SUMMARIUM RATIONUM, QUIBUS CANCELLARIUS ANGLIÆ ET PROLOCUTOR...

Romualdus Scotus, Johann Pistorius

Digitized by Google

6°1.2

SVMMARIVM RATIONVM, QVIBVS CANCELLARIVS ANGLIÆ ET PROLOCVTOR PVCKERINGIUS

Elizabethæ Angliæ Reginæ perſua-
ſerunt occidendam eſſe ſereniſsimam Princi-
pem Mariam Stuartam Scotiæ Regi-
nam & Iacobi ſexti Scotorum
Regis matrem:

VNA CVM RESPONSIONIBVS REGINÆ ANGLIÆ ET SENTENTIA mortis:

QVÆ OMNIA ANGLICE PRIMVM EDITA SVNT, ET LONDINI A TYPOGRAPHO REGIO IMpreſſa, ac deinde varias in linguas translata:

HIS ADDITVM EST SVPPLICIVM ET MORS REGINAE SCOTIAE, VNA CVM SVC*cinctis quibuſdam animaduerſionibus, & confutationibus eorum, quæ ei obiecta ſunt.*

OPERA ROMOALDI SCOTI.

INGOLSTADII,
Ex officina VVolffgangi Ederi.
Anno
M. D. LXXXVIII.

BIBLIOTECA NAZIONALE

Digitized by Google

73

1

COMPENDIUM SUPPLICATIONIS, QUAM CANCELLARIUS ANGLIÆ NOMINE SENATUS, Populiq; Anglicani obtulit Reginæ Angliæ, pro internecione Sereniſsimæ Mariæ Stuartę Reginæ Scotiæ, &c.

Unà cum confutatione eorum, quæ Reginæ Scotiæ obiecta fuerunt.

CANCELL.

SEnatum A populumq; Anglicanum, multo iam tempore, intolerabili quodam ſenſu doloris percepiſſe, Reginam Scotiæ variis quibuſdam ac multiplicibus B machinationibus vltimum intentaſſe maieſtati veſtræ exitium, (in cuius tamen vita & ſecuritate ſecundùm Deum, ſuam ipſi ſalutem eſſe poſitam agnoſcũt) atque hinc illam, non id modò agere, vt ſinceram ijs veramque religionem, quam à multis retrò

annis & profeſsi ſunt, & vſu corroborauerunt, eripiat; verùm etiam, vt regnum hoc nobiliſsimum in miſerrimam Romani Pontificis tyrannidem redigat.

CONFVTAT.

A *Quis ille Senatus populusq́;, qui in parlamentum hoc Anglicanum coierit, alii ſuo tempore explicabunt; nobis oſtendiſſe ſatis eſt, in ſuperiore domo (quam vocant) conueniſſe in primis Superintendentes plurimos, homines Caluino & Beza plenos, crudeles & immanes; deinde proceres quoſdam Laicos, homines nouos, & nuper ex humili euectos, indoctos, incultos, & ad omnes Leceſtrij voluntates manciplorum inſtar flexiles. In domo verò inferiore, iuuenes quoſdam & imperitos nobiles, qui toti regebantur à Iuriſperitis quibuſdam factioſis, ex familia Puritanorum & cæterarum furiarum electos; qui vt nulla ſunt obſtricti fide aut religione, ità nullum ſcelus tam graue eſt, quod non committere velint & auſint, ſuam modò libertatem Caluinianam retineant & conſeruent. Vera interim & antiqua nobilitate, vel crudeliſsimè in carceribus & foris extincta, vel miſerè in exilium acta, vel domi in ſeruitutem pluſquàm Ægyptiacam addicta.* B *De machinationibus, quas obijcitis Reginæ Scotiæ, poſtea; interim velim aduertat Lector ſecundam cauſam necis præſtantiſsimæ fœminæ promi, quòd non voluerit impium & Turcicum amplecti Caluiniſmum, à multis retrò, id eſt, triginta aut circiter annis in orbem*

bem ab homine impuriſſimo inuectum. C *Quaſi verò Caluini ſeruitia ſumma foelicitate florere poſſint. Sed Hollandi, Zelandi, Angli & Scoti, qui ſummam huius ſectæ crudelitatem, ſuorumq́; Superintendentium ac procerum immanem barbariem ſunt experti; didicerunt tandem foeliciſſimos eſſe illos populos, qui ſub ſuaui Chriſti iugo in vnitate Eccleſiæ Catholicæ ac Romani Pontificis obedientia vitam degunt.*

CANCELL.

D Quas machinationes tametſi ſua maieſtas (non obſtante frequenti & enixa Senatus populique Anglicani in varijs comitijs exhibita ſupplicatione) pro inſita D clementia & heroici animi magnitudine, aut leniter hactenus diſsimularit, aut rara indulgentia ſuſtinuerit; E nec non Reginæ Scotiæ perſonam aduerſus violentam ſubditorum ipſius perſecutionem defenderit; F illam tamen ceu malitia duratam, ſuſceptis olim machinationibus finem modumue necdum ſtatuiſſe. Id quod nuper ex nefarijs quibuſdam Antonij Babingtonij, aliorumque deploratæ ſortis hominum coniurationibus patuerit; qui fœdere quodam conſociati, ſacramentis atque immani iureiurando ſeſe aſtrinxerint, maieſtatem ſuam vt è medio tollerent. Hoc tam verum eſt, quàm fuerit altera fabula ſparſa per varias literas in aulis Principum externorum, ſcilicet Ducem Guiſianum tunc temporis cum 50. nauibus & aliquot millibus Gallorum viſum fuiſſe in mari Britannico, vt Angliam inuaderet, dum hæc coniuratio eſſet executioni mandanda: qua in

coniuratione, Reginam Scotiæ non modò conſilio improbis præſto fuiſſe, ſed in perficiendis cœptis direxiſſe, confirmaſſe, atque adeò precibus & præmijs incitaſſe.

CONFVTAT.

D. *Quæ ſit ea clementia & ſingularis Reginæ veſtræ facilitas, inſignis nimirum crudelitas à vobis ſub eius nomine exercita in ciues innocentiſſimos, nulla vel ætatis, vel ſexus commiſeratione, ſatis iam orbi terrarum, ad perpetuum nominis veſtri dedecus innotuit, & ex libris doctiſſimis Sanderi, aliorumq; ciuium veſtrorum perſpici clariùs poteſt: quibus ſanè hactenus ne Gry quidem reſpondetis; ita fortè pudet clementiæ ac iuſtitiæ vos Britannicæ.* E *Egregiè ſanè illam defendiſtis contra violentam ſubditorum ipſius perſecutionem, onerando ſcilicet eam vinculis, ac nouendecim continuis annis contra omne ius & æquitatem arcta cuſtodia premendo. Hanc certè defendendi rationem crediderim equidem vos à Turcis (quibuſcum magnum intercedit vobis commerciũ) ac Tartaris accepiſſe, vt alia multa religionis veſtræ myſteria ex iis oris ſunt in Inſulam veſtram, vnà cũ mercibus & captis pecuniis importata.* F *Valdè improbabile eſt mulierem vinculis tyrannidis veſtræ conſtrictam, & frequenti exploratorum multitudine ſeptam, potuiſſe multa moliri aut machinari in Reginam veſtram. At Babingtonius & alij ſimiles iuramento ſe obſtrinxerunt, vt Reginam veſtram è medio tollerent, atq; huic coniurationi ipſa Regina Scotiæ impen-*

Digitized by Google

impenſè fauit. Vnde quæſo hoc docetis? cur non emittitis in lucem coniurationis acta, cauſſæ totius fundamēta, delationes, teſtes, ipſamq; confeſſionem? reducite vela, & forum veſtrum, ſi æquitati & iuſtitiæ pateat, etiam mundum teſtem & iudicem non reformidet. Negat factum Regina Scotiæ, & ad tribunal Chriſti vos omnes immani & barbara crudelitate præferoces vocat. Vos contrà Babingtonium nominatis, literas more veſtro fictas profertis, quas ſola poteſtis auctoritate veſtra confirmare: ſed de his poſteà.

CANCELL.

G Hinc factum nimirum, vt literis magno ſigillo Angliæ obſignatis, ſua maieſtas diuerſis regni proceribus, qui comitiis præſentes interfuerunt, viris ſcilicet ſummæ & antiquiſſimæ nobilitatis atque ordinis, vnà cum præcipuis regni iudicibus, poteſtatem fecerit cauſam audiendi, examinandi, & definiendi, ſeu ſententiam pronunciandi, iuxta formā edicti in hunc finem editi anno 27. regni ſuæ maieſtatis. Hos ergò numero triginta ſex, poſtquàm diligenter cauſam prædictam ſecundùm literas Regiæ maieſtatis cognouerint, & aliis atque aliis temporibus, quæ ipſi Reginæ Scotiæ coràm obiecta, H & quæ facta poteſtate, purgandi cauſa ab ea liberè allata ſunt, audiuerint, vnanimi conſenſu inueniſſe & iudicaſſe, Scotiæ Reginam non grauiſſimi modò criminis manifeſtam, quòd coniuratis aſſenſerit, ſed quod Regiæ maieſtati quoque machinata ſit interitum.

CONFVTAT.

G Si procerum veſtrorum edidiſſetis nomina, de eorum forſitan antiquiſsima nobilitate & dignitatis gradu aliquid dixiſſemus: interim contenti hîc monuiſſe, veræ & antiquæ nobilitatis proceres inter vos rariſsimos eſſe. Tales enim non patitur vrſus veſter Leceſtrius & catuli eius. De nobilitate Leceſtrij veſtri fratriſq; eius nihil dicam, cùm generis illius probra, atq; pudenda origo, ſatis ſuperq; depicta ſit in variis libris Latinè, Gallicè, Anglicè, atq; Germanicè de heroicis eius virtutibus editis; nec de Theſaurarij veſtri & Cancellarij antiquis imaginibus verba faciam, cùm notum ſit toti Angliæ eos abiectiſsimos, & ſordidos fuiſſe homunciones, quamuis modò ſummi apud vos nominis ſint proceres. Ex hac facilè ſumma, prudens lector deducet, quales ſint reliqui veſtri minorum gentium proceres, quæ eorum elogia; quorum auctoritas tota huiuſmodi antiquæ nobilitatis heroibus nititur. Deinde quàm iniquè, ne dicam impiè egeritis in cauſa Reginæ Scotiæ, inde patet primùm; quòd illam auſi fueritis iudicare; quæ nec vobis, nec Reginæ veſtræ ſubiecta fuerit; cùm Regina non minor, imò maior illa, & meliùs nata fuerit, æqualis poteſtate, & dignitate par: Secundò verò, quod Regina veſtra pro iudice ſe geſſerit ſuprema, cùm tamen actrix eſſet in cauſa iniuſtiſsima: Tertiò quòd illos iudices conſtituerit vitæ & necis Reginæ optimæ, qui iurati eius hoſtes ſemper fuerint, eiuſq; necem apud parlamentarios veſtros proceres vnicè

ſolici-

ſolicitauerint, vt Cancellarius, Theſaurarius, Comes VVaruuicenius frater Leceſtrij; Franciſcus Knoles, Iacobus Craft, Chriſtoferus Hattonus, Middelmaius, Sadlerus, VValſingamus, mancipia Leceſtrij & Theſaurarij, & Puckeringius cum Puritanis & nullius fidei multis aliis. Quartò & poſtremò, quòd omnis veſtra inquiſitio & procedendi ratio ſecundùm literas Reginæ veſtræ fuerit inſtituenda. H *Si libera facta fuit poteſtas Reginæ Scotiæ ſe purgandi, ſuamq; innocentiam defendendi, cur non permiſiſtis ad Principes reliquos Chriſtianos appellantem cauſæ ſuæ cognitionem referre? cur vſq; ad mortem conſtantiſſimè hanc coniurationem inficiantem, contra omnes leges & iura trucidaſtis?*

CANCELL.

1 Quam ſanè ſententiam ex arbitrio maieſtatis ſuæ, audita priùs teſtium denunciatione, & explorata totius actionis intentione, comitijs publicis iudicatam fuiſſe honoratiſsimam & æquiſsimam.

CONFVTAT.

I *De teſtibus veſtris libet illud dicere, quod ſacræ literæ de ſimilibus in cauſa eius, pro cuius religione* *Matth.26.* *ac fide Regina Scotiæ à vobis interempta eſt, poſte-* *Marc.14.* *ris tradiderunt.* Principes autem Sacerdotum & omne conſilium quærebant falſum teſtimoniū aduerſus Ieſum, vt eum morti traderent, & non inueniebant, cū

multi falſi teſtes acceſsiſſent. Multi enim falſum teſtimonium dicebant aduerſus eum, & conuenientia teſtimonia non erant. Nouiſsimè autem venerunt duo falſi teſtes, & ſurgentes, falſum teſtimonium ferebant aduerſus eum. *Nec mirum ſanè vos in cauſa tam vobis vtili, & furenti Synagogæ veſtræ percommoda, teſtes inueniſſe perfidos, vt Reginam Catholicam (quæ, ſi ad coronam perueniſſet, veſtram perfidiam eliminaſſet) è medio tolleretis, qui in re minoris momenti, homines ſceleratiſsimos produxiſtis, Mundæum ſcilicet, Ioannem Nicolaum, Eliotum, Sledeum, &c. qui ea crimina ſanctis Dei martyribus Campiano, Sheruino, Brianto, Iacobo Fenno, & ſociis affinxerunt, quæ ipſa deinde tribunalia veſtra exhorruerunt, & cum ſempiterna ignominia iam nunc teſtantur fuiſſe falſiſsima. Sic nimirum, ſic decuit religionem veſtram Caluinianam mendacijs & vanitate inſtitutam, & Patriarchæ veſtri Caluini furore atque amentia in ciuitate Geneuenſi ſancitam, in Anglia demùm, Principis nobiliſsimæ ſanguine crudeliter fuſo conſeruari atque propagari.*

Hiero. Bolſecus in vita Caluini.

CANCELL.

x Quapropter ordines vniuerſos aduolutos genibus S. maieſtatis precibus quàm poſsint infimis obteſtari, vt quoniam Regina Scotiæ vnicum ſemper extiterit, & etiamnum ſit adminiculum

culum ſiue fulcimentum, quo periculoſiſsimæ iſtæ hominum facinoroſorum machinationes, quas contra maieſtatem regiam, procerum ſalutem, & ipſam Chriſti religionem inſtituunt, nitantur; neque vlla interim ſpes melior affulgeat ſeruandæ ſuæ maieſtatis, ob aſsiduas dictæ Reginæ & clientum ipſius molitiones, niſi pendere perpetuò ab admiranda quadam fraudũ & coniurationum patefactione placeat: obteſtari, inquam, ordines & ardentiſsimis precibus contendere, tùm ob diuini cultus & religionis conſeruationem; L tùm etiam ob ſuæ maieſtatis ſecuritatem, & procerum ac ſubditorum & vniuerſæ poſteritatis incolumitatem, vt ſua maieſtas ſententiam enunciare in publicum, atque de vniuerſa cauſa regali auctoritate id ſtatuere, quod & delicti grauitas & parlamenti edictum poſtulant, non dedignetur.

CONFVTAT.

K Quia Catholici Angli atque Scoti ſperabant per Reginam Scotiæ poſſe aliquandò religionem verè Catholicam atque Chriſtianam in vtroque regno reſtitui; ideò Puritanis viſum eſt innocentiſsimam Reginam è medio tollere; ne ſcilicet Catholici afflicti ſpem vllam in poſterum reſtituendæ fidei Romanæ haberent. Eæ ſcilicet Anglicanæ Puritanorum vires ſunt, vt etiam ipſum Deum, vnicum, quo res Catholicorum nituntur, fundamentum, conuellere poſsint. Enimuerò contendite, quantum maleficio poteſtis, omnis ad nihilum veſter recidet labor; incitate vos mutuò, & aduerſus inuicta Catholicæ veritatis præ-

ſidia

ſidia armate miniſtros veſtros; experiemini demùm, vt interrita vis veritatis, non, ſi dæmones impetum faciant, ſit relatura pedem; ſed vbicunq; ſe hoſtis inferet, illic parata fore præſidia. Deus enim, Deus ipſe eſt, qui patientiam ſanctiſsimæ Reginæ Scotiæ, & inuictum animi robur cæteris nobiliſsimis inſulæ veſtræ martyribus, ad omnia veſtra tormenta fortiter excipienda contulit; & idem ſuo tempore animos illis addet, quorum intereſt, vt matura conſilia diſpiciant, & euertere Puritaniſmum, Machiauillianiſmũ & Atheiſmum veſtrum aggrediuntur. L *Timent ſalaciſsimi atq; profunda libidine Superintendentes & miniſtelli verbi Caluiniani, ne poſteritas profana ex genere Sacerdotali prognata, quæ non niſi decretis & auctoritate Parlamenti cenſeri legitima conſueuit, ne reſtituta ſcilicet Catholica fide, ad poenas Eccleſiaſticis ſanctionibus decretas, filij ſpurij & ſcorta ſacerdotum & monachorum apoſtatarum reuocentur.*

CANCELL.

M Quod ſi maieſtas ſua ſolita vſa clementia in hoc negotio remiſsius agere, & animaduerſionem vel differre vel impedire pergat, tũ præter impendentis illi periculi magnitudinem, grauẽ manere Dei Opt. indignationem, quod ex variis iuſtitiæ diuinę exemplis, quæ ſacris literis produntur, palam fiat.

CONFVTAT.

M *Quando vulpes agit concionatorem, tempus eſt*

eſt vt oues ſibi caueant. Demonſtrandum tibi, bone vir, iuſtis argumentis fuiſſet, in poteſtate veſtræ Reginæ eſſe optimam Reginam Scotiæ gladio interimere; hancq́; iuſtè ſupplicium meruiſſe, vt iam nunc ſine timore vindictæ diuinæ viuere illi vltrà haud liceret. Sed benè habet Voluiſti enim, credo, Principes docere Catholicos, quidnam agere vobiſcum oporteat, ſi quando in eorum veneritis poteſtatem, vt ſcilicet cruentos Caluinianæ belluæ catulos viuere diutiùs nõ patiantur, ſi diuinam modò vindictam effugere cupiant, id quod experitur nunc temporis verè Catholicus Rex Philippus, cum multis aliis; qui ſi illis mediis hæreſim eliminaſſent olim, quibus vos modò Catholicam fidem euertere conamini, iam hanc diuinæ vindictæ ſeueritatem in Belgio & aliis prouinciis nõ ſenſiſſent. & ſi perinde Principes, proceres ac populus Anglicanus tempore ſereniſſimæ Principis Mariæ, vrſos veſtros & efferas vulpes è medio ſuſtuliſſent, (cùm id non ficto aut ſimulato iure vt vos, ſed per ſummum fas iusq́; potuiſſent) iam non ſummam rerum tenuiſſent Leceſtrius, Sicilius ac VValſingamus, aliáq́; infinita turba ſimilium procerum, qui domi ſanguinem innocentum fundunt, proceres Catholicos crudeliſſimè necant, ſeu vinculis conficiunt ſine vlla miſericordia aut commiſeratione; foris inſidias principibus ſtruunt, ſubditos eorum ad rebellionem excitant, & per latrones ſuos maritimos omnia infeſtis armis perturbant. Quæ ſi ſigna non ſunt vltionis & vindictæ diuinæ in eos Catholicos, qui huiuſmodi Re-

Digitized by Google

di Reipub. peſtibus pepercerunt, fateor me neſcire quæ ſigna dari poßint.

CANCELL.

His peroratis Cancellarius Reginæ tradidit ſupplicationem ſcriptam, & omnes ordines parlamenti, habita diligenti anteà deliberatione, eidem aſſenſum præbuiſſe confirmauit.

CONFVTAT.

Non ſatis erat ad hoc tam immane facinus paucos quoſdam perditos & perfidos homines conſenſum præbuiſſe, niſi etiam omnes parlamenti veſtri ſeu regni ordines in ſanguine innocentißimæ Reginæ crudeles manus lauarent, ac cum impiis Iudæis, ſi non verbis, ſaltem facto clamarent: Sanguis eius ſuper nos & ſuper filios noſtros.

Digitized by Google

SVMMARIVM RATIONVM, QVIBVS ADVOCATVS PVCKERINGIVS PROLOCUTOR *inferioris aulæ ſeu conſeſſus Parlamenti, poſuit ob oculos Regiæ maieſtati pericula apparentia & imminentia ſuæ perſonæ regali & regno vniuerſo à Regina Scotiæ, eique adhærentibus, niſi maturè proſpiciatur; Richimundiæ Anno 1586. 12. Nouembris.*

Vnà cum examine & explicatione earundem.

RATIONES DVCTÆ A PERſona Reginæ Angliæ.

PVCK.

TAM Regina ipſa Scotiæ, quàm fautores eius exiſtimant, iuſto eam titulo non modò ſuccedere maieſtati veſtræ, ſed etiamnum occupare coronam veſtram poſſe; ac proinde, vt honoris æmula moras neſcit, ita nihil non tentabit, quo nos regnũque priuet perſona maieſtatis veſtræ, vt quam vnam obſiſtere ſibi non ignorat, quo minus, id quod vult, adipiſcatur.

CON-

Digitized by Google

CONFVTAT.

Vt quàm ſubtilis harum rationum collectio ſit, planum fiat, ſimulq; profundum viri Puritani ſeu Machiauilliani acumen peruideatur, operæ pretium duxi ratiocinationum enũtiata cogere in aciem, eaq;, quid quantumq; valeant periclitari, atque tentare etiam, num translatis ſignis duci in amicum agmen infeſta queant. Quod ſanè factu difficile non erit, oſtendere nimirum ex hiſce ipſis rationibus effici, Elizabetham Angliæ Reginam, eiuſq; proceres, multò quàm Mariam Scotiæ Reginam magis, non dico ſupplicijs, morti, ſed omnibus extremis malis obnoxiam. Sic igitur ſe inſtituit Prolocutor. Regina Scotiæ, vt & Catholici omnes, hæredem ſe exiſtimat Angliæ, & iam nunc poſſe regnum occupare, ſi vires haberet; ergo occidenda eſt. Quid hîc criminis vides, ô caput ſceleſtum? Nonnè poterat Regina Scotiæ ſe exiſtimare hæredem Angliæ, cùm talis fuerit? an crimen ſtatim erit capitale, cogitare modò ſe poſſe regnum iuſtè occupare? Crediderim apud vos, qui non in corpora, ſed etiam in animos & mentes ſubditorum crudeliſſimã tyrannidẽ hactenus exercuiſtis, ſcelus eſſe morte luendum, contra veſtram tyrannidem aliquid cogitare; non autẽ perinde crimen cenſetur vobis, principes alios iniuſtè, ceu victimas mactare, alios ceu pecora paſtores ſedibus expellere. Nonnè eodem modo argumentari licuiſſet Catholicis tempore sereniſſimæ Reginæ Mariæ, & concluſionem practicam cum carnificis ſecuri inferre Reginæ veſtræ ceruicibus, ſi voluiſſent?

luiſſent? Atqui fortè illis hoc vt facerent, neque animum defuiſſe, neq; conſilia, reſpondeas, ni Philippus Rex impedimentum attuliſſet. Sed ignoras hac reſponſione tibi tuisq; omnibus extremæ barbariei notam inuri. Potuit vel vnus Rex Catholicus tantum apud Catholicam Principem efficere, vt vitam & dignitatem daret ſorori ex æmula matris ſuæ natæ (propter quam & ipſa, & mater ſua, foemina & nobiliſsimo loco nata, & excellentiſsimis virtutibus prædita, ſummam paſſæ fuerant iniuriam) & ſubditæ ambienti coronam capitis ſui; & non potuit Rex Franciæ Chriſtianiſsimus; non potuit Rex Scotiæ filius præſtantiſsimæ Reginæ, & fautor Synagogæ veſtræ Caluinianæ non poſtremus, non potuerunt denique proceres Caluiniani Scoti impetrare vitam, non ſorori ex æmula matris natæ, non ſubditæ, non reæ mortis ob crimina varia nota & manifeſta, ſed Reginæ Scotiæ, Reginæ Franciæ, Regis & filiæ, & vxori, & matri, æquali & pari, imò maiori Regina veſtra, nullisq; legibus, nulloq; iure illi ſubiectæ? Ad hæc ſi ex rationibus iſtis aliquid efficis, quid impedit, quo minùs & ſereniſsimum Regem Scotiæ, & Catholicum Regem Hiſpaniæ occidatis, cum vtrumque hæredem eſſe Angliæ optimoq; iure poſſe regnũ occupare omnes Catholici fateantur, & leges Angliæ non prohibeant? Quin & Elizabetha Regina veſtra iure ſe optimo exiſtimat Dominam eſſe Hollandiæ atque Zelandiæ cæterarumq; prouinciarum vnitarum; & earum poſſeſsionem, viuente vero Domino

Rege Catholico, ſibi vſurpauit, poſtquam ſubditos plurimis annis flamma, ferro, & omni genere telorum in Principem ſuum armaſſet; vnde Elizabetham à ſicario aliquo ſiue carnifice (quod perinde ſit) iuſtiſſimè occidi poſſe & debere, conſequens eſt. Vos videritis quid ex placitis veſtris Puritanis & Machiauillianis ad hæc reſpondendum ſit; atque interim deliberabunt Principes verè Chriſtiani atque Catholici, quid illis ex lege veſtra, de vobis ſtatuendum erit.

PVCK.

Regina Scotiæ (vt volunt Calumniantes Angli) deficiente filio ſuo Iacobo Rege Scotiæ, hæredem Angliæ conſtituit Regem Catholicũ, qui in re ſanguinis verus hæres eſt; ac proinde morte mulctatur.

2. Ad hæc, longo iam vſu odio atq; improbitate contra perſonam veſtram Regalem animum indurauit, tametſi maieſtas veſtra tum in regno eius confirmando, tum etiam vita atq; dignitate tuenda nullo non illam hactenus fauore & miſericordia proſecuta ſit. Quapropter nullus iam vltra miſericordiæ locus eſſe debet, cùm eam aliquando ab ſceleſtis hiſce conatibus receſſuram, nulla vel exigua ſpes appareat, præſertim cùm animum ita obfirmarit, vt etiam teſtamento ſuo his de rebus mandata complecti, & executoribus dare auſa fuerit.

CONFVTAT.

Reginam Scotiæ (inquit Prolocutor) tametſi multis beneficijs fuerit à Regina Angliæ affecta, exigua ſpes eſt velle à conatibus ſuis deſiſtere, cùm etiam in teſtamento ſuo his de rebus mandata complecti & executoribus dare auſa fuerit: quare, iure an iniuria, omninò extinguenda eſt. Quoniam verò mentionem frequen-

frequentem miſericordiæ & beneficiorũ Reginæ veſtræ in Reginam Scotiæ, & tu & ſocij tui facitis, vt optimam principem in odium traducas, ego paucis recenſebo beneficia, quæ in illam contulit Princeps veſtra, vt vel ſic videatis, ſi oculos ſaltem habetis, non defuiſſe Reginæ Scotiæ iuſtam cauſam conquerendi de inhumanitate veſtra, & ſimul ſeipſam ex ſeruitute ac tyrannide veſtra eripiendi, atq; adeò iniuriam acceptam vlciſcendi. Primum itaque beneficium hoc erat, quòd Regina veſtra, & cõſiliarij eius Caluiniani, proceres Scotiæ eiuſdem ſecum perfidiæ incitauit ad religionis mutationẽ in Scotia, atq; ad templorum & monaſteriorum euerſionem; adeò vt vix Reginæ ſuæ permitterent ſacrum vt audiret in ſacello ſecreto. 2. quòd Gallos omnes præſidiarios, in quibus vnica ſpes erat conſeruandæ religionis & auctoritatis Regiæ, ex Scotia expulerint, ad quod præclarum opus perficiendum, ipſa veſtra Regina exercitum ſuum in Scotiam miſit, qui omnia flammis & ferro vaſtaret. 3. conati ſunt illuſtriſsimo iuueni Henrico Stuarto (quem Regina Scotiæ in maritum adſciuerat) perſuadere, illam cum Secretario ſuo vitam duxiſſe, & etiamnum ducere impuram; deinde ipſum Secretarium hominem ſenem ac grauem multis vulneribus confoſſum trucidarunt; & Reginam ipſam grauidam ſimul cum ſpe partus tollere de medio, ac puellas regias in profluentem proiectas demergere ſtatuerant. 4. regem poſteà ipſum crudeliſsimè occiderunt; & deinde rumorem ſparſerunt, Reginam

Beneficia Reginæ Angliæ collata Reginæ Scotiæ.

I. II. III. IIII.

cum Archiepiſcopo S. Andreæ fuiſſe Principem & machinatricem huius nefandi criminis. 5. variis hæreticorum fraudibus circumuentam, & infinitis ferè calumniis oppreſſam, regiaq; dignitate ſpoliatam, cogebant proceres Caluiniani miſeram & infamem traducere in vinculis vitam, regnante interim & vices regis agente nefando proditore Iacobo Morauiæ Comite et fratre Reginæ ſpurio. Et hæc quidē beneficia ſunt, quæ Catholiciſſima Regina Maria à ſorore ſua Anglicana accepit in regno eius firmando, ac vita & dignitate tuenda. Nam hæc omnia illi contigiſſe ex inſtinctu Reginæ Angliæ nemo dubitat, qui norit proceres iſtos Scotos in omnibus ſuis difficultatibus, ad aulam Anglicanam veluti ad aſylum confugiſſe, & inde militem, pecuniam, & cæterum apparatum bellicum contra Principem ſuam ſemper habuiſſe. 6. beneficium eſt, quod ex vinculis mirabili Dei prouidentia liberata, & in Angliam ſuauiſsimis literis ſororis ſuauiſsimæ inuitata, in vincula denuò fuerit coniecta, in quibus nouendecim continuis egit annis vſque ad ſanctiſſimam eius mortem. 7. grauiſſimis criminibus adulterij & homicidij denuò à ſuis proprijs proditoribus petita, nec permittebatur ad Principes exteros Chriſtianos appellare; nec vt ſubditi, qui eam accuſabant, & in aula Anglicana triumphabant, vinculis perinde ac ipſa concluderentur, donec crimina obiecta probarent, impetrare potuit. 8. iudicio Principum Angliæ, quibus cauſa eius fuit ab Eli-

V. VI. VII. VIII.

ab Elizabetha cõmiſſa examinanda, declarata innocens, & immunis ab omni ſcelere obiecto, nec dum potuit à vinculis liberari, aut, vt in Franciam ſe conferret, facultatem à Regina veſtra impetrare 9. in IX.
vinculis detenta non permittebatur ad ſuam & ſuorum conſolationem liberum habere vſum & exercitium Catholicæ religionis. 10. in vinculis priuata X.
fuit omni communicatione cum Principibus externis, & ſanguine ſibi junctis. 11. & vltimum eſt, quod XI.
coniurationis de nouo accuſata præter omne jus & æquitatem fuerit crudeliſsimè occiſa, etiamſi crimen ſibi obiectum negaret conſtantiſſimè. Et hæc de beneficijs collatis Reginæ Scotiæ à Principe veſtra, vt videant Chriſtiani non defuiſſe optimæ Principi Mariæ iuſtam occaſionem cogitandi de libertate acquirenda, & de ingratitudine, ac inhumanitate veſtra cõquerendi. Nunc progredior, & contra Prolocutorem iſtum parùm, vt videtur, oculatum ſic ineo rationem. Elizabetham Angliæ Reginam, tametſi multis beneficiis à Regibus Catholicis & Chriſtianiſsimis fuerit affecta; exigua ſpes eſt velle ab impiis ſuis conatibus vnquàm deſiſtere; cùm non contenta tot olim initis aduerſus Catholicum Regem cõiurationibus, breui etiam incendiarios ſuos in Hiſpaniam immiſerit; Leceſtrium, Hollandiæ ac Zelandiæ Gubernatorem conſtituerit; Hugonotos in Francia in Regem ſuum & Dominum concitarit; Scotos tam miniſtros verbi Caluiniani, quàm proceres factionis Anglicanæ, vt regem ſuum ipſi traderent, aut captiuum detine-

 rent,

rent, Angelotis ſuis corruperit, ac deniq; ſanctiſſima ac innocentiſſima Regina Scotiæ iniuſtè trucidata, teſtamento Regnum Angliæ potentiſſimum à Regibus Scotiæ atque Hiſpaniæ (quibus iure hæreditario competit) ad Leceſtrij aut ſimilium proles traducere ſtatuerit. Quare meritiſſimè ei, quæ ſanguine alieno hactenus luſit, ſanguis contrà eliciendus vel exprimendus erit. Quæ ſanè collectio, ſi in prima ratiocinatione quidquam effecit, infirmior certè non erit in poſteriore. At dices fortaſſe Reginam Scotiæ diuino nutu traditam eſſe in manus Elizabethæ, ac propterea illi ita fuiſſe ſubiectam, vt etiam potuerit ab ea occidi. Iſtud tibi quidem dicere integrũ eſt, ſed quàm mala fide, efficiam vt intelligas. Siquidem notum eſt, Scotiæ Reginam à ſubditis propriis Caluinianis, conſilio & auxilio Reginæ veſtræ, per ſummum ſcelus ingenio Caluiniano oppreſſam, non ſemel & literis & verbis ab eadem in Angliam inuitatam, cum ampla promiſſione non ſolùm libertatis, ſed etiam in regnum reſtitutionis; & his blandimentis ſimplicem ac ſincerum afflictæ Principis animum eò flexum, vt in Angliam velut ad portum ſecurum confugeret. Cæterùm omnia ibi cum expectatione ſua poſtmodùm diſcrepare comperit; nam pro libertate regia, vincula ſeruilia; pro ope & auxilio, grauiores in vitam ſuam coniurationes, quàm in Scotia pati potuiſſet, experta eſt. Siquidem conſtat nouendecim hiſce continuis annis vos elaboraſſe, vt eam vel in Caluiniſmi fraudes induce-

Athalia poterat etiam dicere omnem ſtirpem regiam quam occidit, in manus ſuas à Deo fuiſſe traditam. 2. Par. cap. 22.

inducereti, quo inſtrumentum aptum conſeruandi veſtram perfidiã nanciſceremini, vel de medio tolleretis, ſi id facere recuſaret. Hinc laboratum etiam à vobis frequenter eſt, vt filium eius Regem Scotiæ, (corruptis regni proceribus & Superintendentibus Caluinianis auro veſtro Anglicano, & ſpe retinendi Caluiniſmum) in manibus veſtris haberetis, vt vtrumq; ſimul interimeretis, quo nullus deinceps ſupereſſet, qui nefariis veſtris conſiliis atque improbis machinationibus fortiter obſiſteret. Sic tradita eſt Regina Scotiæ ſeu potiùs fraudibus inducta, vt veniret in manus veſtras, non vt ſubdita, ſed vt Regina libera, nec vt neci cum perpetuo nominis veſtri dedecore daretur, ſed vt in viuis cum laude veſtra ſempiterna conſeruaretur, regnoq; ſuo, è quo fraude veſtra pulſa fuit, reſtitueretur. Sed hanc veſtram fidem Turcicam à Turcis didiciſtis videlicet, quibuſcum arctiſsimis vinculis coniuncti eſtis; nec mirùm ſanè, nam vt quidam è vobis dixit, vix vllum eſt diſcrimen inter Turcas & Caluiniſtas, niſi quòd illi paulò quàm hi ſint ſuperſtitioſiores, id eſt, paulò fortè humaniores, & ad pietatem propenſiores. Quod ad teſtamentum Reginæ Scotiæ attinet, quo ſparſiſtis illam Regem Hiſpaniarum conſtituiſſe hæredem Angliæ, ſi filius eius Rex Scotiæ vel ſine prole moreretur, vel ad Eccleſiæ Catholicæ vnitatem non rediret; id vnum dico, Regis Catholici, cui iure ſanguinis & Angliæ legibus debetur corona Angliæ, eſſe, hanc iniu-

 riam

riam ſibi illatam conſiderare, & ſanguinem innocentiſſimum ſui gratia fuſum vindicare, ne grauem diuinæ maieſtatis incurrere velit indignationem.

PVCK.

5. Audaciter & publicè profitetur licere ſibi inuadere regnum veſtrum, ac proinde vt ex inuaſione conſequi victoria, & ex victoria mors deuicti poteſt; ita illa hac ſua denunciatione non obſcurè indicat, id animo iam pridem ſedere, poſſe ſe & integrum eſſe ſacram veſtram perſonam vita expellere.

CONFVTAT.

Vanæ & friuolæ ſunt hæ repetitiones, & exaggerationes vnius & eiuſdem criminis anteà à nobis examinati: quare mutatis ſignis, oſtendemus in hac & in ſequentibus Prolocutoris vanitatem. Elizabetha Regina Angliæ audacter profitetur licere ſibi inuadere prouincias regis Catholici, eaſq; de facto inuaſit, ſeq; Dominam & Principem earum vocat; ac proinde vt ex inuaſione conſequi victoria, & ex victoria mors deuicti poteſt; ita illa hac ſua inuaſione non obſcurè indicat, id animo iam pridem ſedere, poſſe ſe & integrum eſſe ſacram eius perſonam vita expellere, ergo Rex Catholicus iuſtiſſimam habet cauſam Reginam Angliæ per ſe vel ſuos è medio tollendi, regnumq; eius & prouincias inuadendi. Adhæc, multa licere principibus abſolutis dicere atque profiteri circa ius ſuum ad regna & prouincias, nemo negare poteſt; vt tamen propterea à ſicariis aut carnifici-

nificibus occidendi ſint, maximè ſi vinculis ſunt cõſtricti aduerſarij, nemo facilè dixerit. Principum ſiquidem non eſt, niſi Caluinianorum, carnifices adhibere cuſtodes corporum regum, aut carnificum manibus eorum committere ceruices amputandas.

PVCK.

4. Exiſtimat præterea non ſolùm fas licitũq;, ſed etiam præmio & honore ſempiterno dignũ, maieſtatem veſtram ſpoliare vita, vt quam ſanctiſſimi patris ſui anathemate confoſſam ſimul etiam regni corona priuatam autumat. Probabile vti fiat illam (quod hactenus adhuc fecit) omnibus id modis conari, vt maieſtatem veſtram tollat è medio.

CONFVTAT.

Exiſtimat præterea Regina Angliæ cum ſuis proceribus non ſolùm fas licitumq;, ſed etiam præmio & honore ſempiterno dignum, Regem Catholicum prouinciis ſuis atq; adeò vita, ſi poſſit, ſpoliare; quem impijſsimi Conſiſtorij Geneuenſis & Anglicani iudicio indignum autumant, qui populum Dei regat. Probabile vti fiat illos, (quod hactenus adhuc fecerunt) omnibus id modis conari, vt pientiſsimum Regem Hiſpanis & toti terrarum orbi tollant; quemadmodum olim nobiliſsimum heroem Franciſcum Guiſianum Ducem occidi curarunt eorum patres ſpirituales Beza & reliqui miniſtri Bezani; & Angli ipſi Illuſtriſsimum Principem Ioannem Auſtriacum per ſuos ſicarios deſtinatos Namurci occidere attentarunt,

ergo pectora illa ferrea immanitatis ac crudelitatis plena, amplius non eſſent toleranda.

PVCK.

5. Atque adeò veſtræ maieſtatis interitum vſque eò exoptat, vt illum ſecuritati ſuæ & vitæ anteferat. Nam in ea, quã nuper ad coniuratum quendam inſtructionem dedit, eum admonuit, verbis licet obſcuris & tectis, vt quidquid demum de eius perſona vitaque futurum eſſet, deſtinatam ipſe cataſtropham finiret.

CONFVTAT.

Atque adeò Regum Hiſpaniæ, Franciæ, & Scotiæ interitum vſque eò exoptant Regina & proceres Anglicani, vt illum ſecuritati ſuæ & vitæ propriæ anteferant. Nam non ſemel in Gallia conati ſunt familiam Valeſianam de throno deturbare & Condeanam extollere, regemq; Catholicum hæreditariis ſuis prouinciis exuere, infamibusq; libellis proſcindere & lacerare; ac demum ſereniſſimum Principem Iacobum Regem Scotiæ (ſi Deus peruerſa eorum conſilia non impediuiſſet) vnà cum ſanctiſſima matre occidiſſent. Quod argumentum eſt euidentiſſimum, eos nihil aliud deſiderare ac moliri, quàm omniũ illorum necem atque interitum. Quare ſi ſaluti perſonarum ſuarum regalium conſultum eſſe voluerint, vt his incommodis maturè proſpiciant, neceſſe eſt. Deinde verò quòd ad inſtructionem attinet, quam tu fingis à Regina Scotiæ miſſam, reſpondemus illam eiuſmodi eſſe, vt per ſe auctorem ſuum Caluinianum verè cal-

num

tuum & ſtupidum prodat, quemadmodum & cætera, quæ à te, & ſociis tuis optimæ Principi ſine vlla probatione obiecta ſunt, vt ſuo tempore manifeſtiùs patebit.

RATIONES PVCKERINGII SVMPTÆ AB Euerſione veræ religionis.

PVCK.

PERICVLOSISSIMVM eſt illius vitæ parcere, quæ veræ religionis ſemper euerſionem meditata eſt & extirpationem; ſiquidem ab incunabulis Papiſmi erroribus imbuta; vbi deinde ad ætatem iuſtam venit, ſacra illa liga ſeu fœdere ſeſe adſtrinxit, & deinceps ſemper veritatis ſe inimicā declarauit.

CONFVTAT.

Notet Lector inter cauſas iuſtas mortis nobiliſſimæ Principis, hanc poni, quòd fuerit Catholica, & fidei Romanæ cultrix conſtantiſſima; & inde colligat, quid moliantur catuli Caluiniani in reliquos Principes Catholicos, ſi ſeſe obtulerit occaſio. Nos interim more noſtro argumentationem in aduerſarium retorqueamus. Periculoſiſſimū eſt Reginæ & procerum Anglicanorum vitæ parcere, qui veræ ac Catholicæ religionis ſemper meditati ſunt euerſionem

nem & extirpationem; ſiquidèm ab incunabulis, peſtilentiſsimis hæreſibus imbuti, vbi deinde ad ætatem iuſtam venerunt, ſacra illa liga ſeu foedere Caluiniano (quod inſidiatur ſanguini principum Catholicorum, & rerum publicarum molitur euerſionem) ſeſe adſtrinxerunt, & deinceps ſemper veritatis ſe inimicos & euerſores, imò falſitatis protectores atq; Antiſtites declararunt.

PVCK.

Tota incumbit ſpe in Papiſticam libertatem & ambitionem, atque vt ſatisfaciat partim aliis, partim affectum ſuum peruerſum foueat, ita his ſeſe ſtudiis conſecrauit, planè vt ei deliberatum ſit, vbi & quãdo poſſit, ſupplantare Euãgelium. Quod malum eò maius eſt, & eò diligentius præcauendum; quòd & ipſis animabus exitium adferat; & longius hinc non ſolum per Angliam & Scotiam manare poſſit, ſed etiam ad illas partes transmarinas, in quibus Euangelium Dei defenditur & conſeruatur: quæ ſanè ex amiſſione & defectione huius nobiliſſimæ inſulæ nõ poſſunt non maximè infirmari.

CONFVTAT.

Tota incumbunt ſpe Regina & proceres Anglicani in Caluiniſticam libertatem, aliorumq; regum perniciem & ambitionem coniunctam cum ſumma crudelitate atque tyrannide. Atque vt ſatisfaciant partim aliis, partim affectum ſuum peruerſum foueant, ita his ſe ſtudiis conſecrarunt, planè vt eis deliberatum ſit, vbi & quando poſsint, ſupplantare veram ac Ca-

ac Catholicam fidem Chriſti, ſuamq; hæreſim propagare. Quòd quàm ſit pernicioſum ac periculoſum, experti ſunt Reges Hiſpaniæ, Franciæ, atque Scotiæ; magisq; experientur, niſi vtantur conſilio aduocati Puckeringij, tantamq; peſtem ex orbe pellant.

RATIONES PVCKERINGII SVMPTÆ A PERIculo Status & Reipublicæ.

PVCK.

QVEMADMODVM Lydi dixerunt olim, vnũ regem agnoſcunt Lydi, duos autem tolerare non poſſunt; ſic nos modo dicimus, vnicam Reginam Elizabetham agnoſcunt Angli; duas autem tolerare nõ poſſunt.

CONFVTAT.

Regina Scotiæ non ſemel teſtata eſt, ſe non prætendere ius ad regnum Angliæ, viuente Elizabetha, proinde ratio iſta eneruis & imbecilla eſt. Conuertamus ergò ſigna, atq; in hoſtem inferamus. Quemadmodum olim Lydi dixerunt, vnum Regem agnoſcunt Lydi, duos autem tolerare non poſſunt; ſic modò dicunt Hiſpani, Belgæ, atque Scoti: vnicum Regẽ Catholicum agnoſcunt Hiſpani atque Belgæ; & vnicum Regem Iacobum agnoſcunt Scoti; duos autem tolerare nullo modo poſſunt: quare fruſtrà contendit

Principes ſacerdotũ & ſeniores concitauerunt turbam, & perſuaſerunt populo vt peterent Barrabã, Ieſum autem perderent. Matt. 27. Mar. 15.

Regina

Regina Angliæ, ſuum & Caluini iugum humeris imponere noſtris.

PVCK.

Vt ab eo tempore, quo huc primùm appulit, ſuis blanditiis & lenociniis plures huius regni nobiles eorumque familias cum maiore etiam plebis multitudine perdiderit, quàm feciſſet, ſi aut in coronæ ſuæ poſſeſſione manſiſſet, aut arma nobis intuliſſet, ita ſanè non deſinet, quo ad viuet, ſimili vaſtationi perpetuas ſubminiſtrare faces, cum ingenti interim damno & periculo ſtatus. Quapropter hoc regnum neque poteſt, neque debet eam tolerare.

CONFVTAT.

Non potuiſſe Reginam Scotiæ multos ſuis blanditiis & lenociniis ad partes ſuas attrahere, palam eſt, cùm ſic à vobis incluſa fuerit, totq; ſepta & circundata exploratoribus, vt inſciis veſtris cuſtodibus vix potuerit quemquam conuenire. Nihilominus tamen ſi innocentia eius, virtus & dotes regiæ tales fuerunt, vt vel tygrides ad commiſerationem flectere potuerint; cur hoc illi potius, quàm Deo tantorum donorũ largitori imputatis, quòd ſubditis Angliæ chara fuerit? Ad vim verò & argumenti tui robur quod attinet, ſic contra te & actionem tuam inflecto. Vt ab eo tempore, quo Elizabetha tua regnare primùm cepit, ſuis blanditiis, corruptionibus ſeu largitionibus, & conſiliis planè antichriſtianis, plures regnorum Franciæ & Scotiæ, ac prouinciarum Belgicarum nobiles,

Digitized by Google

biles, eorumq; familias cum maiore etiam plebis multitudine perdiderit armando eos contra veros Principes ſuos, quàm ſi ipſa arma illis intuliſſet: ita ſanè non deſinet, quo ad viuet, ſimili vaſtationi perpetuas ſubminiſtrare faces cum ingenti damno & periculo omnium ſtatuum Chriſtianorum. Quapropter illa regna, & Reges Hiſpaniæ Franciæ atq; Scotiæ, neq; poſſunt neque debent illam tolerare, ſi ſibi & ſubditis ſuis paciq́ue communi & tranquillitati conſultum velint.

PVCK.

Præterea illa ſola & vnica ſpes eſt ſubditorū, qui malè ſunt in regiam maieſtatem animati, illa fundamentum, ſuper quod homines malè affecti ædificant, illa radix, vnde omnes rebelliones & coniurationes pullulant. Ac proinde quamdiu hæc ſpes manet, ac fundamentum conſiſtit & ea radix viuit, nihil de priſtinis animis decedet, imò liberius quaſcūque ſuas contra regnum machinationes expedient: At cōtrà, hac ſublata, facilè omnia corruent, & in nihilum euaneſcent.

CONFVTAT.

Quid peccatum eſt à Regina Scotiæ, ſi afflicti Catholici ſperent aliquando per eam, modò Reginæ veſtræ ſuperſtes ſit, poſſe reſtitui fidem Catholicam? nunquid tam improbi eritis, vt ei vitio vertendum putetis, quòd alij per eam ſperent aliquando (ſi Deo ita placeret) libertatem? Sed extorqueamus aduerſario & hoc telum. Sola Regina Angliæ ſpes eſt

eſt ſubditorum, qui malè in Reges Scotiæ, Franciæ atque Hiſpaniæ ſunt animati; illa fundamentum, ſuper quod Hæretici Scotiæ, Franciæ, Hollandiæ, atque Zelandiæ malè affecti ædificant; illa radix, vnde omnes rebelliones & coniurationes pullulant. Ac proinde quamdiu hæc ſpes manet ac fundamentum ſubſiſtit, eaq; radix viuit, nihil aut parum de priſtinis animis decedet, imò liberius quaſcunq; ſuas contra Reges & regna machinationes perfidi ac præfracti Caluiniani expedient. At contrà hac ſublata, facilè omnia corruent, & in nihilum euaneſcent. Videant ergò Reges Catholici atque Chriſtiani, an hæc tam pernitioſa orbi terrarum ſit toleranda Princeps. Et videat etiam Prolocutor Puckeringius, quid de argumentatione tota ſtatuendum cenſeat.

PVCK.

In hoc itaque rerum diſcrimine dare ei miſericordiam, ſumma videatur in nos eſſe tandem crudelitas, namque eſt crudelis quædam miſericordia; ac proinde parcere vitæ eius, noſtram eſt profundere.

CONFVTAT.

Crudelitatis id nomine cenſetur apud impios Caluiniſtas, Principes Catholicos eorum ſectis aduerſantes permittere in viuis; nec mirum, quia hoc Euangelium, vt fuit ab hominibus ſceleratiſſimis & ſanguiſugis crudeliſſimis primùm in orbem importatum, ita ſanguinis effuſione conſeruari debet atque propagari. Verùm de hac eorum crudelitate Barbaris etiam

voci-

vocibus conſignata, ſcriptis aduerſus Principes Catholicos editis, vnum tantùm vel alterum locum adferam, ex quo Lector intelligat facilè, quid impulerit crudeles iſtos proceres, vt optimam Principem Mariam Scotiæ Reginam è medio tollerent. Ioannes Knoxus Scotus in libello Geneuæ impreſſo, quē vocat Appellationem ad Nobilitatem & Populum Scoticum. Illud, (inquit) audacter affirmauerim debuiſſe Nobiles, Rectores, Iudices, Populumque Anglicanum, non modò reſiſtere & repugnare Mariæ illi Iezabeli, quam vocant Reginam ſuam; verùm etiam de ea & ſacerdotibus eius, & alijs omnibus, quotquot ei auxilium tulerūt, mortis ſupplicium ſumere, vt primùm cœperunt apertè CHRISTI Euangelium ſupprimere. *Goodmannus etiam Anglus ex ſententia omnium Anglorum Caluinatum, qui Geneuæ erant, edidit Geneuæ librū qui inſcribitur: Quemadmodū ſummo Magiſtratui obediendum ſit.* Quamdiu (inquit) Princeps & Magiſtratus, etiamſi corā DEO impij ſunt, ſceleſti & reprobi, exteriùs tamen curant DEI leges cuſtodiri & obſeruari ab alijs, tam diu debemus illis obedientiam: ſin verò audacter & ipſi DEI leges transgre-

diantur (id eſt, Caluiniſmum non amplectantur) & alijs idipſum præcipiant, tum perdiderunt eum honorem & obedientiam, quam aliàs ſubditi eis præſtare tenebantur: Neque deinceps habendi ſunt pro Magiſtratibus, ſed puniendi tanquam priuati homines. *Hanc ſacram, ſi Deo placet, doctrinam hauſtam ex pectore magni illius Caluini, noui iſti Apoſtoli Angliæ atque Scotiæ, in Britanniam inuexerunt; ac ſecundum illam, ſanctiſſimam Reginam Scotiæ Mariã, quia Catholica erat, licèt & alia, vt Principibus externis ſatisfaciant, criminentur, Scoti de ſede deturbarunt, & Angli poſteà trucidarunt. Hæc pro Regina Scotiæ; nunc verò argumenti copias in hoſtem explicemus. In hoc itaque rerum diſcrimine dare Proceribus Anglicanis miſericordiam, ſumma videatur in populum Catholicum Franciæ, Scotiæ atque Belgij crudelitas eſſe: namq; eſt crudelis quædam miſericordia; ac proinde parcere eorum vitæ, aliud nihil eſt, quàm Catholicorum (quos dixi) ſanguinem haurire, ac Reſp. eorum penitùs euerſas velle.*

PVCK.

Adhæc ingens dolor & vulnus quaſi inſanabile infligetur cordibus fidelium veſtrorũ ſubditorum, ſi videbunt coniurationem tam immanem iuſta pœna non eſſe vindicatam.

CON-

CONFVTAT.

Coniurationem immanem à te tuisq; frequenter nominari audio, ſed nullam interim eiuſmodi compertam video, quæ iure poſsit vel viliſsimum Angliæ mancipium in vitæ diſcrimen adducere, multò minùs Reginam; crimen illatum ſentio, non tamen certo cuiuſquam iudicio manifeſtatum. Quare ferte ſermonibus, & multiplicate fama proditiones, quamdiu audiam in ipſa mortis hora inficiantem, & ad Dei tribunal prouocantem, vos autem nihil adferre, nihil probare, necandi eam vobis quam eſſe poteſtatem credam? Inuerſa tuæ rationis ſerie clamant Catholici, non Angli tantùm atque Scoti, ſed exteri omnes. Ingens dolor & vulnus quaſi inſanabile infligetur cordibus noſtris, ſi videbimus coniurationes tam immanes Procerum Angliæ ſuſceptas in Francia, Scotia, Belgio; & in ipſa Turcia cum Turcis cõtra Principes Chriſtianos atque Catholicos, iuſta poena non eſſe vindicatas; neq; ferre iam vltra poſſumus tam impios & execrabiles vrſos capitibus atq; fortunis omnium noſtrum infeſtos, pacem tranquillitatemque communem impiis artibus perturbantes.

PVCK.

Millia aliquot Maieſtatis veſtræ amantiſſimorum ac fideliſſimorum ſubditorum omnis generis atque ordinis, zelo ſecuritatis veſtræ & tenerrimo affectu, quo Regalem veſtram perſonam proſequũtur, ſua ſponte ac voluntate, voto ſolenni ac publica ſubſcriptione ſe aſtrinxerunt, iceruntque fœdus & proteſtati ſunt vſque

ad mortem ſe perſecuturos omnibus modis & rationibus eiuſmodi homines, qualẽ Reginam eſſe Scotiæ, iuſta iam ſententia & publico iudicio compertum eſt. Hi igitur omnes, nec amori ſuo nec iuramento facere ſatis queant, ſi veſtra Maieſtas Reginæ Scotiæ vitam largiatur: quamobrem ea religione & iuramento cupiunt fideles veſtri ſubditi exonerari, quod facile fiet, ſi iuſtitiæ conſulatur.

CONFVTAT.

Benè habet Caluiniſtas tandem vota probare; eosq; qui vota ſuſcipiunt, eiſdem teneri: ſed cuiuſmodi quæſo votis DEO *ſuo Caluino ſeſe obligant? eiuſmodi ſcilicèt, qualia ôlim impij Iudæi æmulatione falſi boni accenſi emiſerunt:* Facta (inquit D. *Actor.23.* Lucas) die collegerunt ſe quidam ex Iudæis, & deuouerunt ſe dicentes, neque manducaturos, neque bibituros, donec occiderent Paulum. Erant autem plusquam quadraginta viri, qui hanc coniurationem fecerant; qui acceſſerunt ad Principes ſacerdotũ & ſeniores, & dixerunt: Deuotione deuouimus nos nihil guſtaturos, donec occidamus Paulum. Nunc ergo vos notũ facite tribuno cum conſilio, vt producat illum ad vos, tanquam aliquid certius cogniturі de eo.

Nos

Digitized by Google

Nos vero priuſquam appropiet, parati ſumus interficere illum. *Ad eum modum Caluinates noſtri Anglicani voto ſe ac iuramento obſtrinxerunt perſecuturos ſe Reginam Scotiæ ac fautores eius vſq; ad mortem, ſi qua modò in ſpecie ratio inueniretur, qua rea læſæ maieſtatis peragi & ad tribunal ſanguinarium ſententiam acceptura pertrahi poſſet. At è contrario Catholici non ſe iuramento obſtrinxerunt, vt impios homicidas occidant, ſed Principes Catholicos plurimùm ab illis læſos per Chriſti viſcera rogant & obteſtantur, vt à tàm crudelibus proceribus vltionem maturam exigant, ne Deus iuſtus ſcelerum vindex neglectæ iuſtitiæ & immanis Parricidij ab ipſis ac poſteris eorum deniq; poenas repoſcat. Non poſſum hoc in loco prætermittere inſignem huius ſycophantæ calumniam & mendacium; ait enim millia aliquot Anglorum omnis generis ac ordinis ex zelo & amore, ſua ſponte ac voluntate, voto ſolenni ac publica ſubſcriptione ſe aſtrinxiſſe; &c. cùm tamen conſtet paucos quoſdam ſanguinarios Puritanos, mancipia ſcilicet Leceſtrij & Sicilij theſaurarij id conſilij iniiſſe, vt Catholicos vniuerſos perderent. Nam ſic inter eos in hoc foedere conuenit, vt ipſi primùm tabulis feralibus ſubſcriberent, deinde per totum regnum coniuratos ſuos cum poteſtate dimitterēt, qui vel eos, qui ſubſcripſiſſent, in ſortem reciperent, vel id facere recuſantes, tanquam hoſtes Regiæ maieſtatis in vincula coniectos, fortunis omnibus ac vita ipſa exuendos declararent. Is e-*

Digitized by Google

nim vſitatus impiis Puritanis dolus eſt, quo Catholicos omnes vel bonis exuant vel vita. Vnde haud magno ſanè negotio conijcias pauciſsimos fuiſſe, qui volentes prudentes hoc ſe foedere, de quo agitur, obſtrinxerint.

PVCK.

Poſtremò nihil dubitant Maieſtatis veſtræ amantiſſimi & obſequentiſſimi ſubditi, quin Maieſtas veſtra (quæ in ſacrorum eſt librorum lectione exercitatiſſima) facilè in memoriam reuocabit, quàm terribilia in eis exempla proponantur iuſtitiæ & vindictæ diuinæ, contra Saul parcentem Agag; & contra Regem Achabum, quòd vita donarat Benadad, quorum vterque iuſto Dei iudicio, regnis ſuis priuati ſũt, eò quòd pepercerint impijs illis Regibus à Deo in manus eorum adeò traditis, vt ipſi velut miniſtri æternæ ac diuinæ iuſtitiæ, impios letho darent. Quare ſapienter egit Salomon, quãdo fratri ſuo maiori natu Adoniæ propterea immiſit percuſſores, quod matrimonium is contrahere cogitaſſet, præbens ei ſuſpicionem perduellionis. In huius igitur cauſæ deciſione, nos Maieſtatis veſtræ amantiſſimi & obedientiſſimi ſubditi, à Regali veſtra voluntate pendemus & ſententia; quam certò perſuademus futuram eiuſmodi, quæ & Deo gratiſſima, & ſtatui Reipub. ſit vtiliſſima, quamque argumenta certa Maieſtatis veſtræ erga nos omnes ſingularis amoris & curæ publicæ ſaluti promittunt, communi non defuturam expectationi.

CON-

Digitized by Google

CONFVTAT.

Hæc omnia, quæ deinde addit veſanus iſte & ſanguinolentus Prolocutor, nullo negotio poſſunt à Catholico ad Principes Chriſtianos accommodari, vt ipſi etiam videant, ne Deum grauiſſimè offendant, dùm permittunt hos proceres Anglicanos, barbaras ſuas hæreſes inter populos Catholicos & externos diſſeminare, ac ſuos miſeros ſubditos domi intolerabili ſeruitutis iugo opprimere; Reginæ Scotiæ innocentiſſimum ſanguinem inultum effundere, & deniq; in omnes Reges Catholicos atque adeò in ipſum Chriſti Vicarium, ac verè ſummum Pontificem impunè bacchari & impiam linguam exercere. In horum ergò tot ſcelerum cauſas atque auctores, vt animaduertant Sixtus V. Pontifex Max. Philippus Hiſpaniarū Rex Catholicus atq; potentiſſimus, Henricus Galliarum Rex Chriſtianiſſimus, Iacobus Scotiæ Rex ſereniſſimus, Lotharingiæ ac Guiſiani Duces illuſtriſſimi, cæteriq; Principes Catholici, infinitis iniuriis laceſſiti; omnes deniq; Catholici per orbem Chriſtianū longè lateque diſperſi, infimis votis ac precibus per Chriſti viſcera expoſcunt, atque per eam etiam Eccleſiam orant, cuius membris nobiliſſimis tam viuis quàm defunctis ſummam eſſe iniuriam illatā, norunt.

RESPON-

Digitized by Google

RESPONSIO, QVAM VIVA VOCE DEDIT REGINA ANGLIÆ PETITIONI AVT SVPPLICATIONI Procerum & populi Anglicani repræſentantium ſtatus Parlamenti. Richmundiæ 12. Nouemb. 1586.

Eſa. 1. Filios enutriui & exaltaui, ipſi autẽ ſpreuerũt me, væ genti peccatrici, &c. Eſa. 5. Quid debui vltrà facere vineæ meæ, & non feci ei? &c.

INFINITA chariſmata, & beneficia immenſa, quæ mihi donauit omnipotens, eiuſmodi ſunt, atque ſemper fuerunt, vt non modo ea lubens agnoſcere debeã, ſed etiam admirari, & veluti miracula potius quàm beneficia reputare; non tã diuinæ Maieſtatis reſpectu, cui nihil eſt vulgarius, quàm rara & ſingularia efficere; quàm ratione infirmitatis noſtræ, quæ nõ poſſumus ſatis mirabilia eius opera & dona prædicare, quæ ſanè ſi me aſpiciam ipſa, tam varia ſunt, & tã cumulatè mihi præſtita, vt verbis multitudinem eorum exprimere non valeam.

Et quamuis nemo forſitan viuit, qui iuſtius quàm ego fateri queat infinitis ſe modis diuinæ bonitati obſtrictum; quippè quæ vitam meam diuerſis temporibus non ſine miraculo præter merita mea à plurimis periculis imminentibus liberauit, * illa tamen cauſa non eſt, cur me præ cæteris exiſtimem infinitis modis obligatam, vt gratiam illi maximam habeam, & ſubmiſſo animo largitorem agnoſcam, ſed ea potius, quam deinceps vobis explicabo, quæque nomen miraculi iure meretur, ſi ea quæ rara ſunt atq; videntur

tur,digna exiſtimemus quæ magni fiant,Eſt autem hæc, quod quemadmodum ad gubernacula & coronam regalem propenſis ſubditorum meorum voluntatibus, & beneuolentiſſimis animis acceſſerim,ita nunc poſt 25. annorum gubernationem non minorem ſentiam voluntatis veſtræ erga me propenſionem, qua ſi deſtituta hactenus fuiſſem,equidem ſpirare iam forſitan,at neutiquam ſanè viuere mihi viderer.

* *An diuitias bonitatis* Dei, *& patientiæ & longanimitatis contemnis? ignorans quoniam benignitas* Dei *ad poenitentiam te adducit. Secundùm autem duritiam tuam & impoenitens cor,theſauriZas tibi iram in die iræ,& reuelationis iuſti iudicij Dei, qui reddet vnicuique ſecundùm opera ſua.* *Rom. 2.*

Iam verò, * etſi intelligam vitæ meæ multas inſidias, eaſque periculoſas valdè ſtructas eſſe, mortemque mihi ab illis quotidiè paratam, de quibus huiuſmodi nihil promerui; nihilominus tam longè ab omni ſum malitia, (cui ſcilicet id proprium eſt,hominem in aliorum calamitate, & hoſtis præcipuè ruina perfundere lætitia, facereq;,vt quod iræ libidine,& ardenti odio committitur, alterius fiat obtentu, eòque impellit) vt profitear ingenuè me non ſine magno doloris ſenſu accepiſſe, illam, quæ ſexu atq; conditione mihi par & ſanguine coniuncta eſt,in tàm graue crimen incidiſſe: atq; adeò tam mihi conſilium nullum fuit eam quouis colore aut ſpecie malitiæ perſequendi, vt (quod non latet quoſdam proceres hic præſentes, etenim iam loquacem

Nota myſteria, rogatur Regina Scotiæ, vt crimen agnoſcat, quod probiri nõ poterat.

eſſe non piget) arcanas ad eam literas dederim (poſtquam intellexiſſem varias illas machinationes iam in apertum erupiſſe) quibus ſignificaui, ſi literis ſuis ſecretis ad me datis crimẽ vellet agnoſcere, ſeq; ream fateri, nũquam futurum vt publice cauſa tractaretur, aut veniret in diſquiſitionem.

* *Iuſtè poteſt Maieſtas tua timere, nam inſidiæ procerum Angliæ, machinationes & coniurationes ſtructæ cõtra Philippum Regem Catholicum, contra tres ordine Reges Franciæ Chriſtianiſſimos, contra Iacobum Regem Scotiæ, contra innocentiſſimam Mariam Scotiæ Reginam, contra Ioannem Auſtriacum Principem optimum; contra ſedem Apoſtolicam, contra Hiſpaniam, Franciam, Belgium atque Scotiam; illorum denique immanis Tyrannis & crudelitas in populum Angliæ afflictum efficiet tandem vt iuſtitia Dei ſe exerat, illisq; mercedem maleficiorum ſuorum reddat.*

Tempus docebit, quodmodò ignoratur. Si cauſam iuſtam habuiſſet Elizabetha occidendi Reginam Scotiæ, gloriam &

Neque ſane eo id animo à me factum eſt, vt illam circumuenirem; nam ea tum temporis omnia habebam perſpecta quæ ipſa mihi potuiſſet fateri, quemadmodũ literis ad eam datis ſignificaram. Immo vero, iam adhuc, poſtquam crimen plus ſatis innotuit, ſi exiſtimarem illam ad meliorem redire mentem velle, veramque pœnitẽtiam agere, (quod forte in ſpeciem facturam ſe ſimulet) conſtaretque neminem, qui cauſam hanc deinceps perſequeretur, futurum; vel ſi ego & ipſa duæ eſſemus de plebe puellæ, quibus id

modò

modo munus incūberet, mulctram geſtare brachijs, & ad quas vita ſolum cuiuſque priuata, non etiam religionis veſtræ ſtatus & proſperitas Reipu. pertineret, denuntio equidem me lubentiſſime illi hoc crimen condonaturam.

Qua in re velim vt fidē mihi habeatis; quamuis enim multis vitijs atq; peccatis obnoxia ſim, ſpero tamen non ita me aſſueuiſſe linguam, vt inſtrumentum ea ſit calumniæ ſiue falſitatis. Enimuero, ſi cæteræ nationes & regna id verè dicerent ac ſentirent regnum hoc veſtrum morte mea ſtatum proſperum atq; florentem conſequi poſſe, ingenuè tum certè faterer vitam me non deſiderare longiorem, ſed lubentem ex ea diſceſſuram, quò vos etiam morte & interitu meo principem conſequeremini meliorem. Etenim quidem veſtra omnium & Reip. duntaxat cauſa viuere cupio, ne ſcilicet me mortua peiorem nanciſcamini. Quod enim ad me attinet, non video (credite mihi) cauſam vllam ſatis grauem, quæ me vt diu hic viuere lubeat, permouere poſſet; Siquidem ex hac vita non tantum voluptatis capio vt diuturnam exoptem; nec tantum concipio in morte terroris, vt vehementer eam reformidem: quamuis iminentem forſitan eius aculeum carnis & ſanguinis commotione nonnihil refugerem.

Mundus hic mihi ſatis exploratus eſt, noui quid ſit ſubditum, quid Principem agere, quid vicinos habere beneuolos, quid maleuolos experiri. Inueni perfidiam, vbi fidelitatem expectaui, ſenſi magna beneficia non magni fieri, & loco gratitudinis aduerſam experta ſum fortunam

laudē meruiſſet parcendo hoſti; nunc autē ſummæ crudelitatū notam ſibi ſuiſq; in æternū inuſſit occidendo illā, quā omnes indicant fuiſſe innocentem.

Hæc cōfeſſio, ſi fieret Catholico ſacerdoti, fortè abſolutionem promereretur.

Hei mihi, quia incolatus meus prolōgatus eſt nimiū.

Paucos vidimꝰ Principes exteros Angliæ fuiſſe hactenus moleſtos, quā-

Digitized by Google

uis ad vnũ omnes prouocati fuerint. Laſſati ſumus in via iniquitatis & perditionis, & ambulauimus vias difficiles, &c. Sapient. 5.

nam & animos alienos. Hæc præteritorum malorum recordatio, præſentium ſenſus, & expectatio futurorum me in eam traxère ſententiam, vt exiſtimem malũ aliquod eò tolerabilius eſſe, quò minus duret, & conſequenter eſſe feliciores eos, qui citius hinc migrarint. Hæc, inquam, ita me inſtruxerunt, vt æquabilius has coniurationes tolerem, quàm ſexus alioquin ferat muliebris, & robuſtiori quoque animo, quàm viri fortè multi ſuſtineant. Quod ſanè non ex inopia rationis aut ignorantia ſentire me putabitis, ſed potius ex alto mentis conſilio depromere, quò de me ipſa ſic ſtatuo, vt ſi machinationes aduerſariorũ obtinerent, prius iam è vita diſcederem quàm vulneris dolorem ſentirem. Atque ita quamuis pericula mihi imminẽtia futura eſſent magna, pœna tamen & leuis foret, & breuis, & quanquam inuita tam crudelem mortem oppeterem, nihil tamen dubitarem, quin Deus Opt. Max. gratiam mihi largiturus eſſet, quò parata eiuſmodi caſum exciperem, quandocunque tandem mihi accideret, quod intereà totum diuinæ prouidentiæ integrum relinquo.

Leges Angliæ non ſe extendunt ad Principes externos nõ ſubiectos Angliæ Regi. Catholici ſunt nimis ſimplices

Iam verò quod attinet ad coniurationes patefactas, & earum præcipuam inuentricem, non ita præiudicabo mihimetipſi & regno meo, vt exiſtimem aut dicam me non poſſe (ſepoſito vltimo Parlamenti decreto) per antiquas huius regni leges àgere contra eius perſonam, quod tamen decretum non eius ſolius gratia ſancitum eſt, quamuis id fortè nonnulli, qui cauſæ eius patrocinantur, ſuſpicati ſint. Tam longè certè à calumnia ei ſtruenda illius decreti authores fuerunt,

runt, vt potius hoc ipſo admonitam voluerint, quàm notatā. Sed quià legitimè illud ſancitum eſt, & vim legis habet, conſultius fore duxi, in ijs, quæ Reginam Scotiæ attingunt, iuxta tenorem illius edicti procedere, quàm ſecundùm ordinem iuris communis, tametſi ſecundùm antiquas regni leges æquè poſſem iuſtè eam ream peragere, ſi tamen (quod Deus auertat) vos iudices nullā mihi fraudem feciſtis, & quos mihi obtuliſtis, libelli calumniarum, atque omnis mali doli ſint expertes.

Sed interim vos Iuriſconſulti vſque eò in verbis & ſyllabis examinandis non raro occupamini, vt plerunque magis formam conſideretis, quàm materiam, ſyllabas, quàm ſenſum legis. Nam ſecundum rigorem & exactam formam, quam vos communiter ſequimini, debuiſſet Regina Scotiæ in comitatu Staffordienſi tribunali ſiſti, cauſam dicere, & iudicio duodecimuirali rea peragi. Egregia ſanè iſthæc procedendi ratio cū perſona Regalis ordinis atque dignitatis fuiſſet. Quamobrem ſatius etiam fore putaui, quò hæc, aliaque complura vitarentur incommoda, cauſam iuſto numero præcipuorum & honoratiſſimorum virorum ac iudicum huius regni dari cognoſcendam, quorum ego meritò ſententias amplecti debeo atque probare, quamuis, vt verū fatear, & hoc vix ſatis eſſe videri queat; Nam nos Principes veluti in theatro conſtituti orbis terrarum, omnium patemus oculis, & iudicijs omnium notamur; vnde in veſtimentis noſtris vel labecula cernitur & in actionibus vel minimus error depræhēditur; Ac proinde curandum

ſedulò

& ſcrupuloſi, vt non poſſint vel non audeant ſuſpicari in re aperta.

Secundum nouam legem procedendum erat, quia antiquæ non inſeruiebant.

Hæc occulta procedendi ratio cōmodior videbatur in cauſa peſſima, vbi figmentis opus erat, nō teſtibus veracibus.

De honoratiſſimis iſtis proceribus alibi diximus.

Digitized by Google

ſedulò nobis eſt, vt rationes iuſtæ ſint atque honeſtæ.

Cæterùm monendi eſtis vos hoc vltimo veſtro ſtatuto Parlamentario in eas me conieciſſe anguſtias, vt ſcilicet de morte cogar Reginæ Scotiæ aliquid ſtatuere; quod ſanè* onus nō poteſt mihi non eſſe difficillimū & maximi præbere doloris occaſionem.

* *Si onus hoc difficillimum declinare voluit Regina Angliæ, cur cæteros Principes Chriſtianos in cauſa tanti momenti non conſuluit? Immò cur non audiuit vltrò petentes atq; rogantes, ne ſanguinem tantæ Principis, crudelis effunderet? Sed alea iam erat iacta, plusq; poterat Leceſtrius vnus, quàm Principes cæteri Chriſtiani omnes.*

Et ne ſiniſtrè fortè (id quod penè exciderat) interpretemini meam ab vltimo illo Parlamento abſentiam; quamuis vix cauſa iuſta eſſe poſſit, cur ſponte hominum multitudini, inter quos improbi deeſſe non ſoleant, me miſcerem; non eò tamen abſui, quòd mihi a periculo timerem, ſed ob ingentē potius animi dolorem, quo me affectum iri intelligebam, ſi cauſam hanc publicè dici, atque de illa iure ibi audiſſem diſceptari, & de eius demùm agi capite vidiſſem, quę in tanto dignitatis eſt faſtigio collocata, & ſanguine nobis propinqua; cuiusque mors in cauſa foret, *cur hæc natio tam turpi apud omnes perfidiæ nota inureretur.* Atqui eò tamen minorem eſſe dolorem

Cum eſſet Pontifex

rem meum hunc fateor, quòd maiorem hominum partem ſtudere noſtris cõmodis atque ſaluti, ſpem habeam; eoſque qui alterius ſint & deterioris conditionis factionis ſue non tanti ſcilicet exiſtimem faciendos, quòd, dum mihi perniciem ſtruunt, animas ſuas ipſi extinctũ eant. Poſſem equidem id in præſenti commemorare, quod non ſine dolore percipietis: & quod licet arcanum ſit, tamen enuntiabo; vt omnibus nimirum palam fiat, illius eſſe me ingenij, non facile vt detegam arcana, quanquam non abſque meo periculo id accidat interdum. Non multum fluxit temporis, ex quo oculis hiſce meis ſcriptum legi, nonnullos intra paucos dies iuramento fidem ſuam adſtrinxiſſe, quòd intra menſem aut vita me eſſent ſpoliaturi, aut ſuã ipſi ſuſpendio finituri. Cum ergo commune veſtrum in me concerno periculum, nec poſſum nec volo tam eſſe ingrata, aut conſcientiarum negligens omnium, vt non velim veſtræ conſulere ſecuritati.

anni illius, propheta-uit. Ioannis 11. Magnum arcanum, Calumniſtas inſignes mendaciorum artifices, coniurationes nouas & proditiones fingere.

Non ſum immemor iuramẽti & fœderis, quo voluntates veſtras optimè erga me affectas conteſtati eſtis, cùm ſcilicet periculũ mihi creatum aduertentes & ſecuritati perſonæ meæ & vitæ conſeruationi proſpicere eſtis dignati. Quod fœdus veſtrum (Deum teſtor) ita me latuit, vt non prius in mentem venerit, quàm inſtrumenta varia ſubſcripta à præcipuis huius inſulæ proceribus, eorumque ſigillis munita in regia noſtra Hamptonienſi mihi coràm exhiberentur. Quod vt perfectum agnoſco fideliſſimorum animorum veſtrorum, & magni amoris ſalutis meæ argumentum, ita ſanè arctiori me vinculo pro-

Vtinã cerneres, ô Regina, ſecreta conſilia procerum tuorũ; videres profectò illos non pluris facere

vitam tuam, quam Reginæ Scotiæ, ſi vel in minimo te illis opponeres.

procurandi boni veſtri obligatam in poſterum ſentio.

Eſa.1. & 59. Cùm extenderitis manus veſtras, auertam oculos meos à vobis; & cum multiplicaueritis orationẽ, non exaudiam, manus enim veſtræ plenæ ſanguine ſunt.

Sed quoniam cauſa hæc Reginæ Scotiæ, qua de nunc agitur, ex rariſſimis vna eſt & magni præterea ponderis, ex qua multa etiam alia conſequũtur, non vos arbitror in præſens exſpectare deciſionem: Scitis enim in rebus multò minoris momenti conſueſſe me non ſine attenta diſquiſitione ſubita dare reſponſa; ac proinde in negotio hoc ſummi momenti neceſſarium eſſe iudico, vt diligenti obſecratione diuinam imploremus Maieſtatem, meam vt intelligentiam illuſtrare, gratiaq; cœleſti perfundere dignetur, quo nimirum id agamus & decernamus, quod maximè inſeruire poſſit Eccleſiæ ſuæ confirmationi, & ordinum totius regni conſeruationi, & Reip. demùm huius meæ curæ cõmiſſæ proſperitati. Et quoniam intelligo moram hac in re periculo non carere, dabo operam, vt deciſionẽ noſtram, ea qua conuenit celeritate, per legatos noſtros accipiatis. Poſtremò quicquid Princeps de ijs poſſit ſubditis aut iuſtè gubernãdo, aut iniurias ab infimis etiam tolerando promereri, qui certis atque exploratis indicijs ſinceram teſtificati ſint fidelitatem, id ego vobis certiſſimè promitto, & intemerata fide præſtituram me recipio, vt vel ita plurima veſtra quæ conſtant in me merita, compenſare videar.

Hac reſponſione accepta abierunt Proceres.

REGINA deinde per Cancellariũ ſuum & quendam alium nobilem reſpondit Parlamento,

dam alium nobilem reſpondit Parlamento, mo-nens & mandās, vt diligentiorem præſenti cau-ſæ cognoſcendæ operam darent, cogitarēt etiam atque etiam, num alia ratione poſſit, quàm mor-te Reginæ Scotiæ, à qua ſua maieſtas naturæ qua-dam propenſione abhorreat, incommodis & periculis, quæ expectentur, obuiam iri.

RESPONSIO PARLAMENTI AD LEGATIOnem, quam miſit Regina Angliæ, per Cancellarium oblata, 24. Nouemb. Anno 1589.

CANCELLARIVS regni 25. aut 26. proceribus Parlamenti comitatus adiit ad reginam, traditurus deciſionem procerum & ordinum Parlamenti, eorum quæ ipſe non multò antè nomine ſuæ maieſtatis ijſdem ordinibus propoſuerat (vt diligentiùs nimirum ſecum expenderent, aliane ratione, quàm morte Reginæ Scotiæ Maieſtatis ſuæ perſona à periculis imminentibus eripi, & ſtatus Reipu. in pace conſeruari poſſet) ac demùm hoc reſponſum dedit, ſe ex Maieſtatis ſuæ præſcripto ſignificaſſe ea ordinibus Parlamenti, quæ Maieſtas ſua ipſis voluiſſet indicari, facileq; ex ſilentio omnium didiciſſe non parum eorum animos ob id con-

Digitized by Google

ſternatos, cùm poſt maturam maximè delibera-tionẽ cauſam definijſſent: eos nihilominus, quo Maieſtatis ſuæ votis facerent ſatis, de nouo in cauſæ cognitionem incubuiſſe, plurimoſque & eos quidem delectos viros ſuperioris aulæ ſeu conſeſſus aſſumpſiſſe, qui vel priuatim inter ſe, vel cum ordinibus inferioris aulæ hac ipſa de re conferrent, qui poſtquam varijs temporibus inter ſe diſceptarint, magna animorum conſenſione omnes vtriuſq; conſeſſus ordines definijſſe, vitam ſuæ Maieſtatis, diuinam religionem, & vniuerſæ Reipub. ſtatum aliter ſeruari non poſſe, quàm morte Reginæ Scotiæ, & latione ſententiæ, quemadmodum in prima ſua ſupplicatione ſignificarint, & enixè obteſtati ſint; eiusque rei cum multas & varias rationes ipſe Cancellarius propoſuit, tum hanc quoque in medium attulit; quòd ſi Maieſtas ſua nulli vel infimo ex ſubditis ſpeciatim ius flagitanti negare poſſit, multò profectò minus omnibus in vniuerſum infima & ardenti ſupplicatione id poſtulantibus negari poſſe. Atq; ita finem fecit dicendi, vehementer petens, vt Maieſtas ſua cauſam decerneret, & quamprimùm edicto promulgaret ſententiæ in Reginam Scotiæ latæ executionem.

Tolle, tolle crucifige eam, quia Catholi..i ſe fecit.

CONFVTAT.

Illud mihi videtur huic loco aptè conuenire, quod ſcribitur Sap. ſecundo cap. de impijs in hunc modum loquentibus: Opprimamus pauperẽ iuſtum & non parcamus viduæ nec veterano, nec reuereamur canos multi temporis,

ſit

ſit autem fortitudo noſtra lex iniuſtitiæ. Circumueniamus ergò iuſtum, (iuſtam) quoniam inutilis eſt nobis, & contrarius (contraria) eſt operibus noſtris, & improperat nobis peccata legis (Caluinianę) & diffamat in nos peccata diſciplinæ noſtræ. Facta eſt nobis in contradictionem cogitationum noſtrarum (quia viuente illa non poſſumus proles noſtras Caluinianas ad coronam euehere.) Grauis eſt nobis etiam ad videndum, quoniam diſſimilis eſt alijs vita illius & immutatæ ſun t viæ eius. Tanquàm nugaces æſtimati ſumus ab illa (quia hæreſes nugæ ſunt & fabulæ, & conſequenter hæretici cenſendi ſunt nugaces) & abſtinet ſe à vijs noſtris tanquàm ab immunditijs, & præfert nouiſſima iuſtorum, (nam ſi veſtram perfidiã voluiſſet amplecti, & mores aulicos ſequi, iam fortè abacta Elizabetha veſtra, qua ad tempus vtimini donec melior occurrat, cuius mores ſint paulò vobis gratiores, iam ad clauũ nauis veſtræ viua & incolumis ſederet) mor

te turpiſſima condemnemus eam, erit enim ei reſpectus ex ſermonibus illius.

SVMMARIVM PETITIONIS, QVAM PROLOcutor aulæ inferioris propoſuit ſuæ Maieſtati nomine populi Anglicani.

PVCK.

SI vita veſtræ Maieſtatis poſſit ſine morte Reginæ Scotiæ ſeruari, probabiliter id aliquo fieret horum modorum ſubſequentium.

I. Primum, ſi reuocari ad veram pœnitentiam poſſet, efficique vt agnoſcere Maieſtatis veſtræ miſericordiam & gratiam ei crimen id nefarium ignoſcentis, & deinceps recte factis obedientiaque, fructus veræ conuerſionis redderet.

II. Aut ſi tam arcta cuſtodia haberetur, non facile vti timeri poſſet, ſimilia in poſterũ auſuram.

III. Tertio, ſi aut ſacramentis, aut datis obſidibus caueri poſſet, vt vitam prudentius deinceps & melius inſtitueret.

IIII. Aut poſtremo, ſi vel eius exilio hoc regnum poſſet iis periculis, quæ præſens ipſa vitæ Maieſtatis veſtræ adfert, exonerari.

CON-

CONFVTAT.

Quàm vellent impij, vt pia Princeps crimen conſiteretur nunquam à ſe commiſſum, vt eò faciliùs manifeſto confeſſionis indicio non ſolùm eam ſpecie aliqua iuſtitiæ interimere, ſed etiam luctuoſam ſuam cataſtropham exteris principibus magis probare poſſent. Mirum eſt tantopere vos obedientiam à Regina Scotiæ erga Principem veſtram exigere, qui nullis interim obedientiæ vinculis exiſtimatis perfidos ſocios veſtros erga Principes ſuos ac Dominos legitimos eſſe obſtrictos. Adhæc, quid poenitentiæ vos & conuerſionis fructus in Catholica Regina deſideratis, cùm eadem nec à veſtris requiratis, nec in vobiſmetipſis exerceatis? Præpoſterus deinde is rerum ordo eſt, poenitentiam velle, vbi nulla præceſſerit culpa, & conuerſionis fructus ab illa poſcere, quæ auerſionis crimine maculata non fuit.

PVCK.

A Cæterùm omnibus hiſce rationum momentis quàm diligẽtiſſimè examinatis, nulla iudicio ordinum, ex his aut eſſe aut ſperari tuta poteſt. Nam quod ad eius conuerſionem attinet, id in primis ordines conſiderarunt, ſi aut pietas, aut officium eam coërcere potuiſſet, quò minus eiuſmodi facinora attentaret, certè non defuiſſe cauſas & rationes à Maieſtate veſtra abũdè illi ſubminiſtratas; quando non ſolùm eam contra vim & impetum ipſius ſubditorum iuſtiſſimè illam ad mortem vſque perſequẽtium defendit: ſed honorem eius publica etiam infamia aſperſum,

Digitized by Google

& grauiſſimis ſceleribus, criminibusque capitalibus coram commiſſarijs ad id delegatis obiectis & probatis plusquam contaminatum tutata eſt, vitæque eius pepercit, etiam, B quãdo cum rebellibus prouinciarum ſeptentrionalium coniurauit, & icto fœdere cum ijs ſocietatẽ inijt, omnes ordines regni in parlamento 14. anno regni Maieſtatis veſtræ congregati vehementiſſimè contenderint, C vt veſtra Maieſtas in eam, quod etiamnum poſtulant audacter, leges exerceret. Præterea cùm huius edicti pœna abundè ſatis illi innotuerit, potuiſſetque meritò ab improbis illam machinationibus deterrere, nihilominùs tamen ceu malitia indurata, & odio quodam aduerſus Maieſtatem veſtram ſuſcepto implacabili, prioribus cõſilijs inſtitit, ita vt nullam vel leuiſſimam de ſe præbeat ſpem conuerſionis; ſed contrà timendum potiùs vehementer ſit, ne relabatur, quod etiam veluti certò expectandum eſt, D maximè cùm obſtinatè crimen neget euidentiſſimè comprobatum, & cuiuis comperta æquiſſimè tandem ſit condemnata, neq; demùm vel primam attigerit pœnitentiæ partem, quæ culpæ eſt agnitio, ac propterea longiſſimè abſit à fructibus, qui pœnitentiam comitari ſolent.

CONFVTAT.

A *De pietate ac officiis Reginæ veſtræ erga Reginam Scotiæ antè egimus, nec opus eſt eadem hic repetere. Quod verò attinet ad crimina & grauiſſima ſcelera, quæ tu, impure helluo, Reginæ Scotiæ ais obiecta eſſe & probata; notum eſt toti Angliæ, ſcriptiſq; editis conſtat, illam à* Com-

Commiſſariis veſtris enuntiatam fuiſſe innocentem & integram à morte illuſtriſsimi Principis Henrici Stuarti mariti ſui, cæteriſq; criminibus ei ab impiis & ingratis ſubditis ſuis conſilio Procerum veſtrorũ ac Superintendentium obiectis, ſed nunquam legitimè probatis; quod breui, vti ſpero, ad perpetuam nominis veſtri infamiam in hominum lucem prodibit, vt toti orbi innoteſcat, quàm vos & veſtri Caluiniani proceres Turcicè & immaniter cum innocentiſsima Regina egeritis.

B *Iudicabit facilè prudens Lector, calumniam hanc eſſe, non iuſtam accuſationem. Nam tunc innocens Regina vinculis arctiſsimis à vobis, manſueti & miti ingenio patris Caluini liberis conſtricta fuit, nihil ferè vt licuerit ſcribere aut loqui, cuius vos conſcij eſſe non potueritis, multò minùs vt foedera aut ſocietatem cum Proceribus prouinciarum ſeptentrionalium ineundi, vel militem aut pecuniam, quam non habebat, ſubminiſtrandi facultas fuerit.*

C *Hinc patet vos non iam primùm, ſed à quindecim & eò ampliùs annis rationes fabricaſſe optimã Principem trucidandi; quia ſcilicet nec religionẽ mutare, nec turpiſsimis moribus veſtris vnquã voluit inſeruire, quantumuis pro inſigni veſtra maledicentia non defuerint inter vos, qui publicis literis ſparſerint, illã dum in vinculis ageret, & vterũ geſtaſſe, & proles neſcio quas edidiſſe; fortè vt domeſticos veſtros partus, ementito Reginæ Scotiæ patrocinio celaretis.*

Digitized by Google

D *Illa ſcilicet eſt æquitas iuſtitiæ veſtræ barbaricæ, non Britannicæ, vt Principem nobiliſſimam nullis teſtibus editis conuictam, & crimen obiectũ conſtanter negantem occidere præſumatis.*

PVCK.

Deinde verò, quod ad cuſtodiam arctiorem, & ſecretiorem carcerem pertinet, viſum eſt Proceribus nullam in eo ſecuritatẽ eſſe poſſe, quemadmodum nec in iuramentis eius, nec in obſidibus, ſiquidem adhuc omnes eæ rationes & extinguendi Maieſtatẽ veſtram (quod certè Deus auertat) & retinendi Reginam Scotiæ libertati, & obſides fide eximendi ſuppeterent. Quod ſi damno id noſtro fiat irreparabili (amiſſione ſcilicet Maieſtatis veſtræ) quis obſides deinde vrgeat aut retineat? vel ſi retineantur, quæ quæſo ratio par inueniri poſſit inter obſides & Maieſtatem veſtrã margaritam Regno huic nobisq; omnibus pretioſiſſimam & inæſtimabilem?

CONFVTAT.

Certè Machiauillianus aſſecla inſignis es, & qui ad conſiſtorij Caluiniani tribunal eueharis, digniſſimus, qui tam crudeliter ludis de vita optimæ Principis. Nonnè videtur apta tibi & conueniens ratio hæc argumentandi? Non deerunt fortè, qui conabuntur ſuo tempore legitima aliqua ratione Reginam Scotiæ in libertatem aſſerere; non deerunt, qui eam ad gubernacula regni legitimè adnitentur euehere, id ſi qua induſtria effici modò poſſit; neque iam deeſt, imò maximus eſt Reginæ Scotiæ animus promouendi Catholi-

tholicam atque Romanam fidem, ſi mortua Elizabetha contingat illam clauum Reip. Anglicanæ tenere: neque deerit tum Principibus etiam Chriſtianis voluntas pro eius vita & incolumitate orandi & ſupplicandi; deniq; periculum eſt præſens & certiſsimũ interitus perfidiæ noſtræ Caluinianæ. Quamobrem ſit licèt alligata vinculis; & tam arcta habeatur cuſtodia, vt nec literas ſcribere, nec quenquam conuenire, nec ſuam cauſam agere, aut de noſtra crudelitate cõqueri poßit; tollatur nihilominùs quantumuis innoxia de medio: ſic decreta, ſic ſcita, ſic fundamenta iubent Euangelij noſtri Caluiniani, neque cuiuſquam ſanguini parcendum Principis; nec viſceribus ciuiũ, nec fidei Chriſtianorum; modò fruamur bonis quæ ſunt, & vtamur creatura: vino pretioſo & vnguentis nos impleamus; coronemus nos roſis antequam marceſcant; nullum pratum ſit, quod non pertranſeat luxuria noſtra; vbique relinquamus ſigna lætitiæ, quoniam hęc eſt pars noſtra, & hęc eſt ſors. *Sap. 2.*

PVCK.

F SED fortè dicat quiſpiam, Reginam Scotiæ paratam ſolenni voto & iuramento fidem facere, nihil vnquam attentaturam ſe, quod cedere poſſit in præiudicium veſtræ Maieſtatis. At verò conſtat iam ſæpe eam fidem & ſacramenta feſelliſſe, idque pro articulo religionis habere o fi-

dem hæreticis non eſſe ſeruandam, quo nomine & veſtram Maieſtatem & omnes cenſet Euangelij profeſſores. Ac proinde non eſt, quod illi fidem in eo habeamus, cuius ipſa nullam agnoſcit religionem.

CONFVTAT.

F *Tu quis es, qui iudicas ſeruum alienum ſerue nequam & inſigniter improbe? Doce, ſi potes, qua in re Scotiæ Princeps ſereniſſima fidem vobis datam aut fefellerit, aut non præſtiterit. Non eſt, crede mihi, non eſt Regum Catholicorum fidem datam violare, aut verba ſua reuocare; hoc enim proprium eſt Procerum veſtrorum & cæterorum mancipiorum ſynagogæ veſtræ Caluinianæ, qui vno eodemq; ſpiritu flant, ſorbent; aiunt, negant; pacem lingua, manu ferroq; bellum, animo fraudes & dolos gerunt vix explicabiles. Nec mirum, quia Pontificem habetis, qui nodos, etiam Chriſto auctore, ſempiterno vinculo illigatos ſoluere atque expedire tentet, vt ſunt, Mulierem eſſe caput Eccleſiæ Anglicanæ, prouincias alienas ſine cauſa iuſta inuadere, &c.*

G *Ex abundantia cordis tui perfidia exulcerati os impurum loquitur. Quia ſcilicet vos Caluini mancipia exiſtimatis pro libertate veſani ſpiritus veſtri permitti licitè ſubditis fidem datam Principibus Catholicis violare (quos vos impiiſſimi & perditiſſimi hæretici, impios, hoſtes Dei, vrſos, leones, & omni nece dignos cenſetis) atque adeò contra legitimum magiſtra-*

giſtra-

giſtratum arma ſumere, ideò ſcilicet putatis Catholicos omnes veſtri ſimiles eſſe, ac fidem datam pro arbitratu ſuo poſſe quemlibet fallere; aut Reges & Principes ſuos ſolio expellere. Non ita perturbata Catholicæ Religionis eſt diſciplina, nec talem conſuetudinem admittit Eccleſia Dei, in qua omnia inſtituuntur ordinatè; nam & Principes legitimè ac paternè à Chriſti Vicario admonentur erroris non ſemel, ſed ſi ita res exigat, frequentiùs; deinde ſi ſpretis monitis ſalutaribus ceu ingrati filij oportuna remedia contumaces reſpuant, tum demùm ad canones ſacros, & leges Eccleſiaſticas, & ad reliqua arma ſpiritualia tanquam ad vltimum atque extremum in deſperatione ſalutis decurritur. Verùm de hoc tam diſpari iudicij vel animaduerſionis ordine, de infelicitate Principum, qui colla ſubmiſerunt impuris miniſtris conſiſtorij Caluiniani, & felicitate eorum, qui Romanum Pontificem Chriſti agnoſcunt Vicarium, totiusq; populi Chriſtiani patrem ſpiritualem, conſule librum editum contra perſecutores tuos Anglos, & iuſtitiam Britannicam, vbi hæc doctè & piè, nec minùs eleganter ſunt tractata.

PVCK.

H Quod porrò vltimo loco de exilio dictum eſt, ſane ſic ſtatuo, illã libertate donare nihil eſſe aliud, quàm de malo in peius gradũ facere, maximè cùm & hoc coniurati, & nonnulli quoque Principes ei coniuncti ardentiſſimè ſitiant atq; deſide-

deſiderent, quippe qui eius libertatem ideò iam diu expetiêre, vt, quando inuaſio fieret, eam veluti caput & Principem contra Maieſtatem veſtram erigerent.

CONFVTAT.

HAn hæc tua ratio firma ſatis cenſenda ſit inter Chriſtianos Principes de occidenda Regina Scotiæ, iudicent alij, quorum intereſt, ego tantùm quid mihi videatur ediſſeram. Vos, itemq; Proceres veſtri propter infinitas iniurias illatas ſummo Pontifici, Regi Catholico, Regi Chriſtianiſſimo, Regi Scotiæ eiusq; matri pientiſſimæ meritò timetis, ne Principes iſti cōiunctis animis & armis Proceres veſtros omnis rebellionis in Francia, Belgio & Scotia fontem atque originem tandem aliquando ad poenam depoſcant, vltricibusq; flammis vindictam ſumant de tot ſubditorum myriadibus (vobis inſtigatoribus) occiſis, de tot ciuitatibus & pagis ſuccenſis, de tot templis ac monaſteriis euerſis, de immaniſſima crudelitate in Sacerdotes Dei, & perſonas Deo conſecratas exercita: videtis deinde immanē veſtram barbariem haud probari nobilitatis veræ & antiquæ Proceribus, nec multùm placere ipſis veſtris fraterculis Caluinianis; animaduertitis populum Anglicanum ſupra vires grauatum, & tantùm non à vobis oppreſſum, & in ſeruitutem Babylonicam redactum; ac poſtremò ob oculos, & ob animum ſemper verſatur Catholica ac verè pia Princeps Regina Scotiæ, quæ ſi corona regia ſuo tempore decorata fuiſſet, conatura erat procul-

dubio

dubio à vobis horum facinorum auctoribus rationes expoſcere; ac proinde præclariùs vobiſcum deinceps actum iri putabatis, ſi priùs eam è medio tuliſſetis, quàm ad id faſtigium aſcenderet, ex quo rationem factorum poſtulare à vobis ſuo iure potuiſſet, imitati ingratos illos agricolas, qui poſteaquam occidiſſent ſeruos varios Domini ſui ad ſe miſſos, tandem & filium aggreßi, ſe mutuo in cædem eius ita animabant: Hic eſt hæres, venite, occidamus eum, & habebimus hæreditatem eius. Et appræhenſum eum eiecerunt extra vineam, & occiderunt. *Sed videte, ne id vobis eueniat, quod illis euenturum prædictum fuit.* Malos malè perdet, & vineam ſuam locabit alijs agricolis, qui reddent ei fructûm temporibus ſuis. *Iudæi admodum ſibi ſapere videbantur, cùm ad modũ veſtrum philoſophantes dicerent:* Quid facimus, quia hic homo multa ſigna facit? ſi dimittimus eum ſic, omnes credent in eum, & venient Romani, & tollent noſtrum locum & gentem. *Sed feſellit eos aſtutia ſua; nam ideò venerunt Romani, & exciſa ciuitate vltimum nefariæ genti exitium pepererunt, quia ſanctum Domini occiderant; & veriſimile eſt idem quoque vobis euenturum, quod maioribus veſtris olim ſimilia tentantibus euenit. Iacobus Nothus cum ſociis perfidis,*

Matth. 21.

Ioan. 11.

Digitized by Google

dis, vt ſuam ſynagogam Caluinianam firmaret, ſeq; & ſuos in ſolio regali commodiùs collocaret, Henricum Stuartum Mariæ maritum crudeliſsimè occidendum curauit, & ipſam Reginam variis criminibus iniuſtè oneratam perpetuis carceribus (vobis in hoc multò humanior) mancipauit; ſed poſtea ſceleratus iuſto Dei iudicio & ipſe ſclopo traiectus exſpirauit. Guilielmus Auriacus Princeps, vt hæreſim ſuam ſanguinariam, & peſtilens Caluini venenum in Belgio ſpargeret, Regem ac Dominum ſuum prouinciis exuere hæreditariis, honore ac fama impiis circum prouincias miſsis libellis ſpoliare, ac denique vita, ſi licuiſſet, ipſa expellere temerario auſu enixus eſt. Sed quid tandem? Tot periuriorum, rapinarum, cædium, etſi ſeras, non leues tamen ſenſit ille poenas inuicta Burgundionis dextra, eodem quo Iacobus ille Nothus fato ſublatus. Ludouicus Condei Princeps à Beza Patriarcha & eius farinæ apoſtatis, rex, ſi Deo placet, Francorum inauguratur, poſtquàm ſtatuiſſent ſicarij Caluiniani regiam ſobolem vnà cum rege adhuc puero inaudita tyrannide & flagitioſa nequitia letho dare, ſed eius tam nefarij facinoris authores meritas poſteà luêre poenas, honore ſimul ac vita priuati. Ioannes Dudlæus Leceſtrij veſtri pater, cùm Mariam Reginam Catholicam, & ſororem eius Elizabetham Reginam veſtram corona regali priuare, ſuosq; catulos in ſolio collocare moliretur, quid aliud denique mercedis loco retulit, quàm mortem eiuſmodi pro-

Digitized by Google

di proditore dignam? Cuius veſtigiis cùm Leceſtrius veſter, & vos ſatellites eius in necanda Regina Scotiæ inſiſtatis, eoq; cogitationes veſtræ omnes, eò nocturnæ, eò diurnæ curæ tendant, vt peſtiferis eiuſmodi, atque furore plenis machinationibus, inſano errore mortalium pectora imbuatis, par, vindice Deo, reliquum eſt, vos omnes maneat exitus.

PVCK.

Ad has rationes addidit Prolocutor quadā alias depromptas ex literis Reginæ Scotiæ, & cōfeſſione Babingtonij præcipui ex coniuratis, & ſceleris ipſius adminiſtri. Ex quibus apparuit, quàm mens eius male conſcia præſenſerit, quid denique expectandum ei eſſet, ſi machinationes erupiſſent in publicū, quòd nimirum arctioribus ſaltem vinculis in arce Londinenſi eſſet habenda, niſi quid grauius etiam accideret; & prætereà, quòd hortata ipſa fuerit Babingtonium, vt ſi in eius liberatione aberraret, perſequeretur alterum, id eſt, Maieſtatē veſtram è medio tolli laboraret: idemque Babingtonius confeſſus eſt, ſtatim poſt mortem Maieſtatis veſtræ aut exterorum inuaſionem, ſtatuiſſe ſe Reginam Scotiæ denuntiare Angliæ Reginam, nec quicquam de felici negotij ſucceſſu fuiſſe anxiū. Quapropter cùm aduerſarij tantopere quærant mortem Maieſtatis veſtræ, vt Reginam Scotiæ ad gubernacula regni collocent, fieri non poteſt, vt Maieſtas veſtra ſit ſecura, ſi incolumis Reginæ Scotiæ vita permittatur.

CON-

CONFVTAT.

Quæ deinde addis de literis Reginæ Scotiæ & confeſſione Babingtonij, firmioribus ſunt probanda argumentis, quàm nuda aſſertione. Norunt enim omnes viri cordati, à vobis non eſſe alienum, & literas fingere, & confeſſiones edere, & crimina publicare, quæ ne per ſomnium quidem iis venêre in mentem, quos iniquis accuſationibus appetitis.

RESPONSIO SECVNDA ELIZABETHÆ ANGLIÆ Reginæ ad proceres & eorum deciſionem.

Non defuerunt rationes conſulendi ſecuritati Reginæ Angliæ, vitæ Reginæ Scotiæ, & ſecuritati Reipublicæ, ſi impij conſiliarij non prætuliſ-

PLena laboris & doloris eſt illa via, cuius initium ac finis moleſtiam reddit pro præmio, quod ex itinere difficili expectes. Enimuerò hodierna luce experta in me maiorē ſum animi æſtum, loquendumne mihi an tacendum eſſet, quàm vnquam in vita mea aliàs. Nam ſi loquor, & non lamentor, diſſimulaſſe videar; ſi taceo, veſter incaſſum labor ſuſceptus ſit: vt verò lamenter aut conquerar, rarum quidem eſt, & inuſitatum. Etenim paucos vos inuenturos arbitror, qui ſua ipſius cauſa aut moleſtia vos affecturi ſint aut cura. Attamen vnum edico, vehementiſſimè id me deſideraſſe, ex veſtra vti conſulatione aliqua alia ma-

naret

Digitized by Google

naret ratio, qua & meæ conſultum fuiſſet ſecuritati & communi omnium proſpectum ſaluti, quàm ſit ea, quam ſupplices mihi proponitis.

ſent propriā libidinem communi vtilitati.

Cogor (vt id quod eſt, ingenuè dicam) non de vobis, ſed apud vos de cauſa propoſita conqueri, quòd videam ex veſtris definitionibus, petitionibus & deſiderijs id nimirum effici, vt mors regius, quæ iniuriam mihi attulit, cenſeri debeat ſecuritas vitæ meæ. Quamobrem ſi quiſpiam repertus fuerit tam in me iniquus, vt in ſpeciem me hactenus cogitet protuliſſe diem, & oſtentandæ clementiæ, ſiue auræ captandæ popularis gratia iudicium ampliaſſe, is tanta me profectò afficit iniuria, vt eam vix vnquam eluere poſſe videatur; aut ſi quiſpiam vel minimam inanis gloriæ cogitationē huc me protraxiſſe ſibi fingat, tantam is mihi contumeliam inurit, quantam vix vlli vnquam creaturæ; id quod optimè ſcilicet nouit ille, qui effector eſt cogitationum vniuerſarum.

Conſideraſtecū ô Regina, iniuriam quā intuliſti, cū ea quā accepiſti.

Scrutabor Ieruſalem in lucernis & viſitabo ſuper viros defixos in fæcibus ſuis. Sophoniæ 1.

Iam verò, ſi arbitretur delectos à me Proceres ad cauſam hanc pertractandam, non agere aliter auſos fuiſſe, ne fortè malam apud me gratiam inirēt, aut ſuſpectos ſe mihi præberent, vt qui ſaluti meæ fauere non viderentur; aliud certè nihil hic, quam prauum in me & iniurium animum adfert.

* Nam Proceres quibus ius dicendi pro me munus aſſignatum eſt, niſi neglexerint officiū, vobis omnibus declararunt, id vnicè me deſideraſſe, vt quiſque conſcientiam in negotio propoſito ſequeretur, & in totius cauſæ progreſſu vocis & opinionis vteretur libertate; tū ſi quid

 præte-

præterea publicè proferre nollet, id mihi ſecretò reuelaret.

* *Quid egerint Proceres delecti in cauſa Reginæ Scotiæ, dies docebit, vbi ad tribunal & ipſi venerint & vocati fuerint ad quæſtiones; id vnum conſtat, eos maxima ex parte fuiſſe crudeliſſimos hoſtes Reginæ Scotiæ. Si Regina Angliæ id nimirum requiſiuiſſet, vt quiſque conſcientiam ſuam & æquitatem cauſæ ſequeretur, ſuæq; voluiſſet conſultum æſtimationi, cur non curauit cum Iudicibus ſuis delegatis, aliorum etiam Principum legatos coniungi, vt ſic citra omnem ſuſpitionem vel odij, vel praui affectus, & ſententiam illi protuliſſent, & Regina Scotiæ ſuam ipſa cauſam defendiſſet, id quod in rebus minoris momenti & ſubditis ſuis aliquãdo à Principibus cõceditur?*

Quod ſanè ideò feci, quia maximopere deſiderabam aliquam aliam rationem inueniri expediendi difficultatem, in qua fateor me plus accepturam fuiſſe conſolationis, quàm ex vlla alia re quæ ſub ſole inuenitur.

De clementia Reginæ Angliæ legatur Sanderus lib. 3. de Schiſmate & Concertatio Eccleſiæ Catholicæ in Anglia.

Et quoniam vos iam definiiſtis ſecuritatem vitæ meæ cõſiſtere non poſſe, ſine Principis exitio, meritò queri compellor, quòd quæ tam multis peperci rebellibus, & tot coniurationes hactenus diſsimulaui, vt ne protulerim quidem in lucem, vel ſilentio interdum præterierim, eò redigerer modò, vt hanc intendere actionem tam illuſtri perſonæ mihi neceſſe eſſet.

Vidi

Vidi præterea ex quo tempote ad huius regni gubernacula ſedi, & audiui varios libellos infamiæ & contumeliarum plenos in me, regnum & ſtatum vniuerſum conſcriptos, quibus tyrannidis accuſabar, ſed gratiam illis pro ea ſtipe habeo, ſiquidem exiſtimo noua & rara quędam eos ad aures meas perferre voluiſſe, & reuera hæc auribus alioquin meis rara & noua ſunt, atque vtinam tam nouum eſſet & peregrinum de illorum audire impietate & ſcelere.

Si falſa ſunt quæ in libris ſcribũtur, cur nõ confutantur? nam poſt funera ſera erit defenſio.

Quid ergò iſti modò non effutiant, cùm in publicum ſpargetur, Reginam * puellam, vt vitæ ſuæ conſulat ſecuritati, effudiſſe ſanguinem cognatæ propriæ? Iuſtè igitur queri poſſum ſi crudelitatis à quoquam inſimulanda ſim, à qua tam longè abſum, vt ipſi Deo iniuriam factura ſim, ſi tam contemptam atque abiectam ab eo me indolem accepiſſe fatear. Quare denuntio vſque eò me ab omni crudelitate alienam eſſe, vt pro vitæ meæ conſeruatione Reginam Scotiæ ne appellem quidem vel attingere cupiam; neque tantum laboraui vt vitam meam protraherem, quantum vt vtriuſque meam ſcilicet & illius ſeruarem: quod equidem tam arduum eſſe, atque adeò fieri non poſſe, vehemẽter doleo. Non ſum ita à ratione & iudicio inops, vt periculum meum non cernam; nec tam ignara, vt non intelligam me ſtultitiæ meritò arguendam, ſi gladium, quo iugulum meum appetatur, teneam: nec tam negligens, vt non conſiderem quotidianum periculum vitæ meæ: verum hoc attẽto, plurimos eſſe, qui vitam ſuam diſcrimini obiecturi ſint pro Reginæ ſalute, non me dico id effecturam,

**Nota verba, ſigna myſteria; pro virgine ponitur iam puella*

interim id animis tenete veſtris, illa de re etiam me cogitaſſe. Sed quoniã tam multi & calamos & linguas contra me armarunt, ſinite obſecro, vt aliquid pro me ipſa dicam, vt priuſquam ex conſilio domum diſcedatur, intelligatis quęnam illa ſit cuius tantã curam & ſolicitudinẽ geritis.

Si cupiuiſſet Regina Angliæ grata eſſe, & de benemeritis benè mereri, longè aliam præſtare ſe debuiſſet erga Regem Catholicũ, & alios, quibus ſuam vitam acceptam ferre debet.

Quemadmodum ergò meipſam infinitis quaſi nominibus vobis obſtrictam agnoſco, vt qui vitam meam omnibus modis conſeruare ſtudetis, ita profiteor, nullum in orbe terrarum Principem futurum, qui maiori quàm ego ſtudio, benè de vobis mereri, ac veſtra officia compenſare ſit laboraturus. Atque vt vos priſtinam video retinere in vita mea conſeruãda diligentiam, ſic perſuaſum habeo vices me gratitudinis omnino rependere non poſſe, niſi tot me vitas poſſidere, quot vos omnes habere ſcio, contingeret; dabo tamen operam vt quoad vixero, hoc beneficium veſtrũ agnoſcam. Quare etſi iuſtam me prædicare, & omnis noxæ inſontem non valeam, imò potius ob meametipſius varia ſcelera, quibus diuinum numen offendi, conueniat me condemnare, in hac tamen Reipu. gubernatione conſtituta, illud deſidero in primis, vt conſilia atque ſenſa animi mei prorſus habeatis exploratа.

Sunt qui lætantur cùm malefecerint & exultãt in rebus peſſimis. Pro.2.

Quando ſceptrum huius regni primùm ſuſcepi, nõ ita me ampliſſimus honor extulit, vt eius à quo id acceperã obliuiſcerer. Quare eam quoque religionem, in qua me natam & enutritam haud ignorabam, & qua vitam me finituram ſpero, ſtatim vt par erat, ab ipſis regni incunabulis firmandam & ſtabilitẽdam duxi. Et quamuis

uis ne id quidem me fugeret, quanta pericula mihi hæc tam inſignis rerum conuerſio creare poſſet, quàm multi etiam & potentes religionis aduerſæ principes omni ſtudio hiſce conatibus meis obſiſterent, quàm graues denique omnium in me inimicitias concitarem, hæc tamen vniuerſa nō tanti æſtimaui, probè ſciens, illum cuius gratia hæc omnia facerem, & poſſe & velle me defendere. Hæc vna cauſa eſt, quòd iam inde à regni initio me perſecuti ſint, & tot inſidijs caput hoc appetierint, vt potius adhuc in viuis eſſe me obſtupeſcerem, quàm non mortuam admirarer, niſi manus præpotentis Dei præter hominum & opinionem & expectationem hactenus me conſeruaſſet.

Quàm norunt Caluiniſtæ amplificare res ſuas, & ex muſca facere elephantem?

Progreſſa deinde longius ad ſcholam experiētiæ, mecumque perpendens quidnam regem agere potiſsimùm deceret, inueni illum non probè inſtructum, qui iuſtitiæ, temperantiæ, fortitudinis, atque ſapientiæ præſidio eſset deſtitutus. Atq; de poſterioribus quidem duabus virtutibus, quod ſexus haud permittat, nihil mihi arrogabo; ad priores verò quod attinet auſim dicere, in ſubditis nullū vnquam agnouiſse me perſonarum diſcrimen, vbi æqualis omnium iuſtitia fuit, nec quenquam ad honoris faſtigium eduxiſſe, quem non dignum anteà cenſui; nec ita vni parti aures præbuiſſe, vt prius quæ dicerentur v[illegible] crederem, quàm audijſſem alteram, neque tā inopem fuiſſe à iudicio, vt id praua mente corrumpi paterer, nō diligenter antè cognita cauſa. Neque diffitebor multa ad me referri potuiſſe ab ijs qui cauſam prius audiuerant, quorum

Seruus ille qui cognouit voluntatē Domini ſui, & nō præparauit, & non fecit ſecundum voluntatē eius, vapulabit multis. Luc. 12.

Notæ ſunt virtutes & dignitas Leceſtrij, Cicilij, Baconi, Bramlei,

Digitized by Google

VValſingami, Hattoni, Blõti, Craulei, & ſimiliũ. Hoc an factum ſit in cauſa Reginæ Scotiæ, & multorum Catholicorũ, ſuo tempore patebit. In prima reſponſione dictum fuit, hæc conſilia de occidenda Regina Scotiæ in cauſa fore, cur Anglica natio turpi apud omnes perfidiæ nota inureretur; quomodo ergò poterunt eſſe ſapiẽtiæ, honeſtatis & æquitatis plena?

rum præiudicio, & ſtudio partium actio corrupta ſit, ſiquidem nobis qui Principes ſumus, non integrum eſt omniũ cauſas audire; hoc interim audacter enuntio, ſententiæ meæ veritatem, & exactam cauſæ notitiam nunquam defuiſſe; nam vt olim Alcibiades amico conſuluit, ne antè reſponſum daret, quàm prima literarum elementa cogitatione percurriſſet, ita neque ego præcipitare cauſarum definitiones ſoleo, ne priuatas quidem, & meam duntaxat perſonam concernentes: qnod vos vnà mecum & ſentire & dicere non ambigo,

Quod ergò ad conſilia veſtra attinet & conſultationes, plena ea eſſe ſapientiæ, honeſtatis, & ęquitatis mihi perſuadeo, magnamqué in ſe continere prouidentiam & curam ſecuritatis vitæ meæ (qũam longiorem tamen non deſiderem, quàm expediat bono veſtro) & licet nunquam pares tantis veſtris in me meritis gratias referre videar poſſe, dabo tamen operam vt intelligatis hæc veſtra obſequia voluntatis optimè affectæ non malè collocata, enitarq; vt eiuſmodi ſubditis me dignam præſtem.

Iam verò vt poſtremo loco ad veſtram petitionem accedam, id rogo vt in præſens hoc reſponſo contenti eſſe velitis, abſque reſponſione; neque vero iudicia veſtra improbo, vel abijcio rationes, neque ſecus hæc quàm decet interpretor, ſed vt gratum hunc, atq; beneuolũ animum meum accepteris, eumque in tam perplexa cauſa fluctuantem, purgatum habeatis, & hanc deniq; reſponſionem boni cõſulatis, obteſtor: non quod ſtandum meo iudicio exiſtimem, cui equidem

dem non tantum tribuo, cùm priuatos homines multos eſſe ſciam, qui me licet dignitatis faſtigio ſublimiorem, hoc tamen in genere antecellunt. Quare ſi dixero poſtulatis annuere me non poſſe, plus fortaſſe, quàm in animo ſentiam, dixero; ſi contrà omnia me facturam recipio, iam non mediocre periculum ei accerſo, in quo conſeruando omnem vos induſtriam exercitam habetis. Quod ſanè prudentia veſtra ac ſolertia, loci temporiſque conditione perſpecta neutiquam expedire iudicabit.

EDICTVM OBSIGNATVM MAGNO SIGILLO ANGLIÆ, quo Elizabetha Regina promulgat & declarat ſententiam capitis latam in Sereniſſimam Reginam Scotiæ.

Elizabetha DEI *gratia, Angliæ, Franciæ, & Hiberniæ Regina, defenſatrix fidei. &c.*

POSTQVAM certa fide non ita pridem nobis relatũ eſſet, varias (proh dolor) machinationes initas fuiſſe, & comparatas, quæ directè nõ ſolùm Regiam noſtram perſonam appetebant, ſed etiam ſtatus noſtri euerſionem, tàm per externorum principum inuaſiones, quàm per domeſticorum re-

belliones minitabantur, quæ à Regina Scotiæ in regno hoc ſub noſtra protectione commorante, aliisque ſceleratis hominibus eiusdem Reginæ adminiſtris, & coniurationis ſociis ſuſceptæ fuerunt, quemadmodum ex confeſsione coniuratorum (qui propterea ſuppliciis huiuſmodi facinoribus dignis iuxta patrias leges ſunt affecti) notum eſt & manifeſtum.

* *Magnas verborum acies video, coniurationes ſcilicet, ſtatus euerſionem, externorum Principum inuaſionē, domeſticorum rebelliones, &c. Sed nec militem viderunt Angli adhuc, nec claſſes Principum externorum niſi fortè imaginarias (quæ tamen ſufficiunt Caluiniſtis ad occidendos innocentes) nec ſtatus euerſionem cerno, nec domeſticorum rebelliones vllas intueor. Et tamen hæc omnia ſplendidè hîc proponuntur, vt imperita plebs credat Proceres Angliæ nihil ſpectare, quod non iuſtum atq; honeſtum ſit; cùm tamē in tota hac actione nec iuſti, nec honeſti vel minima ſcintilla reluceat.*

Et verò tametſi prima fronte non fuerimus leuiter commotæ, atque offenſæ, cùm audiremus, & diligentiùs nobiſcum conſideraremus immanem atrocitatem facinorum, quæ molita eſt illa Princeps noſtri ſexus & ſanguinis, cuiuſque vitam nos non ſemel tutatæ ſumus, atque conſeruauimus, nihilominùs † veriſsima eſſe, quæ ad nos deferebantur, non potuimus non credere, vbi audiuerimus & viderimus cauſæ proceſsū, eaque

eaque quæ tùm ab ipſa Regina * tùm à cæteris ſuis cōiuratis ſpontè & liberè, nemine cogente, crimina ſua conſitentibus dicta ſunt, & in medium producta; quæ ſanè huiuſmodi fuerunt, vt ex illis planè conſtaret, perduelles & coniuratos Reginæ Scotiæ auſpicijs, perſonæ noſtræ & regno ruinam intentaſſe.

† *De fictitiis coniuratorum confeſsionibus iam anteà egimus, vt operæ pretium non ſit idem hoc in loco repetere.*

* *Quàm bellè hæc cohærent cum iis quæ Prolocutor antè protulit? Ille enim velut argumentum id impoenitentiæ adduxit, quòd Regina Scotiæ crimen fateri nollet, Elizabetha etiam faſſa eſt priuatis ſe literis eam adhortatam; vt ea quæ explorata haberet, fateri vellet: quod tamen illa non fecit. Et nihilominùs hîc illam ſua ſponte nemine cogente crimina ſua confeſſam aſſerit Regina Angliæ.*

Quapropter cùm cauſæ ratio ex ſe indicaret periculum graue eſſe, nec vlla ratione diſsimulandum, ſed potiùs quàm primùm declinādum, ac pœnas debitas coniuratis infligendas: * Viſum fuit nonnullis Proceribus, nobilibus alijsq; ſubditis noſtris chariſsimis, nos ſeriò admonendas eſſe, vt ſine dilatione, de huiuſmodi machinationibus ac periculoſiſsimis coniurationibus Reginæ Scotiæ contra perſonam noſtram & regnū inſtitutis, inquireremus, ijsq; medijs quàm citiſsimè vteremur, quæ primò ſeſe offerrent ad

præcauenda pericula imminentia, & ad mandã- dum executioni ea quæ decreta ſunt.

* *Viſum fuit Proceribus, & reliquæ hominum perditorum turbæ, quorum virtutes anteà explicuimus; nam ſi ex antiqua nobilitate quiſpiam interfuit, is ad pompam actionis vocatus eſt, vt veluti mutus perſonã ſuſtineret, tragoediam interim totam pro ſuo libito dirigentibus Leceſtrio (per ſuos ſeruos) Cicilio, Cancellario, VValſingamo, Puckeringio & ſimilibus ſociis, crudeliſſimis pientiſſimæ Reginæ hoſtibus.*

Nos tamen ægrè admodum potuimus induci, vt ei actionem intenderemus, partim ob proſapiæ ſplendorem, partim etiã ob perſonæ eius dignitatem, quamuis iuxta communes leges regni noſtri per fas id licuerit; Ac proindè rem diligenter perpendentes huiuſmodi proceſſum prætermiſimus, quia hoc parũ decebat ſtatum eius & perſonam noſtram, ac grauiori vtentes conſilio, ſtatuimus eo modo, qui ex regni legibus iudicatur honeſtiſsimus, ad criminis cognitionem procedere, ſecũdùm ſtylum ac normam Parlamenti factam 24. Nouembris, anni regni noſtri 27.

Dedimus ergò commiſsionem in ſcriptis obſignatam maiori noſtro ſigillo, & ſubſignatam in caſtro noſtro VVindſorienſi comitatus noſtri Barckſchire, ſexto Octobris præterlapſi, ſecundùm formã ſtatuti iam dicti, deſignatis quibuſdam † Proceribus, Comitibus, Baronibus, & alijs clariſsimis viris, nõ ſolùm conſilij noſtri priuati,

priuati, ſed etiam Parlamenti, vnà cum primarijs aliquot iudicibus curiæ noſtræ VVeſtmonaſterienſis, vt hi omnes numero 47. examinarent, & diligenter inquirerent de * deſignatis & conceptis machinationibus tùm Reginæ Scotiæ Mariæ nomine, filiæ & hæredis Iacobi quinti Regis olim Scotorum, (quæ vulgò Regina Scotiæ, & Franciæ vidua appellatur) tùm aliorum eiuſdem coniuratorum, ſecundùm tenorem prędicti decreti Parlamenti; & ſententiam ſecundùm cauſæ naturam ferrent, quemadmodum ex ipſa commiſsione clarius licebit perſpicere.

† *Erant hi Proceres crudeliſsimi hoſtes Reginæ Scotiæ vt antè dictum eſt, & propterea non admittendi ad tribunal.*

* *Summi Sacerdotes accuſabant etiam Chriſtum Saluatorē in multis; ſed probatione opus erat, non accuſatione.*

Poſteà verò maior pars Procerum, nobilium, * Conſiliariorum, & Iudicum in commiſsione noſtra deſignatorum, numero ſcilicet 36. pro tribunali ſedentes in loco publico caſtri noſtri Foderinghaienſis diuerſis diebus & temporibus examinarunt omnia argumenta, delicta, crimina, & cætera ad ea ſpectantia, prout in noſtra comīſsione relata erant, de quibus Regina Scotiæ accuſabatur; & præterea cum omni † fauore & clementia audiuerunt, quæ prædicta Regina vel fecit, vel pro ſua purgatione adferre potuit. Deinde his omnibus ſic peractis; viceſimo primo Octobris proximè præterlapſi, prædicti Commiſſarij, & iudices delegati vno aſſenſu, & conſen-

conſenſu poſt maturam deliberationem, ſenten-tiam * pronuntiarunt, & prædictam Reginam Scotiæ in formam ſequentem iudicarunt.

§ *Dies veniet, quo iſti præclari Iudices cogentur veritatem fateri, vbi ad neruos & fidiculas veſtras ventum fuerit.*

† *Verè potuit pia Regina cum Chriſto dicere: Si vobis dixero, nō credetis mihi; ſi autem & interrogauero, non reſpondebitis mihi, neque dimittetis. Luc. 22. nam illo fauore & clementia vos illam audiuiſtis, quo Iudæi Chriſtum. Sed veniet ſuo tempore, qui iuſtitias veſtras iudicabit.*

* *Mane facto conuenerunt omnes Principes Sacerdotum & ſeniores populi, & Scribæ aduerſus Ieſum, vt eū morti traderent. Matt. 27.*

Quod ſcilicet poſt primum diem Iunij anni 27. regni noſtri, & ante datam noſtram commiſsionem, Antonius Babingtonius, & alij eiuſdem generis agitauerint, & ſuſceperint varias machinationes & cōiurationes, quibus regalem noſtram perſonā interimere voluerunt, quodq; horum omnium dicta Maria ius obtendens ad coronam regni Angliæ, conſcia* fuerit.

* *In Anglia etiam Princeps externa ob cogitationes & aſſenſum voluntatis occiditur.*

Similiter quòd poſt primum diem Iunij præfati, & ante datam commiſsionem, prædicta Maria ius ad eandem coronam obtendens excogitarit, & varia in hoc regno noſtro * machinata

ſit

ſit ad noxiam, & euerſionem regalis noſtræ perſonæ, contra tenorem antedicti decreti.

* *Quid potuit machinari mulier arctiſsimis vinculis conſtricta?*

Hanc itaque ſententiam, & hoc iudicium ſuum prædicti commiſſarij noſtri vnanimi conſenſu curarunt ſcriptis mandari, ijſque diligenter examinatis, & cum inſtrumentis cæteris proceſſus collatis proprijs ſuis manibus ſubſcripſerunt, ſicut nobis expoſitum eſt, & copioſius ex ipſis inſtrumentis patet. Deinde verò Proceres & cæteri ordines ac ſtatus regni noſtri in Parlamento more ſolito congregati, audientes & conſiderantes circumſtantias, vim & euidentiam argumentorum, quibus prædicta commiſſariorum ſententia innitebatur, & videntes magna, & manifeſta pericula, quæ non ſolum perſonæ meæ, ſed totius etiã regni ſaluti imminerent, ſi illa ſententia executioni non mãdaretur, ad nos adierunt, & nixi genibus humiliter & obnixè petiuerunt, ac communibus precibus obteſtati ſunt, magnique momenti rationibus perſuaſerunt, inſtiterunt, & quaſi vim attulerunt, vt ſententia, quam Commiſſarij noſtri pronuntiarant, & ordines regni in Parlamento confirmarant & approbarant, per noſtrum edictum maiori ſigillo munitum publicaretur, & euulgaretur, ac deinde executioni mandaretur.

Cæperunt autem Iudæi Chriſtum accuſare dicentes: hunc inuenimus ſubuertẽtem gentẽ noſtrã, & prohibentem tributa dare Cæſari & dicentem ſe Regem eſſe. Luc. 23. Sanguis eius ſuper nos & ſuper filios noſtros. Et oratio eius fiat ei in peccatũ.

Cæterùm ordines & ſtatus Parlamenti, quãuis viderent noſtram perſonam ex illorum inſtanti petitione, & ex immanium facinorum indignitate vehementer offenſam, pro nimia tamen

O nimiam virginis Caluinianæ clemẽtiam quæ

men noſtra clementia contra communes ordinum preces differre ſententiæ executionem, aliamque rationem inquirere per ordines Parlamenti, qua poſſent citra necem Reginæ Scotiæ illa infelicia, & peruerſa conſilia in nos, regnum, & ſubditos noſtros concepta auerti; tamen poſt multa colloquia & diuerſas cõſultationes communibus ſuffragijs, ac vnanimi conſenſu certis temporibus ad nos redierunt, varijs argumentis declararunt, & conteſtati ſunt nullam aliam ſupereſſe rationem conſeruandi, & ab iniurijs defendendi perſonam noſtram Regiam, poſteros noſtros, & Rempub. niſi per publicationem & executionem ſententiæ latæ in Reginã Scotię,

in ſchola Chriſti: ſumma eſt crudelitas. Hæ rationes ſuperiùs ſunt examinatæ.

Quamobrem non ſolum grauiter offenſæ & maximo mœrore affectæ, ſed etiam importunis † precibus ordinum & ſtatuum regni noſtri deuictæ, (quorum curam & ſolicitudinem conſeruandæ Reip. & perſonæ noſtræ maximam experimur, ac proinde eorum iudicia pluris faciendi ducimus quàm cæterorum, quorum nihil intereſt) ac etiam intelligentes prædictam ſententiam honorabiliter, legitimè & iuſtè latam eſſe ſecundum leges regni noſtri, tandem ceſsimus illorum voluntati, & iuxta ſtatutum prædictum hoc noſtro edicto maiori ſigillo regni munito declaramus, notum facimus, & denunciamus omnibus noſtris ſubditis & perſonis quibuſcunque, quod prædicta ſententia capitalis lata ſit in Reginam Scotiæ ad modum, quem antè diximus, cuius ſententiæ cognitionem, & certam ſcientiam per hoc noſtrum edictum cupimus vobis omnibus innoteſcere.

Nos legem habemus, & ſecundùm legẽ debet mori.

Perci-

† *Percipiet Regina Angliæ ſuo tempore fructum huius conſilij ſui, pluris facientis iudicia paucorum perditorum hominum, quàm honorem proprium, & Principum potentiſsimorum auctoritatem.*

Volumus etiam hoc noſtrum edictum ad curiam Cancellariæ noſtræ referri, atq; cum omni celeritate tempore & loco debito executioni mandari ſine vlla exceptione. In cuius rei teſtimonium mandamus huius noſtri edicti publica fieri inſtrumenta, eaq; ſubſignari & maiori noſtro ſigillo muniri. Datum in caſtro noſtro Richemont. 4. Decembris anno 1586. Regni vero noſtri 29.

NARRATIO SVPPLICII ET MORTIS 1. *MARIÆ* STVARTÆ REGINÆ SCOTIÆ, *Dotalis Franciæ, decollatæ in Anglia decimo octauo Februarij. 1587. ſtylo nouo in Caſtello Fodringhaye.* I.

ADDITIS SVCCINCTIS QVIBVSdam annotationibus & notis.

HVIC 1. Reginæ Mariæ non defuiſſe perſecutiones hæreticorum à natiuitate ſua vſque I.

vſque in diem glorioſi martyrij ſui, patet ex Ioanne Leſlæo, natione Scoto, Epiſcopo Roſſenſi Catholico, & Georgio Buchanano Caluiniſta, hiſtoriæ Scoticæ ſcriptoribus, qui inter alios ſunt celebriores. Eius perſecutiones obiter enumerat Buchananus lib. 17. rerum Scoticarum, fol: 583.

II. Elizabetha Regina Angliæ, 2. detectis varijs inſtinctu tum Papæ, tum nonnullorum aliorum vicinorum Principum ſuæ Maieſtatis inimicorum, conſilijs & conſpirationibus eandē S. Maieſtatē non ſolùm Regno & corona, verùm etiam vita ſpoliandi, ſimulque carcere liberandi, & ad Angliæ imperium euehendi Mariam Stuartam Reginam Scotiæ, proximam S. Maieſtatis
III. hæredem, Romanæ ac 3. Catholicæ fidei ſecta-
IIII. tricem, & præterea 4. multis iam annis in libera cuſtodia in Anglia detentam, indeque ſæpius à Parlamēto, ſeu ſtatibus Regni Scotiæ ad ſuppli-
V. cium reuocatam & repetitam, 5. ob necem ma-
VI. riti ſui, quem ipſa prius iuſſerat 6. ſtrangulari, domumque puluere tormentario incendi & euerti, idq; in gratiā Comitis Bodvvel, quē iam pridem ſum̄o amore deperibat, poſtmodumque in maritum ſuſcepit, quæ eam ob cauſam ſemel
VII. in Scotia capta, 7. coronam regni in manus filij ſui Iacobi, nūc Regis Scotiæ, reſignarat, ſed poſtmodum perfractis carceribus, inſtruxerat in filium, quo eum regno iterum priuaret, exercitum, ſed infeliciter re geſta fugiens, in Angliam delata, ibidemque à Scotis, tanquam rea mortis mariti ſui multis apud Maieſtatem ſuam accuſata, beneficio Maieſtatis ſuæ vitam ſeruauit, vt

pote

pote quæ nollet de ea, quæ eſſet ſibi tam prope ſanguine iunctâ, iudex eſſe, quia tamen ipſa aliàs 8. titulum regni Angliæ ſibi vſurparat, Maieſtas ſua cùm ad ſuæ perſonæ Regnique ſui pericula vitanda, ac ditionum pacem, 9. religionisq; ſecuritatem retinendã, tùm etiam ad pacem cum Scotis conſeruandam, omninò liberam eam dimittere non potuit. VIII. IX.

2. *Vnde quæſo conſtat tales, quales hîc referuntur, conſpirationes initas? Sed demus initas eſſe, quid hæc ad miſeram captiuam, quæ ſub poteſtate Reginæ Angliæ detenta, mille oculis obſeruabatur?*

3. *Notandum hîc optimæ Reginæ Catholicam religionem pro crimine imponi. Et ſanè, ſi verum fateantur Angli, hæc ſola mortis eſt cauſa.*

4. *Violato iure conſanguinitatis, & hoſpitalitatis, quod etiam Ethnicis ſemper ſacroſanctum fuit, captiua detenta ad annos nouendecim.*

5. *Crimen hoc Parricidij ab hæreticis commentum, & falsò innocentiſſimæ Reginæ impoſitum eſt, quod proprium eſt cùm omnibus hæreticis, tum maximè Caluinianis, quibus nihil antiquius, quàm accuſare falsò, reosq; criminum grauiſſimorum agere Catholicos, ipſi corporis & ſanguinis Dominici rei. De antiquis hæreticis teſtatur hoc Theodoretus, libro primo hiſtoriæ Eccleſi. cap. 30. & Socrates lib. 1. hiſtor. cap. 20. & 22. De noſtris hæreticis recentioribus vide Cochlæum in actis Lutheri, & Bolſecum in vita Caluini. Sed domeſtica exempla in vno Belgio, imò*

& in vna ſola Batauia tot ſunt, vt ad libros recurrere non ſit neceſſum.

6. Qui ſtrangulatus eſt, oportet vt contuſum quid, aut liuidum in eius collo conſpiciatur. At in Henrico Reginæ marito, nihil fractum, contuſum, aut liuidum apparuit, vt teſtatur Buchananus, infenſiſſimus Reginæ Scotorum hoſtis, libro rerum Scoticarum decimo octauo, folio 623. editionis Francof.

7. Coronam quidem Regni reſignauit, non ſponte, ſed ad hoc coacta à ſuæ Maieſt. perduellibus: nõ quòd illam filio inuideret, ſed quòd ad regendum inepto tanquam puero trium annorum, ſciret filiolo ſuo peſſimos hæreticos protectores ſufficiendos: à quibus & regnum pro Caluiniſtarum libidine regeretur, & puer in hæreſi enutritus, nomine quidem Rex eſſet, ſed nunquam ſua vteretur libertate: quæ ſuſpicio Reginam non fefellit.

Anno 1585. *Ante triennium enim, annos natus viginti & vnum, cùm ad libertatem aſpiraret, Sterlingæ in manus hoſtium ſuorum, qui hactenus eius nomine abuſi erant, ſeſe dedere coactus eſt: quorum adhuc imperio Rege indigno paret. Videbat hæc prudentiſſima Regina futura, ideoq; & ſibi, & puero proſpectum volebat: ſed indigniſſimè capta, infirmæ valetudinis excuſatione, vel alio quouis honeſto prætextu ſimulato, regnum eierare, & filium in manus hæreticorum tradere compulſa eſt: quòd grauatè tandem fecit, ait Bucchan. vide eum fol. 646. Non ergo capitale eſt, ſi Regina nata Regnum ſibi per vim ereptum armis recupera-*

cuperare, & pia mater innocentem filiolum ſuum ex hoſtium tam animæ, quàm corporis manibus liberare tentauerit.

8. *O nefas, non aliter quàm ſanctiſſimæ Reginæ ſanguine expiandum: rectè autem dicitur hîc Reginam hunc titulum vſurpaſſe, non vltrò aſſumpſiſſe, cùm Henricus Francorum Rex, anno Salutis* 1555. *eam Scotiæ, Angliæ, & Hiberniæ Reginam ſalutaſſet: cùm ipſa vix* 12. *eſſet annorum. Vide Leſlæum lib.*10. *rerum Scoticarum pag.* 545.

9. *Crimen igitur etiam erat Catholica Religio, ob quod dimitti non poterat innocentiſſima. Imò ſi omnes Reginæ hoſtes, tam Angli, quàm Scoti verum fateri velint, hoc vnicum eſt. Reliqua omnia commenta & populo ſuggeſta, vt ſub ſpecie & prætextu magnorum ſcelerum ipſa redderetur omnibus inuiſa, vt ſecuriùs in illam ſæuiendi haberent oportunitatem. Hoc non ex vno, ſed pluribus Buchanani locis facilè fit manifeſtum, qui nihil ferè frequentius cauſatur in ſua Regina, quàm quod Catholicam ſectabatur religionem, cui in primo ſuo ex Galliis reditu, cùm iam Regni adminiſtrationem primùm ſuſcepiſſet, non eſt permiſſum, vt ipſa in Sacello quotidie vnam Miſſam priuatam audiret. Vide Buchan. libro decimo ſeptimo, fol.* 584. & 590, *Homines verò trioboli, tenebriones, & quiſquiliæ, feceſque populi hæretici, niſi ipſis magnifica templa, plenumque ſuæ ſectæ exercitium detur, arma ſumunt, templa inuadunt, ſacra profanis miſcent, &*

tandem in Reges & Principes ſæuiunt, eosq; regnis expellunt, capiunt, ad necem poſtulant, & occidunt. Exemplo ſunt Scoti, Angli, Galli, Belgæ, &c.

Itaque in libera detenta cuſtodia, cõceſſo pro dignitate ipſi famulatu, permiſſaque pro placito venatione & aucupio, quoties vellet: tamen minimè quieuit, ſed omne ſtudium ad libertatem recuperandam, etiam per mortem ſuæ Maieſtatis adhibuit: ad quod perficiendum ex nobilitate nonnullos, 10. vt ducem Nortfolciæ, aliosque comites, & nobiles inſtigauit, qui proinde miſerè ſupplicijs affecti perierunt.

X.

10. *Nuſquam probatur Reginam captiuam Nortfolcium contra Reginam Angliæ concitaſſe, nec vllam veriſimilitudinem præ ſe fert.*

XI. Poſtremò proximè 11. elapſa æſtate, quęſiuit modum & rationem, qua S. Maieſt. in propria aula occideretur, regnum ab extraneis inuaderetur, ipſa libertati reſtituta ad vtriuſq; Regni faſtigium eueheretur, Catholica religio vtrobiq; inſtauraretur, perſuadendo ſibi & ſuis, quòd hoc modo cœlum promererentur, &c.

11. *Deſunt hìc probationes, cùm neque teſtibus conuicta, nec impoſita crimina confeſſa referatur.*

Quamobrem ſua Maieſtas præmiſſa de tantis delictis inquiſitione, eandem in præſentia ſuę Nobilitatis & Officialium Regni, ad propriam

XII. defenſionem euocari curauit, & ſiſti, 12. reamque inuenit.

12. *Mirum, cùm Angli quid ante examinationem Reginæ Scotiæ, & quid poſt illam actum ſit, ipſi iam*

iam ſcriptis ediderint: eius tamen confeßionem, & ad obiecta crimina reſponſiones non edant. Quod autem ſparſerint aliquas literas proditionis, inter Reginam & Babingtonium conceptas, id facile factũ eſt, vtroq; iam aut mortuo, aut condẽnato. Hac enim arte iam toties vſi ſunt Caluiniſtæ, vt eorum nundinationes iam lippis & tonſoribus innotuerint. Quid vobis ſcribere, quid cõminiſci, tutum non eſt, de his, qui & accuſati, & examinati, & damnati ſunt ab ijſdem, qui ſanguinem eorum ſitiebant, nullo æquo iudice, vel patrono, vel incorrupto teſte præſente?

Nihilominus prædictos ſtatus regni & Parlamenti iuſsit deliberare de medijs conſeruandi, tam vitam ſuæ Maieſtatis quàm regni & 13. religionis integritatem, abſque tamen Reginæ Scotiæ nece, vt cui tam arcto ſanguinis vinculo iungeretur, & quia Domina & Princeps erat, alterius iuriſdictioni nõ ſubiecta, quã extremo ſupplicio afficere, res fere ſine exemplo foret, &c. XIII.

13. *Erat ergo perfidia Caluiniſtica innocentis Reginæ ſanguine ſtabilienda. O miſera religio, quæ ab vna pendet foemina. O fundamentum, cui non aurum, argentum, & lapides pretioſi ſunt ſuperſtruendi: ſed foenum & ſtipulæ. Credite mihi, vbi ventus & pluuia venerint, domum veſtram euertent. Si nõ ſanguinem innocentem, ſed ſecuritatem veſtram quæſiuiſſetis, potuiſſetis eam arctiori cuſtodiæ mancipaſſe: neq; enim Maga erat, quæ vobis inuitis aut inſciis, ſuis oculos vireſq; veſtras potuiſſet eludere præſtigiis.*

XIV. *Ne fortè veniant Romani vel Hiſpani, & tollant noſtrũ locum & gentem.*

14. Attamen Parlamentum executionem poſtulauit, quod ipſius vita & ſuæ Maieſtatis interitus, & certa regni religioniſque ruina eſſet: verùm ſua Maieſtas etiam ab exteris conſilio poſtulato, nominatim à 15. Franciæ & Scotiæ Regibus, qui ſuos apud ſuam Maieſtatem hac de cauſa habebant Legatos, nullam ſufficientem rationem, qua ſuæ Maieſtati de ſecuritate ſatis cautum eſſet, inuenire potuit, licet illi condolentes Reginæ, conſiderata tanta perſonæ eius dignitate, & exempli raritate, ſtudioſè interceſſerint.

XV.

14. *Hæreticorum ſtrophæ ſunt, in quos rectè conuenit, quod ſcriptum eſt:* Ibi timuerunt, vbi non eſt timor. *&*, Qui timent pruinã, irruet ſuper eos nix.

15. *Secùs narrantur hæc à ſyncerioribus, qui dicunt ſententiam mortis ad Francos miſſam, & à Iuriſperitis Galliæ, vt nullo iuri ſubnixam, reprobatam.*

Hinc ſua Maieſtas diu anceps prę ſe tulit, quaſi eius vitæ vellet parcere. Verùm non ita multò poſt 16. rurſus nouis conſpirationibus in ſuã Maieſtatem detectis, quarum nonnulli etiam Legati, & quidam ſuæ familiæ conſcij depræhenſi ſunt: accedente etiam fœdiſſima proditione Stanley & Iorck, 17. qua ciuitas Dauentria & propugnacula ante Zutphaniam in hoſtium poteſtatem venerunt, quæ omnia ad maiores machinationes, liberationẽ ſcilicet promotionemq; Reginæ Scotiæ, & depoſitionem ſuæ Maieſtatis tendere videbantur: tandem ſua Maieſtas decreuit originem & cauſam tantorum malorum è medio

XVI.

XVII.

Mortis ſententia in innocẽ-

e medio tollere, mandatumq; expediuit, de Regina Scotiæ vltimo ſupplicio afficienda. *tiſsimam lata.*

16. *Noua calumnia ex eodem, quo præcedentes, veniens myropolio. Non enim hæc plus, quàm illæ, probata, nec veriſimilis eſt. Quid quæſò potuit captiua in terra aliena? vbi nullos habebat amicos? vbi ſunt illæ leges in Catholicos rogatæ, vt nec Getæ, nec Scythæ habuerint vnquam ſeueriores? quæ omnibus immeritò erat inuiſa, quæq; firmiſsimo præſidio clauſa tunc ſeruabatur?*

17. *Hîc aſinum produnt aures. Ex hoc vno loco patet nihil ſoliditatis aut viriũ habere hanc iniuſtam Reginæ accuſationem & condemnationem. Quid enim capta ſeu prodita Dauentria vel ad ſalutem Reginæ Scotiæ, vel ad exitium Angliæ? Ciuitas in alio quaſi orbe, in alio regno, ducentis plus amplius miliaribus Anglicis Londino ſita, latiſsimo mari interiacenti, quid obeſſe potuit Anglis? quid prodeſſe captiuæ? Aliæ vrbes, vnde cõmodior in Angliã traiectus eſt, in poteſtatẽ Regis Hiſp. venerunt, et nemo cõqueſtus eſt.*

Itaque licet data & ſubſcripta eſſet à ſua Maieſtate ſententia, tamen iterum deliberare ſua Maieſtas conſtituit; ſed in eo ab officialibus ſuis iam ſententiam ſubſcriptam habentibus, non ſine magno ſuæ Maieſtatis dolore (eam etiam ob cauſam Secretario Dauidſon in carcerem coniecto, & plerisque alijs in ſuæ Maieſtatis indignationem lapſis, aſſumpta ex eo tempore veſte nigra & lugubri) præuenta fuit, ſententiaque modo, qui ſequitur, executioni mandata.

Ex virtute cõmiſsionis & mandati ſuæ Maieſtatis per Secretarium Beale delati, iuſsi ſunt comites deSchrasburÿ, & de Kendt, tanquam tunc tẽporis viciniores caſtello Fodringhaye, & aliÿ Domini, Equites, Nobiles, &Satrapæ prouinciæ ibi præſentes apud Dominum Amiam Paulet, & Drue Druyrÿ, quibus cuſtodia arcis commiſſa erat, ſententiam exequi, qui pridie volũtatem ſuæ Maieſtatis Reginæ captæ denuntiarunt: quę reſpondit, paratam ſe eſſe, idque diu expectaſſe, quærẽs quãdo ſtatuiſſent exequi; qui ſe id in eius arbitrio relinquere reſpõderunt, modo commiſſioni ipſis datæ ſatisfiat: & melius fore ſi poſtridie fieret, die ſcilicet Mercurÿ 18. Februa. ſtylo nouo: inde Deum orare ad ſuam ipſi gratiam impertiendam, &c. multas excuſationes proferre, & ſummam neceſſitatem proponere, quæ ſuam Maieſtatem & totum regnum ad hanc reſolutionem impellerent, ſimulque orare, vt patienter ferret, pluresque ibi aliæ rationes, monitiones & quæſtiones tractabantur.

Die Martis 17. Februa. ſtylo Gregor.

Feria quarta quatuor temporum poſt cineres.

Poſtera itaque die, quæ 18. Februa. fuit, manè hora ſeptima, conuenẽre ad dictum Caſtellum prædicti Domini, Comites, Equites, Nobiles: ex Equitibus ſingulis cõceſsũ fuit, vt duos alios ſecum introducerent, reliquis vnum tantum, vt circiter octoginta vel centum homines, exceptis qui erant è familia & cuſtodia arcis, præſentes iſtic eſſent.

In maiori aula extructum erat theatrum latum pedes duodecim, altum duos, cinctum ſępimento altitudinis pedum duorum, omnia tecta panno nigro, in medio ſedes vna, & puluinaria.

His

His ita præparatis congregati ſunt Domini, intra octauam horam & nonam, miſeruntque ad Reginã, qui indicaret ſe cõueniſſe, vt præcedenti die poſt meridiem ei denuntiatũ fuit, cupereq; ſcire, quando parata foret: is nuntius cubiculum eius omni familia incluſa obſeratum inuenit. Quod vt Domini intellexerunt, paulò poſt ſecundò miſerunt cum mandato, ſi nondum oſtium pateret, pulſandi, &, quod iuſſus erat, indicãdi; ſed is ianuam apertam inueniens, per quendam ex eius famulis, quod in mandatis habebat aperuit, vt Domini eius voluntatem cognoſcerent; qui reſponſum retulit, nondum eſſe paratam. Poſt mediam horam miſerunt tertiò, qui eam poſt mediam horam fore paratam nuntiauit. Paulò poſt quidam ex Satrapis aſcendit ad Reginam, quam cum ſuis pediſſequis & famulis genibus flexis orantem inuenit, dicens tempus appropinquare. Quo audito ſurrexit, & reſpondit ſe paratam eſſe. Sic ducta à duobus viris familiæ arcis è cubiculo ad anteriorẽ cameram, quam vocant Præſentiæ, inuenit ibidem omnes domeſticos ſuos ſtantes & flentes, quos omnes vt Deum timerent, ſuis ſuperioribus obedirent, & ſimilibus verbis hortata eſt, inde ſingulis valedixit, fœminas oſculando, manũ exoſculandã viris præbendo, orans vniuerſos ne contriſtarentur, ſed gauderent potius, & pro ſe orarent.

Pia Reginæ exhortatio conſolatoria ad ſuos domeſticos

Hinc ad gradus deducta, Dominos iſtic ex aula venientes obuios habuit: Comes Schrasburij accedentem ſic alloquebatur: Adſumus Domina, vt exhibeamus Regiæ M. commiſsionem & mandatum, vt expediatur, quod tibi denuntiaui-

Vox digna martyre ad cælum aſpirante.

tiauimus (quã commiſsionem, mandatum, ſeu ſententiã, Comes à Kendt in manu habebat, maiori Angliæ ſigillo munitam) cui id reſponſi dedit; malle ſe mori, quàm viuere. Conuertens autem ſe, ſuũ primarium miniſtrum Meluin vidit, cui ait: fidelis ſerue Meluin, licet te eſſe putem de Proteſtantibus vnum, ego verò Catholica ſim, vnusque tamen tantùm Chriſtus ſit, & ego Regina nata & Regina tua vncta, ex Regis Henrici VII, ſanguine, mando tibi vt quemadmodum coram Deo rationẽ reddere voles, verè meo filio dilectiſsimo nũties quæ tibi dicam, videlicet me eum orare, vt Deo ſeruiat, Catholicã Eccleſiam manu teneat, ſuum in pace Regnum gubernet, nec ſe cuiuis alteri (quod & ego ſemper feci) ſubijciat, licèt cum hac Inſula ipſius vnire Regnum deſiderarim, ſed nunc id ei liberũ relinquo, vt & ipſe ſic ſeruet, nec prudentiæ mundanæ nimiùm confidat; neque enim id ſemper cõmodum erit, verùm in Deo ſpem ſuã ponat, diligenterq; aduertat, ne malè ſuſpicandi occaſionem Reginæ Angliæ præbeat, tunc Deus benedicet illi. Et tu Meluin mihi teſtis eſto, me mori fidelem Scotam, fidelem Francam, fidelem Catholicam, vti ſemper profeſſa ſum: & eiuſmodi plura. Ad quæ Meluin: Veneranda ac ſuprema Princeps mea, ſicut me fidelem tuæ Maieſtatis hactenus ſemper ſeruum præbui, ſic etiam nunc per Dei gratiam, hæc tuæ Maieſtatis verba & mandata, verè ac fideliter Regi filio tuo perferam. Conuerſa inde ad Dominos rogabat, vt liceret ſacerdoti ſuo, ſibi in theatro adeſſe, quod ei Domini negarunt, Deinde vt & ſuos domeſticos omnes præſentes

Pia mandata filio nuntianda

Proteſtatio digna Principe Catholicæ religionis.

Prima Reginæ petitio impiè reiecta. Se-

ſentes habere poſſet, quo Regi Franciæ, & alijs teſtari poſſent, ſe Catholicè defunctā eſſe: Aliter conſtitutum eſſe, reſponderunt Domini, ne illi ſua impatientia & lamētationibus animum eius inquietarent aut turbarēt, illis adhibitis ſuperſtitionibus. Poſtremò è famulis quinq;, cū duabus pediſſequis ei cōceſsi ſunt: Quandoquidē querebatur aliàs malè ſibi ſeruiri, & maiorē comitatū pediſſequarū ſuæ dignit. reſpectu petebat, ſpondens futurum, vt nec earū lachrymis, nec clamoribus impediretur: orabat ad hęc, omnibus miniſtris ac domeſticis ſuis vtriusq; ſexus ad ſuos in patriā liberè redeūdi, vt poteſtas fieret, comitatu, qui ſecuros deduceret, addito, &c. vt ſinguli abſq; vllo impedimento vel arreſto ſeruare poſſent, quæ ipſis donaſſet: Secundò dicens hæc verba: Domini mei per Deum adiuro vos, vt ita fiat. Poſt hęc deducta eſt ad theatrū à duobus miniſtris gubernatoris arcis, in quo, quia cōſiſtere cōmodè non poterat, in ſede reſedit, Comite vtroq; etiam in theatro conſidente; vbi tū Secretarius Beale, literas mandatæ executionis clara voce legit. Reginę veſtitus idē erat, in quo etiam antè comparuerat corā Dominis & Officialib. regni, ex nigro nimirū & precioſo holoſerico: vna manu ferebat crucē ligneam vel oſſeā, cum effigie Chriſti ex ea depēdentis, altera librū: eiuſdem è collo aurea crux pēdebat, de cingulo verò roſariū. Proximus ei quidā doctor aſtabat Decanus Petrus Borumgus, qui eam de dominorum mādato hortaretur, vt Chriſto fideret, & Chriſtiane moreretur; quem exhortari incipientem ipſa impediuit, clare voce petens, & mādans, vt taceret, ad mortem ſe ſatis paratam aſſerens:

cunda improbè negata.

Quod ſalua honeſtate negari non poterat, conceditur.

An hoc ipſis concedetur, probabit exitus.

Habitus Reginæ decens & pius.

Tentatio diabolica per miniſtrum Caluinianum.

Digitized by Google

eo verò reſpondente, ſe aliud nil dicturũ, quàm quod ſibi mandatum eſſet, & veritati conforme. Plura in hanc ſententiam dum proferret, iterum ipſa exclamauit, Sile Magiſter Decane, nolo te audire, nihil mihi tecum negocij eſt, turbas me: illam itaque ne perturbaret, indictum ei ſilentium eſt. Porrò Comes à Kendt dixit: vicem tuam Domina doleo, eo etiam nomine, quòd inania hæc & ſuperſtitioſa in manibus tuis videam; cui reſpondit: crucifixi Chriſti effigiem vt præ oculis haberet decere ſe, quo illius recordaretur. Sub iecit ille, oportere eam Chriſtum in corde ferre, addens (ipſa licet recuſante audire) ſe pro ea oraturum (etiam ſi ab Altiſsimo oblatam gratiã nolit recipere) vt Dominus ipſi peccata condonet, eamque in regnum recipiat. Ad quę illa, ora tu, & ego quoque orabo. Decanus vero prædictus flexis ad gradus genibus, clara & intelligibili voce efficacem orationem, actui conuenientem recitabat, orans tam pro eius Maieſtate ſua ſuprema Domina, quàm pro regni proſperitate, eãdem populo & ſpectatoribus ſimul cum ipſo orantibus. Quod ipſi dum facerent, Regina clariori voce, propriã ſuam orationem latinam pronuntiabat, prædictã crucifixi Chriſti imaginem manibus tenens. Finita prece carnifex flexis genibus veniam ab ipſa petijt, quam ipſa libẽter, & illi & omnibus qui hactenus eius ſanguinem ſitijſſent, ſincerè cõceſsit, ſicut à Domino ſibi condonari peccata cuperet; deinde ardentem & affectibus plenam precationem flexis genibus recitauit, Deum pro remiſsione omnium peccatorum ſuorum in genere rogans, di-

Vicit Regina Catholica improbum Caluiniſtam.

Alia tentio per Comitem.

Iterũ miniſter Reginã turbare nititur, cuius orationem ſua vincit ipſa Regina.

Vox Reginæ ad exemplum Chriſti.

cens

cens ſperare ſe per Christi mortem, eiusq́ue effu- ſum ſanguinem, cõſecuturam ſalutem æternam, ſeq́ue proſtratam pedibus eius, quem illa cruci- fixi imago repræſentabat, ſponte lubentiq́ue a- nimo ſuum quoque ſanguinem profundere. O- rabat præterea pro felici ſtatu Reginæ Angliæ, optans ei vt multo tempore benè & pacificè re- gnum gubernaret, Deoq́ue fideliter ſeruiret: pro totius Inſulæ proſperitate, & afflictiſsima Chriſti Eccleſia rogans. Pro filio deinde ſuo Re- ge orans, iuſtam & pacificam ſui regni admini- ſtrationem, in vero Dei cultu, & conuerſionem ad Catholicam Romanam Eccleſiam precaba- tur. Poſtremò ſanctorum omnium eo die pro ſe interceſsionem petebat, exoptans, vt Deus per ſuam immenſam miſericordiam dignaretur a- uertere flagella ſua ab infelici hac Inſula, pecca- torum ſibi omnium remiſsionem concederet, animamq́ue corpore ſolutam, per angelicas ma- nus in cœlum reciperet.

Quibus peractis ab oratione ſurgens, ad exci- piendam mortem ſe præparare cœpit, depoſitis ornamẽtis, & tunicam exuens, adiuuãtibus eam duabus pediſſequis ſuis; cùm verò vterque li- ctor quoque iuuare vellet, dixit ſe hactenus non conſueuiſſe coram tanta multitudine ſpoliare ſe veſtibus, neq; talium nobilium opera in eo vti. Demiſit autem exteriorem veſtem ad medium vſque; interioris tunicæ pars ſuperior ſic exciſa erat profundè circa collum, vt vndique illud nudum exhiberet, in dorſo verò ligula conſuta, multùm in omnibus iſtis abſoluendis feſtinans, pediſſequis oſculum præbẽs valedixit, quarum altera

Magna conſtantia & forti animo ſe ad mortẽ præparat.

Teſtes inuocat ſe Catholicã mori.

Magna virtus in ſexu fragili, quam donauit illi, qui martyres ſuos fortes & inuictos facit. Oratio conuenientiſſima in mortis ſuæ articulo.

altera magna voce lachrymante, ſile, ait, noli plorare, nonne ego pro vobis ſpopondi vos nullum clamorem edituras? quin eſtote hilares: eiſque manu benedicens, mandauit illis, è theatro vt diſcederent: ſic verò iam præparata, conuerſa ad miniſtros, qui in vicino loco flexis erant genibus, ſigno crucis manu formato, eis benedixit, iubens eoſdem teſtes eſse, quòd Catholicè moreretur; rogans, vt pro ſe orarent, & ſubitò in genua procidit magno & intrepido animo, abſque omni coloris mutatione, nullo mortis timoris ſigno edito. Altera deinde eius pediſſequa accedens, linteo ipſius oculos velauit, ſicq; flexis genibus clara vore orabat Pſalmũ LXX. In te Domine ſperaui, non confundar in æternum, in iuſtitia tua libera me, &c. quo finito conſtanter corpus inclinans, collum trunco impoſuit, clamans magna voce: In manus tuas Domine commendo ſpiritum meum.

XVIII. 18. Altero autem lictorum manus eius infernè detinente, alter vtraque manu ſecuri eam bis feriendo, caput præcidit, ſic vitam cum morte commutauit.

18. *Humaniores igitur, & in Principes ſuos ciuiliores Catholici Belgæ Anglis hæreticis. Cùm enim Egmundanus & Hornanus Comites Bruxellæ capite plectebãtur, expreſſè mandatum eſt carnifici, ne corpora eorum manibus ſuis attrectaret. Angli ne hoc quidem ſolatium fauent morienti Reginæ Scotorum Rege natæ, & Chriſtianiſſimi Regis matrimonia quondam magis nobilitatæ.*

Lictore

Lictore deinde caput leuãte, & ſpectatoribus exhibente, clamarũt omnes: 19. Dominus ſeruet Reginam noſtram, ſicq; pereant vniuerſi hoſtes verbi Dei & ſuæ Maieſtatis inimici, Amen. XIX.

Dum vero Lictor ſic caput eius teneret, ornatus decidit, videruntque illud canum valde iam eſſe, & capillos non ita pridem ad cutem vſque fuiſſe reſectos.

19 *Impia vox populi. Clamant Iudæi: tolle, crucifige. Clamant Angli: ſic pereant vniuerſi; &c. Clamant Catholici, clamant & Angeli in coelis: Imple facies eorum ignominia, & quærent nomen tuum Domine. Viuat Regina martyr cum Chriſto in ſæcula, Amen.*

20. Nihil veſtimentorum & ornamentorum eius relictum fuit lictori, ſed precium eorum ipſi datum; quæcunque vero ſanguine eius quouis modo erant aſperſa, tam in lictore, quàm alijs, ſublata ſunt, & ſtatim abluta, etiam aſſeres theatri: ater vero pannus, qui ſanguinem exceperat, & alia eo tincta, ilico in ignem coniecta exuſta ſunt, ne vlli ſeruirent ſuperſtitioni. Corpus eius relatũ fuit in arcem, & balſamo conditum, repoſitum in loculo eſt, paratum ad ſepeliendum; quo vero loco id futurum ſit, adhuc incertum eſt. Domeſticis & miniſtris iniunctum eſt, vt ibidem remaneant, priſtinum ſtatum & ſplendorem conſeruantes, alio non concedant, quod exiſtimatur continuandum, donec honorifice alicubi ſepulturæ mandetur, Nata erat tunc Regina annos circiter quadraginta quatuor, Princeps formoſiſsima, omnes XX.

ſuæ

ſuæ ætatis pulchritudine ſuperans. Primò nupſit Franciſco ſecũdo Francorum Regi, eo defuncto, Henrico Stuart, filio Comitis de Lennox, iuueni pulcherrimo (ex quo genuit modernum Regem Scotiæ) quem curauit occidi: poſtremò demum matrimonio iuncta fuerat Comiti de Bodvvel, qui in Dania captus, amens obijt.

20. *Vide execrandam in Martyrem impietatem, ne ſanctas reliquias colligerent fideles. In hoc Angli Pſeudochriſtiani Ethnicos Gallos ſub Vero Imperatore ante annos M. CCCC. imitantur, qui omnia, quæ martyrum erant, concremabant, & cineres in Rho-*

Eccle. hiſt. lib. 5. cap. 1. *danum ſpargebant. Ne, inquit Euſebius, vllæ eorum reliquiæ amplius ſuper terram reſtarent, atq; ita cum*

Sap. 4. *corporibus eorum quoq; memoria periret. Sed commouebit Dominus impios à fundamentis, & vſque ad*

Pſal. 111. *ſupremum deſolabuntur, & erunt gementes, & memoria illorum peribit. E contrariò: in memoria æterna erit iuſtus, ab auditione mala nõ timebit. Fallax gra-*

Proue. vlt. *tia & vana eſt pulchritudo, mulier timens Dominũ ipſa laudabitur, ait Sapiens.*

Dum prædicta fieret executio, clauſa manſit arx, nec vlli licuit antè egredi, quàm Magiſter Henricus Talbott, filius Comitis Schrasburij miſſus eſſet ad aulam; poſtridie morte Reginæ

XXI. Scotiæ Londini nuntiata, 21. ciues paſsim in plateis ignes excitarunt, & in lætitiæ ſignum campanas pulſarunt. Gaudebant enim ſe ab imminenti periculo, cui eius cauſa multo tempore expoſiti fuiſſent, liberatos.

Eſaiæ 14. 21. *Ne læteris Philiſthæa omnis tu, inquit propheta,*

quoni-

quoniam comminuta eſt virga percuſſoris tui: de radice enim colubri egredietur Regulus, & ſemen eius abſorbens volucrem. Inconſtans eſt, & ludit in humanis rebus fortuna. Sæpè magnis accidiſſe nouimus illud Eſaiæ: Ingemuerunt omnes qui lætabantur corde: Ceſſauit gaudium tympanorum, quieuit ſonitus lætantium, conticuit dulcedo citharæ: Attrita eſt ciuitas vanitatis, clauſa eſt omnis domus nullo introeunte. Eſa. 24.

Cæterùm ſola 22. Regina Angliæ magnum animi dolorem ſe concepiſſe oſtendit, quòd præter ſuam expectationem, executio ſententiæ accelerata fuiſſet, de qua conſtituiſſet adhuc deliberare maturiùs. Ab eo verò tempore vſque ad decimum octauum Martij, Anni 1587. quo datæ hæ fuerunt, cuncta hic in Anglia ſunt tranquilla, ſperamus deinceps quoq; pacem & quietem ſic continuādam, & quod Regni & ſuæ Maieſtatis hoſtibus magnus non fruſtra incutietur metus, quodque Principibus ac Ducibus exemplo futura ſit, ne à Deo ac iuſtitia deflectāt, quantumuis in hoc mundo putentur pœnarum metu ſoluti.

22 *Nemo itaq; Zoilus liuidis nos oculis intueatur, aut dentibus fremat, ſi hæc annotauerimus, cùm & ipſa Regina doleat, & nos vnà cùm illa doleamus, niſi, (quod abſit) illam dolorem ſimulaſſe quis auſit dicere. Sed iuſtam habuit dolendi cauſam, videns ſe tantū in regno proprio non poſſe, vt innocenti ſanguini queat parcere.*

MARIA SCOTORVM REGINA, AB ANGELO EVOCATVR è SCOTIA in Angliam.

I. VRBIS amor coeleſtis aue, Triadosq́; voluptas,
Flos æui, populi gemma fidelis, aue.
Inſpexit vacuam labis vitamq́; fidemq́;,
Nunc ad regna vocat nobiliora Deus.
Anglia te regnis ponet melioribus; Anglæ
Cognatos ſubeas me comitata ſinus.

DISCEDIT è SCOTIA.

II. PRompta ſequor; Scotosq́; graui non ſaucia cura
Deſero, corde ſedent regna ſuperna meo.
Regali frontem coelo Diademate cingar;
Sola ſtat æternùm regia namq́; Dei.

INGRESSA ANGLIAM AB ANGELO DE MORTE SVBeunda Chriſti nomine, fit certior.

III. ANnuit optatis genitor; regale paratum
Alituum in mediis eſt Diadema choris.

Veſti-

Veſtitur longo fulgentibus ordine gemmis;
Mors capiti imponet ſanguinolenta tuo.
Incorrupta fides moeſto hîc te carcere claudet,
Ne trepida; ſacrum demetet inde caput.
Conſtanti fer cuncta fide, prece numen adora,
Sedula Diuorum vincla rogosq́; lege.
Côniugis eſt decorata tui ſat Scotia cæde;
Anglia nunc fiet ſanguine clara tuo.

IN CARCERE SANCTISSIMAM TRINITATEM LAVDAT pro gratia martyrij ſibi conceſſa.

LÆta tuli, te laudo Deus: fero triſtia, ſemper IIII.
Laus tibi; cur? idem triſtia mittit amor.
Læta tuo palmam ſors neſcit in æthere; triſtis
Carcer, & effuſo ſanguine mucro dabunt.

CHRISTO REGI DEVOVET SE AD MARTYRIVM.

REx Superûm, regina tibi quin victima fiam? V.
Anteà tu factus victima namque mihi es.
Grata tuo præbere vicem mens ardet amori,
Redditus ah placeat pro cruce mucro tibi.
Lethali rapiat mucro mihi vulnere vitam,
Inde tuæ ſubdet perdita regna cruci.
Me tua crux vno rurſum dignetur honore,
Vt mea dilectus crimina mucro leuet.

Digitized by Google

BEATÆ MARIÆ COELITVM REGINÆ SE COMmendat.

VI. *Aſtripotens Regina, tuo ſum nomine felix,*
Credo, tua ſed ero ſorte beata magis.
Regia ſim coniunx, & mater, regia proles?
Mater vt es ſummi, filia, ſponſa Dei?
Erro: tuum natus moeſto cor perculit enſe.
Immiti letho me dabit enſe ſoror.
Cauſa ſubeſt, antiqua fides, pia ſuffice robur,
Meq; tuæ decoret gloria ſortis, age.

ACCEPTA MORTIS SENTENTIA S. IACOBO APOSTOLO, Iacobum filium cõmendat.

VII. *Sexu equidem tibi, non animo Dux inclyte cedam,*
Ordine, non diſpar vertice tinctus eris.
Suſcipe quem ſimili pupillum deſero regem
Morte cadens, ſimili dilige amore, tege.
Vnum vos ſociat nomen, prope Scotus Iberq;
Vna duos iungat gloria, & vna fides.

GRATVLATVR CONIVGI IN SCOTIA AB HÆRETICIS STRANgulato de ſuo martyrio.

VIII. *Sic coniunx formoſe thori ad te tranſuolo, ſanctus*
Me tibi iunxit amor, me ſpoliauit amor.
Me rurſum ſociabit amor, quem fune probauit
Mors pretioſa mihi, iam probat enſe tibi.

Vna ambos ſoboles vitalibus intulit auris.
Vna ambos ſoboles dat violenta neci.
Te rapuêre viri fateor, me foemina tollit;
An ego quod fuerim foemina, tu vir eras?
Credo, caput fuit vnum, author fuit vnus vtriq;
Mortis, ſic ambos ſors feret vna polo.

SIXTO QVINTO PONT. MAX. TESTATVR FIDEM, IN QVA moritur.

PEtra vale fidei Sixte, vrbis paſtor & orbis, IX.
Catholici fateor te gregis eſſe caput.
Te fouet iſta fides, primaq; in ſede reponit,
Me vita & regnis exuit iſta tribus.
Annuo, ſic viſum Superis, ſunt vtraq; ſummi
Dona Dei, authori eſt debita vita ſuo.
Foemineum cadat enſe caput, non Chriſtus ab imo
Corde cadet, fidei qui caput atque tuum eſt.

IACOBVM FILIVM CONSOLATVR, MONETQVE, HÆRETICOS NE AUDIAT.

NAte vale, me ſancta tui genitoris ad aram X.
Lex vocat, at modico tempore nate vale.
Confuſo lachrymans ſum terris ſanguine nata,
Effuſo naſcor ſanguine læta polo.
Enſe fidem teſtata, prius quæ funere Chriſti,
Mox vario Diuûm funere ſtructa fuit.
Grandis honor, ſuperum Chriſti comes ibo ſub axem,
Diuûm magnanimis aſſocianda choris.

Digitized by Google

Eia age funereos animo depone dolores,
Quæ vitam rapuit, reſtituetq́; fides.
Viue memor charæ matris, chariq́; parentis,
Viue Iacobe tui nominis vſque memor.
Hæreticis ne crede, Deo qui credere ſpernunt,
Nullam animis ſeruant corporibusq́; fidem.
Iamq́; vale rurſum, felix Chriſto auſpice regna,
Regna tibi moriens ad tria ſterno viam.

A REGE CATHOLICO, PETIT CATHOLICÆ FIDEI defenſionem.

XI. *VIue Monarcha diu, occaſus cui lucet & ortus,*
Catholicæ fidei gloria honorq́; vale.
Me Chriſto polit enſe fides; mundo altera mater
Intulerat, coelis inferet iſta ſtatim.
Catholicam ſcelus eſſe fidem gens Anglica fecit,
Foedifragam dici quam pudet, eſſe nihil.
Proſpice Rex inuicte, tibi quid denique reſtet,
Quæ mihi culpa, fides, & tibi culpa, fides.
Vna duos vbi culpa ligat, lex vna coërcet,
Poena reos vltrix reſpicit vna pares.
Languida formoſi rapuit duo membra leonis,
Te petet extemplò viribus aucta, lues.
Perfida fata caue, capiti caput obiice; namque
Fœmineum caput eſt debile, forte viri.
Catholici dignata fides te nomine Regis,
Catholicam forti Marte tuere fidem.

Me Deus, imbellis ſum foemina, tradidit hoſti,
Te, vir es armipotens, protegit vſq; Deus.

CATHOLICOS SCOTIÆ PROCERES MONET, FILIum vt defendant.

CVr Proceres vultum lachrymis pectusq; rigatis? XII.
Veſtra cadit terris, gloria, vita, ſalus?
Siſtite, digna Dei ſunt læto munera plauſu;
Aucta ſtatim ſurget gloria, vita, ſalus.
Quæritis vt ſurget? cuius ſtant omnia nutu,
Ipſe dabit facili ſurgat vt aucta modo.
Purpureæ coelo iungar Chriſti hoſtia turmæ,
Et fidei, trunco corpore, teſtis ero.
Exitium vobis lachrymabile viua miniſtro;
At vitæ, trunco corpore, ſemen ero.
Foemina ſum, me inimicus habet, carcerque; ſerēdæ
At fidei, trunco corpore, pignus ero.
Macti animis Proceres rebus ſperate futuris,
Optatam fidei deneget author opem?
Moerenti paribus Iacobo aſſiſtite in armis,
Grandis in aduerſis gloria, fidus amor.

ELIZABETHÆ ANGLIÆ REGINÆ IGNOSCIT INIVSTAM mortis ſententiam.

ME ſoror accitam, poſt mutua foedera pacis, XIII.
Promiſſamq; fidem, viq; doloq; necas?
Nulla fides, vbi ſola fides, & gratia nulla eſt.
Non meus id meruit fraude ſolutus amor.

Digitized by Google

Do veniam; melior quoque te fortuna ſecundet,
Certa mihi Chriſtus ſpes melioris erit.
Te vanus ſubiit metus, at te denique verus,
Non equidem exopto, poſt mea fata premet.
Cognatæ Elizabeth venienti occurrerat vltrò,
Addideratq; nouum relligioſa decus.
Prô Superos hominesq;, in me nota nulla piandi
Criminis, allectamq; vt tueare, necas.
Deteriora fero, referam meliora; Tonantem
Exoro, æthereis vt potiare bonis.

ANIMÆ MORTEM CORPORIS OFFERT.

XIIII. *I Vita ad Superos; duplici te carcere ſoluet,*
Et libertati mors violenta dabit.
Namq; ſacroſanctis flexiſti corpus habenis,
Hoc rurſum à grato corpore munus habe.

ANIMA CARNEM CONFORTAT.

XV. *FIda vale mentis comes, imperterrita mortem*
Suſcipe, quæ noſtri meta laboris erit.
Ambas, ah; nimium ſtrictus non continet orbis,
Æternùm capiet latior orbe polus.

DE ELIZABETHA ANGLIÆ REGINA.

XVI. *COgnatam Elizabeth Zachariæ præſulis vxor,*
Quod tulerat decus, eſt paſſa referre domum.
Cognatæ Elizabeth præſul, ſi foemina præſul,
Prô pudor, innocuum decutit enſe caput.

In

Digitized by Google

In promptu cauſa eſt; Zachariæ præſulis vxor
Elizabeth, ſancto numine plena fuit.
Sathanico præſul Caluini imbuta veneno eſt
Elizabéth, diraq́; impietate tumet.

ALIVD.

STuuartam duro cruciatam carcere plectis,
Et fidei ſanum vis tamen eſſe caput.
Catholicam duro cruciatam carcere plectis,
Perfidiæ haud ſanum te reor eſſe caput.

ALIVD.

STuuartæ Elizabeth lato caput abſtulit enſe, vt
Perfidia vt cepit, ſic benè ſemper eat.
Ah Deus, inſonti ſæuo caput abſtulit enſe,
Perfidia, vt ſueuit, ſic malè ſemper eat.

ALIVD.

Elizabetha probis cur non aſſueta iuuandis?
Regia laus illi eſt poſſe nocere probis,

MARIÆ SCOTORVM REGINÆ EPITHAPHIVM LONDINI, IN ANGLIA excuſum.

STEMMATE Cæſareo, & Scotorum clara, marito
Rege, ac hoc gnato qui modò ſceptra tenet.
Illa ego, quæ ſata ſum regali ſtirpe parentum,
Hoc tumulo paruo contumulata tegor.

Hucq; meæ mentis prauæ imperioſa poteſtas,
Et mea me torſit prô temerata fides.
Stemmata nil faciunt, nil prodeſt ſanguine claro
Cenſeri, ſi animum deuius error agit.
Diſce ſequi rectum, iuſtumq; , tenentia colla
Marmora qui fato noſtra reſecta vides.
Diſcite mortales, quibus eſt mens conſcia noſtri
Conſilij, in dubiis eſſe pericla viis.
Atque meo exemplo moniti deſiſtite, nam vos
Certa, ſed incerto tempore, poena manet.
Bis ſapit, alterius qui exemplo motus, & ipſo
Sit ſatis hoc noſtro vos didiciſſe malo.

MARIÆ SCOTORVM REGINÆ IDEM EPITAPHIVM PAVCIS MVTATIS & adiectis.

STEMMATE *Cæſareo, & Scotorũ clara, marito*
Rege, ac hoc gnato qui modò ſceptra tenet.
Illa ego, quæ perij nullius conſcia culpæ,
Hoc tumulo paruo contumulata tegor.
Meq; huc Anglorum dolus, & violenta poteſtas,
Et Chriſti traxit non temerata fides.
Stemmata nil faciunt, nil prodeſt ſanguine claro
Cenſeri regnis, in quibus error agit.
Diſce ſequi verum, quicunq; tenentia colla
Marmora, pro Chriſto noſtra reſecta vides.
Diſcite mortales quibus eſt mens conſcia veri,
Magna ſub hæreticis eſſe pericla dolis.

Atque

Atque meo exemplo moniti perſiſtite, nam vos
Certa, nec incerto tempore vita manet.
Bis ſapit, alterius qui exemplo motus, & amplo
Sit ſatis hoc noſtro vos didiciſſe bono.
Perſtiti, & innocuo perfudi ſanguine terram,
Gaudia iamq; ſequor delitioſa Dei.

EPITAPHIVM MARIÆ SCOTIÆ REGINÆ.

Viator quiſquis es, hic te volt
Lapis conſiſtere, caueſis pergas
Donec querelas haſce pellegis.

MARIA *Stuarta vita interimor, occido*
præter ætatem & ordinem.
Vah, inaniis oppleta mortalitas,
Vitaque fluxior aranearum operis.
Quid iuuat me duplici potitam ſceptro, ſi luſtrûm
Prope quatuor inter cuſtodias, pauens intus & formidans
Foris, exhæres facta vita meæ rapior ad carnificem?
Apage ſacram parenticidam, qua nemo
Foeminarum magis immiſericors cluet:
Egóne viator te celem iſtius intemperias, quæ maleuolente nata Genio pium ſorbet
Sanguinem, quæue antiquom obtinens hoc
Suum maritumis mecum experitur moribus?

Nempe

Nempe auſa es Elizabetha ſcelerum caput, quã tu
Poſt feciſti nequam nequiter, indignis Reginam
Exemplis perdere, aduerſumq; Regũ preces, iura,
Leges, bonosq; ritus Principũ, ire pedibus vt dãnes
Æqualem tui.
Heu fides Britannorum Punica
Poenior, inſularis & ſubleſta.
Enimuerò cum in terris tranquillus mihi
Locus non ſiet, miris in pietatem
Meam relligionemq; machinis mandor
Letho, adponique iubeor ad gladij
Violentiam:
Vt non tamen deſpondi ipſa
Animum, neque mens abfuit;
Ex quo ſceleris interpres ad me; vſurpanique
Aures ſumma verba
Carnificis, vocato ſacerdote nequicquam,
Chriſtum feliciter ſpirans
Chriſto felicius inſpirante, coram populo demiſi
Regium caput in gladium.
Exin mutilum cadauer in humum vortitur
Solutisque tandem anima vinculis ad coelos remeat.
Ne lugete Errice, Philippeque Reges, neue tu Iacobe
Fili, quom fatis occupor ante fata, quando morte me-
Nil accidit in malis rebus miſeris. (lius
Neque adeo, quia ſapitis, ſæuite vehementius
In tenue paucorum menſium imperium, ſuo
Statim iniquitatis pondere ruiturum. Valete, abite.

TYPO-

TYPOGRAPHVS LECTORI.

CVM iam fermè excuſus eſſet libellus hic, Lector beneuole, incidi in epiſtolam clariſſimi D. Ioannis Piſtorij, & in carmen quoddam Reuer. Epiſcopi Spirenſis; quorum ille doctè & eleganter Miniſtro cuidam Zuuingliano iter ad Catholicam Eccleſiam demonſtrat; hic cognato, ex Caluini Synagoga ad Petri Nauiculam reuerſo, amicè & venuſtè gratulatur. Et quia mihi certò perſuadebam, vtriuſq; lectionem fore tibi perquam fructuoſam & iucundam, nihil prius habui, quàm vt Epiſtola & Carmen cum hac Anglicana hiſtoria coniungerentur; tresq; ſimul Hæreticis veram Eccleſiam oſtenderent: Regina ſanguine; Doctor ratione; Iuriſconſultiſſimus Cameræ Spirenſis Aſſeſſor, facto & exemplo. Vale.

EPI-

EPISTOLA DOCTORIS IOANNIS PISTORII NIDANI, MARCHIONVM BADENSIVM CONSILIARII, ad D. Iacobū Grynęum Miniſtrum verbi Eccleſiæ Baſilienſis.

Qua demonſtratur, Zuuinglianam non eſſe veram Eccleſiam. Quod idem quoque, mutato nomine, iiſdem planè argumentis de Lutherana rectè oſtenditur.

ACCEPI LITERAS TVAS (vir clariſsime) plenas ſingularis humanitatis & beneuolētiæ: ad eas quòd paulo reſpōdeā ſerius, cupio mihi ignoſci, qui & raro domi ſum, & multis profectò diſtineor occupationibus & profectionibus. Etſi vero ne nunc quidem vacuum tempus habebam, quod impertire ſcribendis literis poſſem; tamen detraxi aliquid de negotijs quotidianis meis, tantum vt de vno capite, quod interpoſitum in epiſtola erat tua, colloquerer tecum, cuius & iudicium & præſtantiam doctrinæ de

næ de libris, quos in publicum emittis, admirari iam diu cœpi. De reliquis agemus poſteà.

Rogas igitur per patris mei optimi viri memoriam, rogas per Ioſephi contritionem, vt ad ea, quæ in Eccleſia turbata ſunt, pro virili parte mea medicam manum adhibeam, quæ res vna, me in ſumma laude ponere ad Deum & homines poſsit.

De mundi quidem huius & de hominum gloria nihil dicam, quæ me nunquam vehementer ſollicitum habuit; iam quadragenariū factum, &, quod de multis indicijs ſpero, morti vicinū, profectò nihil afficit: neque deinde, quomodo ad ſplendorem huius mundi floreſcam, concupiſcere debeo. Altera, Chriſti gloria, quæ ad meliorem & æternam vitam pertinet, plus apud me ponderis habet, ad quam conferre reliquam ætatis meæ partem, & quemadmodum paranda ſit, deliberare tecum cupio.

Putas tu, ſi ea, quæ à paucis annis malè affecta ſunt, curentur, & Eccleſiæ Marchionicæ conſentiant cum tuis, magnam acceſsionem factam ad Chriſti gloriam; & illud vt fiat, iudicas & meos & aliorum neruos contendi oportere.

Laudo, vir clariſsime quod iubes, neque magnis ſtimulis opus eſt ad me excitandū, qui Dei ſingulari benignitate ſic animatus ſum, vt vim vniuerſam diligentiæ, induſtriæq; meæ conuertere, ad illuſtrandam Chriſti gloriam cupiam, & ad ponendum in eius vinea mei laboris veſtigium. Sed ne erremus, ne dum Eccleſiæ vulnera obligare volumus, vulneremus magis; ne hæreſes ſanemus, cùm ſanare Eccleſiam cōſtituimus;

conue-

cõuenire primùm oportet inter nos de Eccleſia: quæ nam, & vbi ſit. Alioqui nec t recte fortaſſis iuſsiſti, nec ego recte morem geram.

Ponere tu quidem videris duo tanquam certa: Eccleſiam tuam, eſſe veram Eccleſiam & Catholicam: & Eccleſiam, quæ decennio iam collecta in Marchionatu fuit, non eſſe Eccleſiã veram & Catholicam. Nam ſi tua vera tibi & Catholica Eccleſia eſſe non videretur, profectò neq; reſtitui Marchionicam, neque conformari ad tuæ Eccleſiæ ſimilitudinem cuperes.

Sed id, vir clariſsime, quod à te ponitur, apud me & alios viros bonos magnã dubitationem habet: nõ, an Marchionica falſa ſit Eccleſia, quod hoc loco non diſputabo, ſed an tua vera ſit & Catholica, quod diſceptare tecum pro humanitate tua libenter ſines.

Credo te Eccleſiam veram nullam agnoſcere, niſi eam, quæ Catholica eſt, & in Symbolo Apoſtolico credimus, ſanctam Catholicam: & in Nicæno, vnam ſanctam Catholicam & Apoſtolicam Eccleſiam. Quæ igitur Catholica non eſt, ne quidem vera, & ne quidem Eccleſia vllo modo erit; & in eo omnia poſita ſunt, vt quid hic Catholicam nominemus, & quæ nam Catholica ſit Eccleſia, liquidum nobis & planum fiat. Sed nõ dubitare te puto id Catholicum eſſe, quod omnibus ætatibus & prouincijs ſumma conſenſione, poſt aſcenſionem Chriſti in cœlum, fuit de Chriſto creditum inter Chriſtianos; eaq; de cauſa, Eccleſiam Catholicam eſſe, quæ à Chriſto inchoata, & ab Apoſtolis exculta, per õnes ætates in nos vſque ex veſtigijs Apoſtolicis peruenit,

quæ

quæ idem in religione Chriſtiana ſemper ſenſerit, à ſeipſa diſſenſerit nunquam, & quæ ſemper perpetuata, nũquã vel extincta fuerit, vel interrupta. Talis ſi tua erit Eccleſia, erit profectò Catholica; ſi non erit, Catholica certè non erit: Et ne quidẽ Eccleſia erit, Eccleſia inquam Chriſti.

Cur verò ſuſpicari aliquis poſsit, non eſſe tuam Catholicam Eccleſiam, dicam: Nullum enim ante Zuuinglium cœtum oſtendes, nullam Eccleſiam, quæ tecum & cum Zuuinglio in omnibus, & in maximis religionis partibus conſenſerit; & quamcunque oſtendes, ego ſemper nullo negotio probabo, non conſenſiſſe tecum. Itaque ſi illa Catholica fuit quã oſtendes, tua, tanquam ab illa diſſentiens, Catholica non erit; aut ſi tua Catholica eſt, cõſequitur nullã ante Zuuinglium ab Apoſtolorum temporibus Catholicam fuiſſe Eccleſiam: qua ratione fiet rurſus, vt ne tua quidem Catholica ſit, quæ ante ſe nullàm Eccleſiam habuerit, ex Apoſtolorum Eccleſijs continuatam. Sumamus Eccleſiam, quæ Diui Auguſtini, D. Hieronymi, & æqualium ætate fuit: illa ſi Catholica fuit Eccleſia, vt profectò fuit; quia in iuſtificatione, in doctrina de Baptiſmo, in cœna, in Sanctorum miraculis & reliquijs, in oratione pro Defunctis, in Martyrum inuocatione, in ſexcentis alijs, cum tua non congruit, tua non erit; aut ſi tua eſt Catholica & vera Eccleſia, illorum nõ fuit: ſi verò illorum non fuit, quæ igitur illa ætate fuit Catholica & vera Eccleſia? Nam nullam fuiſſe, pro tua in ſacris literis doctrina, non dices. Præter iſtam verò, tàm multæ hæreticæ ſectæ erant, Eccleſia in mundo nulla e-

rat? & ſi illa Catholica non fuit Eccleſia, ne quidem Irenæi & Tertulliani Eccleſia, Eccleſia fuit Catholica, inter quam, & D. Auguſtini, atq; D. Hieronymi Eccleſiam, ſumma interceſsit in omnibus fidei articulis conſenſio. Sic igitur poſt Apoſtolos nulla fuit Eccleſia; aut ſi fuit, nominari tamen vel oſtendi non poteſt. Sed hoc quàm eſt abſurdum?

Primùm, Eccleſia, quæ ex Hieroſolymis in vniuerſum mundum amplificari, cum qua Chriſtus eſſe vſque ad conſummationē ſeculi, in qua Spiritus veritatis in æternū manere, in qua Reges terræ in ſplendore vultus Dei, & Gentes in lumine Dei ambulare, cuius poſſeſsio termini terræ, & hæreditas omnes Gentes eſſe, in qua qui ab Occidente, nomen Dei, & qui ab Ortu Solis, gloriam Dei timere debuerunt, iſta inquam Eccleſia, annis mille & quingentis videri non potuit, nullumq; de ſe ſignum dedit, Martyres qui vitam pro Chriſto profuderunt, quorum Eccleſia, Eccleſia ſanctorum Patrum fuit, ſancti eſſe, cùm in Eccleſia non fuerint, non poſſunt. Nam ſi in Eccleſia fuiſſent, videri ipſorum Eccleſia, & nominari potuiſſet: & ſi ipſorum Eccleſia, Eccleſia fuiſſet Catholica, tua non eſt.

Deinde ſi nominari Zuuingliana, ante Zuuingliæ prædicationem, nulla poteſt Eccleſia, propagata per intermedias omnes poſt Apoſtolos ætates; ne quidem fuiſſe concedam. Nam, vt tu dicis, fuiſſe quidem, ſed nominari non poſſe: ſic ego inferam; quia nominari non poſsit, ne quidem fuiſſe; & quod fuiſſe à te ponitur, eſſe meram imaginationem, quæ nullo poſsit conſtabiliri,

ſtri iudicio, nullo doceri teſtimonio. Nec pro-deſt, ſi calamitatibus expoſitam, & ab hæreticis & tyrannis ſuppreſſam eſſe dices, vt ſub crucis integumento videri non poſſet. Nulla enim Eccleſia Chriſti magis & repreſſa & diuexata, & minus adhuc ſuis radicibus defixa fuit, quàm Apoſtolorum Eccleſia: tamen & illa fuit, & vbi fuerit, & quid creditum in illa ſit, & quid tum acciderit, doceri poteſt.

Fruſtra igitur obijcis, extitiſſe quidē ſemper Eccleſiā, ſed ſic obſcuratā, vt in oculos & aures hominū non incurreret; ſi vero & fuit ſemper, & & viſa fuit sēper, & nominari adhuc poteſt Eccleſia Catholica, quæ tum fuit; niſi tuā ad illā aggreges, & niſi nomines, niſi declares, quibus locis Zuuingliana doctrina per omnes aňos poſt Apoſtolos tradita, & cōſeruata, & ad nos ducta ſit, nunquam probabis Zuuinglianā Eccleſiam, Eccleſiam eſſe Catholicam. Eoq; nunquam docebis Zuuinglianam Eccleſiā, eſſe veram Chriſti Eccleſiam; & ſi illam Eccleſiam Catholicam eſſe oſtendere cupies, tamē niſi eandem eſſe confirmabis, quæ tempore D. Irenæi & Tertulliani & D. Cypriani, & D. Ambroſij, & D. Auguſtini fuit; cùm tuam Catholicam facere cogitas, damnabis illas omnes Eccleſias, in qua omnes Sancti vixerunt, floruerunt Martyres, regnarunt Imperatores, & ſimul damnabis ſuperiorū omnium ætatum Sanctos & Martyres & Imperatores, vetera illa veteris Eccleſiæ lumina, qui in iſta Eccleſia, & iſtius Eccleſiæ religione vitam & vixerunt & amiſerunt, quos tu omnes vna complexione & vno cumulo damnabis. Neq; homi-

nes tantùm damnabis, facies Chriſtũ tanto, tamq; longo tempore viduum, orbatum ſponſa ſua, quam vel non fuiſſe dices, vel ſic fuiſſe, vt an fuerit, conſtet nemini; facies Spiritum ſanctũ mendacem, qui de dignitate, ſplendore, de amplitudine Chriſtianæ Eccleſiæ in Prophetis fruſtra ſit tàm glorioſè vaticinatus. Coargues Chriſtũ ipſum mendacij, qui ex Hieroſolymis in omnem terram diffundi doctrinam ſuam, & prædicari Euangelium oportere prænũtiauit. Quid, quod D. Paulum confutas, qui Eccleſiã firmamentum vocat & columnam veritatis?

Itaque cùm tu illam aliquando, vel nullam, vel obſcuram, vel extinctam; & cùm Eccleſiam non adhibes ad Scripturæ iudiciũ, te verò & homines alios ſingulares facis iudices; vel negas Eccleſiam veritatis eſſe columnam, vel te pluris quàm columnam æſtimas, alioquin enim cur nõ te ad columnam conformares? Cur ſuperiorum annorum Eccleſiam, ex Apoſtolorum Eccleſijs ductam, non ſineres eſſe Eccleſiã? Aut ſi ſineres, cur non putares etiam illam, tamquam partem magnæ domus Dei, columnam veritatis? Hanc igitur oſtende, tuæ Eccleſiæ, quam iactas, & tuæ congregationi conſentaneã, vel nega illam fuiſſe columnam, vel nega tuã eſſe, vt tandem quid ſentias, de tuo teſtimonio, ſciamus.

Sed ſcio quid reſpondere tu poſsis, & quid conſueuerint alij; Eccleſiam tuã Apoſtolicam eſſe, in Apoſtolorũ libris fundatã, & eorũ doctrinæ conſentaneã, idq; tibi & tuis eſſe ſatis. Pauca verba dicis, ſed abſurditates, vt puto, plurimas.

Primùm enim tollis in vniuerſum Catholi-

cam

licam Eccleſiam, cùm tuam non cõtinuitate, ſed doctrinæ conſenſione cum Apoſtolica confers: in quo cùm Eccleſiam interruptam eſſe conſtituis, negas eſſe Catholicam, quæ ſemper eſt, ſemper manet, nunquam interrumpitur.

Deinde diſtinguis inter Apoſtolicam & Catholicam, contra Nicæni Symboli, contra omnium Sanctorum ſententiam, & vis Apoſtolicam Eccleſiam non eſſe Catholicã, quia Apoſtolicam tuam eſſe putas, quæ tamen non ſit Catholica. Ipſa igitur Apoſtolica Eccleſia, de tuo iudicio nõ eſſet Catholica, tamquam quæ aliquando viuis Apoſtolis fuerit, poſtea diu vel repreſſa, vel extincta, tandẽ reſuſcitata ſit à Zuuinglio: quod in Catholici nomẽ cõuenire nullo modo poteſt. II.

Tertiò, ſi tua eſt Apoſtolica Eccleſia, ante te verò mille quingentis annis nulla fuit, nulla igitur ante te fuit in Apoſtolicis libris fundata Eccleſia. Ne quidem igitur D. Irenæi, D. Auguſtini Eccleſia fundata in Scriptura fuit. III.

Quartò, damnas ſuperiores omnes Eccleſias, vel blaſphemiæ, vel ignorantiæ: Blaſphemiæ, ſi cùm intelligerent Scripturam, de induſtria corrumperent; ignorantiæ, ſi quod tu in Scriptura ſacra vides & intelligis, SS. omnes Patres & ſancta vniuerſa Eccleſia videre & intelligere nõ potuit: quod tamen poſtremum cùm dicis, contumeliam Spiritui S. etiam imponis, qui conſtitutus Eccleſiæ villicus, vt ait Tertullianus, officium ſuum longiſsimo tẽpore neglexerit, neque ante Zuuinglium illuminarit Eccleſiam, factus officij ſui deſertor; vt nil dicã, arrogantiſsimum eſſe, quod tibi Scripturæ intelligentiam ſumis, IIII.

adimis toti ante te antegreſſæ vetuſtati, & vis nullam poſt Apoſtolos Eccleſiam intellexiſſe, quod Zuuinglius intellexit tuus.

V. Quintò, peccas contra ſententiam D. Petri, qui Prophetiam Scripturæ non vult priuatæ eſſe interpretationis: tu verò nō ſolùm iudicio tuo & aliorum ſubijcis, ſed ſic etiā ſubijcis, vt quod Zuuinglio, vel tibi de Scripturæ interpretatione videtur, anteponas Eccleſiæ, & quidem Eccleſiæ veteris, iudicio. Qua in re peccas multis modis, tùm quod tuam vel vnius hominis intelligentiam pluris facias, quàm Eccleſiæ, tùm etiam quòd infinitam velis eſſe Scripturam, quæ

VI. Sexta eſt ex poſitione tua conſequens abſurditas. Nam quia cuique permittis, vt iudicet, & iudicare de literis ſacris poſsit, ſunt autem infiniti, qui legunt Scripturam, profectò cùm diuerſi diuerſa iudicent, infinità erunt iudicia, neque terminus erit vbi ſtetur. Nec impedit, quod obijcere vel reſpondere vos ſoletis, iudicium pertinere ad doctos. Primùm enim, id aduerſarium eſt theſi veſtræ, id eſt, Lutheri, Zuuinglij, qui volunt etiam plebeiorum intelligentiæ propoſitam eſſe Scripturam, & eſſe illa nihil facilius, nihil explicatius. Deinde nullū eſt in eo reſponſo poſitum vobis effugium. Vt enim docti tantum iudicent, tot tamen ſunt docti, & inter ſe diſſentientes docti, vt nihilominus infinita maneant iudicia & infinitæ interpretationes: quod res ipſa per orbem terræ facile tibi teſtabitur. Et quid dicam de multis? ſumamus vnum Lutherum: is cùm à puero legiſſet Scripturam, cùm initio contentionis legeret quotidie, tamē non ſemper

per eodem modo intellexit, nullus pene menſis fuit, quo interpretationem nō mutaret, & quod heri viſum eſt Scripturæ conſentaneum, viſum fuit poſtea diſſentaneum. Id quod tibi idem vſu venit, qui olim Vbiquitatem in ſacris literis traditam eſſe putabas: iam in iiſdem libris rectè comperiſti, contrariam eſſe Scripturæ. Iam igitur aliter, quàm tunc, intelligis, & ſi viues diutius, fortè plura intelliges conuenire cum libris ſacris, quæ iam non conuenire putas. Nam vbi certus non eſt ſcopus, vbi meta non eſt obiecta animi oculis, quo reſpiciant, & à qua nunquam auerſi ſint, incerta erunt omnia, quæ ex incerto principio fluunt.

Et vt ſeptimam abſurditatem ex ſexta perſequar, redarguit te D. Petrus in illo eodem loco, cum Scripturam eodē modo vult intelligi, quo fuit tradita. Tradita verò fuit ex inſpiratione Dei, & dictata à Spiritu ſancto. Ab hoc igitur ſolo peti explicatio debet, tùm de D. Petri authoritate, tùm ex vi conformatæ ab illo conſequentiæ. Nec prodeſt tibi, quod dicere ſoletis, idem vobis videri, neque ſine illuminatione Spiritus ſancti comprehendi poſſe Scripturam. Res enim in idem recidit, neque plus de Scripturæ intelligentia eris, quàm de Spiritus ſancti illuminatione certus; neque modum explicabis, quo modo de iſta re tibi liquidò, planeque conſtet, quin ſemper aduerſarius, quod tu ponis, in dubitationem vocet. An igitur nulla eſt, inquies, Scripturæ certitudo? Eſt, mi Grynæe, & quidem maxima, ſed in Eccleſiæ explicatione, hoc eſt, ſi aremus in vitula Chriſti, ſi in ſponſa, vbi VII.

certa eſt de Spiritu promiſsio, quęramus & Spiritum & interpretationem, atque noſtris non obſecuti blandimentis, conquieſcamus in matris gremio, quæ nos genuit; alioqui rectè de Scriptura dicitur, quod Eunuchus Candaces Reginæ D. Philippo reſpōdit: Quomodo intelligere poſſum quæ lego, niſi aliquis oſtenderit mihi?

VIII. Tu verò, quod octauum abſurdum eſt, re vera dubiam facis Scripturam, cùm Scripturam ad omnium intelligentiam accōmodas. Nam quia vis ab omnibus intelligi, tamen conſtat, non vno ab omnibus intelligi modo, ſemper igitur, quis de tot, tamque variè diſcrepantibus, rectè Scripturam intelligat, in dubitatione poſitum erit: niſi fortaſſe à te rectè intelligi videatur, propterea quod tu Spiritum ſanctum in te poſſideas. Sed hoc, mi Grynæe, dubium eſt, vt dixi, & de te, & de ſingulis alijs. Eo igitur nihil demonſtras, & æquè incerta eſt Scripturæ interpretatio, quàm anteà. Nec valet, quod dicere ſoletis, ab his intelligi Scripturam, qui Scripturā cum Scriptura in timore Dei conferunt, & inde firma ſtabilique ratiocinatione concludunt ea, quæ volunt. Vt enim Scriptura non eſt priuatę interpretationis, vel ἐπιθέσεως, ſicut D. Petrus ait, Ita nec eſt priuatæ collationis, vel concluſionis. Et vt ſine Spiritu ſancto intelligi non poteſt, ita nec conferri commodè, neque in Syllogiſmos reſolui, ſine eiuſdem adminiculo, rectè poteſt. Itaque quamdiu de inhabitante in te Spiritu ſancto nihil nobis teſtatū erit, tamdiu ſemper de te dubitabimus, & eodem modo de alijs.

Niſi

Niſi igitur certum interpretem Scripturæ,cuius authoritas in dubium non poſsit vocari, nobis nomines, quamdiu tibi, vel cæteris ſingularibus viris ſumes interpretandæ Scripturæ iudicium,tamdiu & Scripturam dubiam relinques, & nos perpetua hæſitatione implicatos eſſe ſines: Vt nihil dicam, quod de collatione Scripturæ ponis,tuo exemplo confutari. Non enim dubitare debeo, cùm Vbiquiſta eſſes, virum te fuiſſe æquè bonum atque iam es: ſed tùm & cõferebas Scripturam,& ex ea conformabas concluſiones,tamen non intelligebas vt iam intelligis.Quicquid verò reſpondeas, vel te iam rectiùs conferre,vel plus adhibere iudicij, vel melius eſſe inſtitutum, eorum nihil ad rem pertinet. Quid enim ſi poſt annos decem rurſus & cõferas,& aliter quàm iã intelligas? Quid quod Lutherani Vbiquiſtæ,& adhuc hodie conferũt, & tamen à te diſſentiunt? An te tot maximis viris anteponis? An illi perſpicuitatem Scripturæ non vident,quam tu vides? An extra conſcientiam peruertunt Scripturam? Quid horum dices,mi Grynæe? An in te Spiritus ſanctus, in illis non eſt? An tu rectè confers,illi nõ rectè? Sed, mi Grynæe,quidquid tandem dices, tibi fortaſſe ſatisfacies,mihi, & alijs nunquam, qui de ſpiritu tuo,de collatione tua dubitabimus ſemper, quouſque non oſtendes, cur dubitare non debeamus,id eſt, quouſque certum iudicem non dabis & certum interpretem, de cuius ſpiritu ſine vllo ſcrupulo conſtet liquidò. Id verò eſt Eccleſia,cum qua Chriſtus ipſa Veritas confirmat in æternum manſurum eſſe ſpiritum Veritatis;

quod de te & aliјs non dixit. Ibi igitur quæri certitudo debet. Verùm quàm diu ſingulares homines ſine vitula arabunt, & ſine Eccleſia ſcribent, & Scripturam exponent, niſi Apoſtoli ſint, & ſe Apoſtolos eſſe miraculis teſtẽtur; tamdiu & dubia, & incerta, & omnibus procellis expoſita erit Scriptura. Tu igitur dubiam Scripturam (Grynæe) facis; non nos.

IX. Nonò, quia fundatam eſſe vis tuam ſententiã in Apoſtolorum doctrina: hæc verò non tota eſt ſcripta, ſed etiam ſine ſcripto tradita; quo conſtitues pudore de Apoſtolorum doctrina probari ſententiam tuam, cùm non ſcripta non recipias? Scis, quid D. Irenæus vir ille maximus, qui à te correctus in publicum ante non multos annos relatus eſt, ſcribat li. 3. cap. 2. 3. 4. & 5. Scis quid D. Auguſtinus lib. de Baptiſmo contra Donatiſtas, cap. 26. quid contra Fauſtum, lib. 28. ca. 2. quid contra eundem lib. 11. cap. 2. ſcribat: Nec ignoras quid D. Paulus de traditione ſua, 2. ad Theſſal. 2. 1. ad Cor. 15. 1. Timoth. 6. quid D. Lucas in Euangeliј ſui initio teſtetur. ea ſi vera ſunt, tu verò vel non recipis, vel cùm probes, tamen negligis, quomodo probabis, Apoſtolicã doctrinam eſſe tuam?

X. Decimò, quia ψυχικὸς ἄνθρωπος non accipit ea, quæ ſunt ſpiritus Dei: ſi intelligentiam Scripturæ omninò poſſunt omnes complecti; aut igitur Scriptura ſine Spiritu Dei intelligetur, aut nemo in vniuerſo mundo animalis erit, aut ſi illi tantùm poſſunt, qui nõ animales ſunt, incerta erit Scripturæ interpretatio, cùm qui animales & qui ſpirituales ſint, de externis indi-

ciјs

Digitized by Google

ciĳs non conſtet; & Spiritus Dei in eos non conueniat, qui in Eccleſia non ſunt. Itaq; quamdiu inter nos, an in Eccleſia ſis, dubitabitur, tamdiu an ſpiritualis ſis, non erit liquidũ, & tametſi in Eccleſia eſſes, & eſſe nõ dubitaretur, tamen quia Spiritus Dei idem eſt, à ſe non diſſentiens, tu verò contra Eccleſiam veterem explicas Scripturam; ſequitur vel Eccleſiam ante non habuiſſe Spiritũ Dei, vel te non habere. Vtrũ dicas, ego id, quod à te ponitur, tollam. Et quia ſpiritum tuũ Prophetis non ſubĳcis, & quia contra Spiritũ Eccleſiæ veterẽ, opponis tuũ nouum, concludam te non ſpiritualẽ eſſe, neq; regi à Spiritu Dei, neq; intelligere Scripturam, cùm Spiritus Dei ſit in Eccleſia, à qua tu te abiungis, neq; ſtas in illo vno Spiritu, cuius vnitas Eccleſiam colligat pacis vinculo. An fortaſsis tu & alĳ interpretes ſingularẽ aliũ ſpiritũ accepiſtis, quàm eũ qui cum Eccleſia Dei in æternũ manere debuit? An duo ſpiritus ſunt Dei? An tu ſpiritualis es; Eccleſia Dei, magna domus Dei, non eſt? An illa ſpiritualis non eſt, quam Scriptura domũ Dei, & Eccleſiã Dei, & Eccleſiã Dei viui, & tabernaculum ſanctũ, & columnã veritatis nominat? An fortaſsis vſq; ad Zuuinglium & Lutherũ, nulla talis domus, & Eccleſia, & tabernaculum fuit? Aut an videri non potuit? An omnes libros veterum Scriptorum, an omnes ſenſus, an omniũ hominũ intelligentiam effugit? Quid ſumes ex his, mi Grinæe? Adhuc dices, nihil eſſe verũ in Chriſtiana religione, niſi quod conſentaneũ eſſe Scripturæ, tibi & cæteris eſſe videatur, tametſi Eccleſiæ non videatur?

An

XI. An non ſic, vndecimo, nulla erit in mundo hæreſis? cum omnes videri velint, conſentaneum Scripturæ & ſcribere & loqui; neque ſit hæreſis, teſte Luthero & Zuuinglio, quæ in Scriptura non habeat ad externam ſpeciem diſpoſita præſidia, & arma ex Scriptura non mutuetur. An igitur omnium opiniones omnes erunt veræ? An omnes ſectæ erunt Catholicæ Eccleſiæ? An nulla erit hæreſis?

XII. An, duodecimo, ſemper diſputabitur de religionis Chriſtianæ veritate? Et, quod ſemel magna contentione, magno Spiritu, magna concordia à Patribus primæ Eccleſiæ defenſum cōtra hæreticos, & vindicatum & receptum ab Eccleſia fuit, denuò in controuerſia, & in diſquiſitione ponetur? vt nos rurſus probemus, & quod dixit Caluinus tuus, niſi noſtro etiam iudicio cum Apoſtolicis literis conſonet, &, vt vtar verbis illius: Niſi ad Scripturæ gnomonem examinatum ſit, vt reijciamus iterum? & quod magni montes poſuerunt, id nos tollemus poſtrema fæx terræ? Non, quòd quicquam verum eſſe putem, quod ab Apoſtolicis ſcripturis diſſentit, de quo iam non diſputamus, neque inter nos eſt controuerſum, ſed quòd poſt explicatam ab Eccleſia Scripturam, poſt conſtitutam ab Apoſtolis & Eccleſia formam Eccleſiæ, non permittam tibi vel mihi, vel alijs, vt contra Eccleſiam nouas interpretationes, nouas conſtitutiones, nouas diſputationes in Eccleſiam importemus, & abijciamus depoſita vetera, quocūq; prætextu fiat. Duo nobis ſunt relicta, vt credamus ſimpliciter, & agamus benè: Miniſtri, vt iam eos nomi-

nominatis, præter illa duo, & diſpēſare myſteria fideliter, & recte Verbū docere debent, non vt diſputent, non vt contra matrē murmurent; ſed vt Spiritus Prophetarum ſubiiciant Prophetis, poſteriores prioribus. Dices: Oues Chriſti audire paſtoris vocem. De eo quis dubitat? An inde ratiocinaberis, te ouem illam eſſe, quæ ſola vocem Paſtoris Chriſti recte vel audiat, vel intelligat, vel ſentiat? quæ, an cæteræ oues recte vocem audierint, recte ſecutæ ſint, diiudicare debeat? An Zuuinglius is fuit? An Lutherus? de quibus nondum an oues ſint, conſtat, cùm in veteri ouili non ſint, cùm ab ouiaria fecerint diſceſsionem, cùm contra vetus ouile ædificarint nouum; an illi inquam, quia vocem aliter audiant, quàm oues omnium ouilium, damnabunt oues omnes, & ouiarias omnes, & ouilia omnia quæ præceſſerunt? An iſti ſtabunt iudices contra omnium ætatum, & omnium terrarū ouilia? An igitur ouilia poſt Apoſtolos nulla? An ouiariæ nullæ? An oues nullæ fuerunt; ſi Chriſti Paſtoris vocem non audiuerunt, id eſt, ſi ſolus Lutherus & Zuuinglius recte audiunt? Aut ſi priores oues recte audiuerunt, an quæ nunc aliter audiunt, non audiunt vitioſe? Et an etiam lupi non vocem audiunt, & Scripturam tenent, vt D. Auguſtinus ait, ad ſpeciem, non ad ſalutem? Hanc igitur ſpeciem & hanc ſalutem quomodo diſcriminabimus? An omnes oues iudicare poſſunt de Scriptura & Eccleſia, & contra Eccleſiam? Scis cùm Corach & conſcelerati ſocii, veſtris vocibus veſtro more vterentur, cùm vniuerſos in cœtu ſanctos eſſe, & Dominum in medio

Digitized by Google

medio eorum eſſe clamarent, neque debere ſolum Moyſen congregationi Domini præſtituere modum; quid tunc vſu venerit? Quod contra Moyſen Deus ferre non potuit, id contra ſponſam ſuam, contra totum ouile ſuum feret, pro quo ſanguinem ſuum effudit Chriſtus Deus & Saluator noſter? Agnoſcis, Grynæe, voces veſtras; Regale Sacerdotium, Gens ſancta. Verum id quidem, & bis in Scriptura poſitum, neq; tamen ad vos pertinet. Floruit illa aliquando laus in Iudaico populo, à quo D. Petrus ad nos transfert. An igitur omnes erant in Iudæa Sacerdotes? An nulli erant Laici? An offerebant omnes promiſcui? Et in Teſtamento nouo, an inter Sacerdotes & Laicos nullum relinquebant Apoſtoli diſcrimen? An quia ſacerdotiũ ſumus, ideo Sacerdotes, & õnes eodẽ modo Sacerdotes? An ſi Sacerdotes ſumus, diſputabimus cõtra Moyſẽ & Eccleſiã? Et erimus õnes Prophetæ? & interpretari Scripturã omnes poſſumus? & cõtra D. Paulũ, dona Spiritus ſancti omnia, λόγον γνώσεως καὶ σοφίας, καὶ διακρίσεις πνευμάτων, καὶ προφητείαν habemus omnes indiſcriminatim? Quid dicam, Grynæe? Perſequar omnia abſurda, quæ ſexcenta ex vna tua, & tuorũ poſitione influunt in fidem Chriſtianam? Tempus me deficeret, ſi vellem, neq; opus eſt, niſi iubeas. Nam ſi iuſſeris, faciam perlubenter, & oſtendã quemadmodum minutũ ſemen tàm paruæ tuæ, & tàm blandę abſurditatis, in mille nouas propagines amplificetur, & diffuſum vniuerſam funditus vineam Chriſti, & domũ Dei deuaſtet.

Id

Id igitur, vt arbitror, oſtendi, nullum tibi in Apoſtolicis literis relictum eſſe receptum, ad quem confugere, & quo te contra Catholicam religionem armare poſsis; nec ſatis eſſe, quod fundatam eſſe in ſacris literis putes ſententiam tuam. Itaq; ad principium redimus; ad id redimus, vnde diſceſsimus. Niſi Catholicã tuam eſſe, niſi ſemper fuiſſe, niſi cum priori Catholica Eccleſia cõſenſiſſe Eccleſiam tuam Catholicam declarabis, nihil efficies, fruſtra te in latebras iſtas cõijcies Apoſtolici patrocinij: fruſtra Apoſtolicus videri cupies, cùm Catholicus non ſis. In Eccleſia primorũ Martyrum, in illa Eccleſia, quæ ante Conſtantinum Magnum vehementer multumq; repreſſa, ſub Conſtantino primùm humanis firmis præſidijs defenſa, floreſcere ad extremam quietem cœpit, de cuius ſententia in fide, & hierarchia, & moribus multi extant ſanctorum Patrum conſignati, & ad recordandam iſtius religionis iſtorũ temporum memoriam relicti nobis libri, quæ ad nos perpetuata fuit; In hac inquam niſi te eſſe videamus, niſi cum hac conſentias, nec Catholicus eris, nec Apoſtolicus, nec omnino Chriſtianus; nec Eccleſia erit cœtus tuus, ſed hæreſis. Eò igitur occupationes tuas, eò curã tuã applicabis, vt te oſtendas Catholicũ eſſe, & ſentire cum illa Eccleſia, quæ Catholica eſt, quæ ſemper vna fuit, ſemper ciuitas fuit ſuper montẽ poſita, non poteſt abſcondi, ſedes & gloria, in qua Dominus brachiũ ſanctum ſuũ patefecit ante conſpectũ vniuerſarũ gentiũ, in qua omnes nationes vſq; ad vltimũ terræ ſalutem vident, quæ à Deo eſt, cuius educatores

Reges

Reges ſunt, in qua ante cõſpectum Dei adorant omnes fines terræ, & vniuerſæ patriæ gentium, cum qua totus orbis & omnes Sancti communicant. Hanc per mundum & in fines orbis terræ diffuſam Eccleſiam, hoc tabernaculum poſitum in Sole, & in Solis clariſsima luce, hunc montem ſanctum Dei quærere debemus, & ſi quæramus, inueniemus. Mons enim magnus eſt, & ſic creuit, vt vniuerſam impleat terræ faciem: In die poſitus eſt, non in nocte. Gradus duos habet, ſuperius gratiam Dei, inferius vnitatem Eccleſiæ, quibus duobus gradibus in montem aſcenditur.

Sed ſi palam eſt Mons, & ante oculos in Monte poſita Ciuitas; cur, inquies, non videtur? non conſcenditur ab omnibus?

Reſpondeo. Quia his gradibus & adminiculis non vtuntur, & monſtratum Montem tùm videre, tùm conſcendere non volunt, eoque, ſicut Diuus Auguſtinus loquitur, offendunt in Montem, & facilius faciem in eum impingunt, quàm habitaculum in illo quærant. Primùm, hæretici videre montem, & ciuitatem in monte ædificatam, ſine gratia Dei, ſine illuminatis animi oculis non poſſunt. Deinde, vnitatem, in libris Patrum, & in hiſtorijs Eccleſiaſticis ante conſpectum propoſitam, intueri non volunt, & tanquam ſi priuatorum hominum doctrina eſſet, repudiant. Scis enim, vir clariſsime, quid à vobis ex D. Auguſtino dicatur: Solis Scripturarum libris canonicis credendum, alios Patres quamquam ſanctos & excellentes viros, tamen non audiendos, niſi ſententias ſuas Canonicorum

rum librorum teſtimonijs, vel alia probabili ratione deuinciant. Id verò, mi Grynæe, quis negat? Sententia vnius Patris, non eſt vnitas Eccleſiæ, neq; quid quiſq; Pater priuatim ſenſerit quęrimus, ſed quid Eccleſiam de omnium Patrũ ætatibus crediſſe, in eorum libris notatum & animaduerſum ſit, hoc quærimus, & tamquam veram gloſſam & legitimam interpretationem Spiritus ſancti recipimus; cum vnus Spiritus ſit, qui libros Canonicos dictauit, & qui à ſe dictata illuſtrauit in Eccleſia. Vnus eſt Spiritus, res vna eſt, in Scriptura interdum verbis obſcurioribus, in Eccleſia ſignificantius tradita, & verboſius; neq; ſententia Eccleſiæ poteſt non eſſe ſententia Scripturæ, cùm vnus & idem Spiritus, Spiritus pacis, Spiritus conſenſionis vtrumque dixerit, vel potius rem vnam poſuerit in maiore lumine. Quod igitur quiſq; Pater priuatim ſenſit, & ab Eccleſia non comprobatum ſenſit, id ad nos non pertinet, & ſine Scripturæ, ſine Eccleſiæ authoritate, laudari non debet. Quod verò Patres & hiſtoriæ de Eccleſia teſtantur, in eo, ſicut ait D. Auguſtinus, quamuis de ſacris Scripturis non proferatur exemplum, tamen Scripturarum inde tenetur veritas, cum hoc facimus, quod vniuerſæ placuit Eccleſiæ, quam ipſarum Scripturarum commendat authoritas; vt quoniam ſacra Scriptura fallere non poteſt, quiſquis falli metuit in obſcuritate quæſtionis, illam eandem Eccleſiam conſulat, quam ſine vlla ambiguitate ſancta Scriptura demonſtrat. Et ſi Eccleſiæ, mi Grynæe, fides haberi non debet explicanti & illuminanti Scripturam, cur credi-

Digitized by Google

tur proponenti? Scis tamen Eccleſiæ nos credere, cùm ſcripturam D. Matthæi canonicam, Nicodemi non canonicam eſſe docet. In ea ſi credimus, cùm veros libros à falſis abiungit, cur non credimus, cùm veram interpretationem Scripturæ tradit, & antiquat falſam? Si libros canonicos ab Eccleſia recipimus, & quia illa tradidit pro veris habemus, cur eidem Eccleſiæ, cùm Apoſtolorum traditiones non ſcriptas nobis exhibet, & de fonte illo, velut Apoſtolica traditione canalem in noſtra tempora deriuat, non adiungimus fidem? Cur mentiri in vno putamus, non mentiri in altero? Congrega, quæſo cogitationes omnes tuas, & ecquænam diuerſitatis huius cauſa ſit, inquire, aut ſi nullam eſſe reperies, abijce veteres animi tui comprehenſiones.

Itaque vides, cur montem magnum in conſpectu collocatum non videant hæretici, vides cur in ciuitatem ingredi in monte extructam nõ velint: &, vt tandem finem faciam, vides quid in Eccleſia tua deſiderem, cur non Catholicam, cur non ſanandam, ſed mutandam eſſe putem, cur tibi morigerari non poſsim, quandiu de Eccleſia inter nos non conuenit. Eccleſiam ego nullam agnoſco, niſi Catholicam: Zuuinglianam verò, quam à multis tam annis defendis, Catholicam eſſe non puto, niſi Catholicam eſſe tu probes, & ſic Catholicam, vt & Zuuingliana Eccleſia cum prioribus omnibus Catholicis conſenſerit, & Zuuinglius non nouam inchoauerit, ſed continuatam ex prioribus Catholicis propagauerit Eccleſiam, quæ cum omnium temporum, & omnium terrarum Catho-

licis

licis Eccleſijs communicet, & ex illis progreſſa & proſeminata ſit. Hoc quouſque non erit explicatum, quomodo vulnera Eccleſiæ in tuam gratiam ſanem, non intelligo. Nam ſi vulnera, quæ à Zuuinglio inflicta, & à Luthero inuſta ſunt, medicari, ſi Eccleſiam ab illis deformatam reſtituere in dignitatem priſtinam & in priorem ſtatum velim, neſcio quam apud te poſsim inire gratiam: vt verò medicam manum ad ſanandas ſectas accommodem, credo te non iubere. Tam diu igitur intermittetur medica manus, & eò vſque differetur, dum inter nos de Eccleſia conſentiamus. Quod ſi per Dei benignitatem aliquando fiet, videbis me, quod ſponte mea feciſſem, tamen excitatum tua voce, & cohortatione tua facturum multò ſtudioſius, vt etiam in vinea Domini, & in monte ſancto veſtigia impreſſa diligentiæ meæ, & teſtatam de te bene merendi voluntatem meam aſpiciat poſteritas. Sin fortaſsis, quod minimè ſpero, & in doctrinæ pietatisque tuæ præſtantia, & in mea morigerandi cupiditate fieri non poteſt, de iſto capite ita ſubito non conueniemus: tamen vt cœpimus progrediemur ad alia, & in timore Domini de motis à Luthero & Zuuinglio controuerſijs, & quemadmodum vulnerata ab his Eccleſia, in vnitatem fidei conſolidari, & coire rurſus queat, ordine colloquemur.

Duo in te eſſe video, doctrinam ſummam & incredibilem humanitatem, quæ in alijs vix ſentiuntur: illa in te propter clariſsimum lumen, quod emittunt, magnam apud omnes habent admirationem; quo magis te delegi, etiam pro-

pter conſtitutam inter nos ante hoc tempus amicitiam, vt ſi à tua benignitate impetrari poſſet, tecum conferrem, & vel ego iam diu accenſas ab Eccleſia faces ante conſpectum tuum ponerem, vel tu de lumine doctrinæ tuæ nouum in me accenderes melioris ſententiæ lumen. Quamquam profectò per Dei gratiam ſic Eccleſiam perſpectam habere, & ſic confirmatus eſſe videor, vt nulla nouorum hominum ſuauiloquentia, & nullis blandimentis de monte magnæ ciuitatis, in quem ſemel pedem impreſsi, deduci me patiar, niſi fortaſſe montē quem conſcendi, doceas non illum eſſe montem, qui ſanctorū Martyrū & ſanctorū Patrum veſtigijs ſignatus, & qui ad ciuitatem Dei ducit, ad magnā illam domum Dei, ad Noë arcam, quæ ſola periclitantes in diluuio multarum aquarum tuetur. Nam ſi illum montem, & illam Eccleſiam non eſſe, doceres, & doceres ex perenni Eccleſiæ tuæ perpetuitate, & ex conſociatione, quæ inter tuam & ſanctorum Martyrum Eccleſiam eſſet, ſtatim tibi nihil tergiuerſans obtemperarem, & deinde ad reficiendā Eccleſiā tuā, id eſt, Catholicam, totū ſtudiū, totamq; operā meā conferrē.

Vides, mi Grynæe, moderationē meam, vides rem maximā eſſe, de qua deliberamus: meminiſti illud D. Cypriani & D. Auguſtini: Non habere Deum Patrem, qui Eccleſiam non habet Matrē. Tenes vetus illud axioma à vobis etiā conſeruatum: Nō eſſe extra Eccleſiam ſalutem, ſubmergi omnes animas, quæ non recipiuntur in arcam. Itaque, vt ſpero, & de his tanti momēti rebus colloqueris, & exacues diligentiam tuam

am, non vt tuis me laqueis, ſed vt Eccleſiæ & pacis vinculo induas, neq; quomodo ex hac dimicatione victor excedas, ſed quemadmodum ambo ſub ſuaue iugum Chriſti ſubacti, in humilitate animi, & ſimplicitate fidei, & vnitate Eccleſiæ per charitatem, & non inflationem ſcientiæ, erudiri nos à matre noſtra ſinamus, quæ nos genuit, quæ Baptiſmi vberibus lactauit, quæ huius ſciẽtiæ, quam iactamus, fundamenta nobis præmonſtrauit, & Scripturam dedit, in cuius gremio ad ſpem æternæ beatitudinis educari debemus.

Atq; hæc ferè ſunt, quæ iam inter occupationes plurimas meas reſpondere ad literas tuas viſum eſt, non vt te docerem doctiſsimum præſtantiſsimumq; virũ, ſed vt meam tùm ad amplificandam Chriſti, eiusq; ſponſæ gloriam, tùm ab obſequendum tibi propenſionẽ, qualicunq; iſta ſimplicitatis Catholicæ noſtræ ſignificatione teſtificarer: & vt poſt ſolutum hunc nodum, tanquam exciſis omnibus impedimentis, de ſanandis Eccleſiæ vulneribus multò deinde liberiùs conſilia communicaremus noſtra. Tu, vir clariſsime, libertatem meam, tanquam ex optimo tuiq; obſeruantiſsimo animo profectã, boni conſules, &, vt ſpero, diligentiam meam, quæ alioqui infinitis negotijs hebetari nõnihil ſolet, frequenti ſcriptione ſuſcitabis: meq;, quod feciſti hactenus, amore tuo complecti non deſines.

Tuus omnibus officiis,

Ioannes Piſtorius Nidanus, D. Marchionum Badenſiũ Conſiliarius.

REVERENDISSIMI ET ILLVSTRISSIMI PRINCIPIS AC D. DOMINI EBERHARDI

Epiſcopi Spirenſis, Præpoſiti Weiſſenburgenſis, Imperialis Cameræ Iudicis, ad amplißimum cõſultißimumque Dominum Eberhardum VVambolth ab Vmbſtadt, eiuſdem Cameræ Aſſeſſorem, &c. de felicißimo eius, ad ſacroſanctam, auitam, Catholicam religionem acceſſu, Acclamatio gratulatoria.

ECQVID, macte animo, cœli te illuſtrior aura (mentem
Afflauit; placidoque in certam numine
Impulit, hæreſeos ſteriles calcare myricas,
Romaniq; Patris iucundum intrare viretum?
Scilicet eximijs in corpore dotibus aucto
Dilectam ſuperis animam, rerumque ſatori,
Et clari ingenij decus immortale ferebas.
Vidimus, in populi aſpectu, te accumbere nuper
Ad menſam; dapis Angelicæ, regnique perennis
Pignore donari. Sic ô ſic vota piorum
Impleſti, & ſuperos rapuiſti in gaudia ciues.
Iam pia te mater conuerſum ECCLESIA *dulci*
Amplexu fouet, & tanto ſe munere iactat.
Interea ſtridet Phlegeton, & turba malorum,

Quam

Quam vetus infecit flagranti vipera tabo:
Miratur, ſtupet, inſanit, crepat, ilia rumpit.
Verùm vlulet lupus, arguto vulpecula roſtro
Ganniat, elata prouoluat ſibila fauce
Vipera, latratu circum tremat aura canino.
Deſpice. Nam radians cœli tibi curia gaudet,
Et ſanctæ volucres lætum Pæana frequentant.
Aſt ego, qui gregibus Nemetanis myſtica tendo
Paſcua; qui fulgensque pedum, mitrámque capeſſo;
Gratulor, & ſummis facinus tam nobile iacto
Laudibus. Euge iterum tantos tibi gratulor auſus.
Sic nomen, ſic nobilitas, ſic functio poſcit
Amborum. Cum etenim ſacratum vertice fontem
Attigimus, veteremque in puro flumine labem
Abluimus, fecêre EBERHARDI *optabile nobis*
Nomen, & hoc populi iam crebrò per ora volamus.
Quandoquidem proauûm claro ſuccreuimus ambo
Sanguine, & antiquæ nobis inſignia Gentis
Caßide ſub patula fulgent. Cameræ aßidet alter
Cæſareæ, & nulli Iuris vernante ſecundus
Eloquio, æternam famæ ſibi ſuſcitat auram.
Æacus eſt alter Cameræ. Nam Iudicis illum
Fungier officio voluit, qui lata Viennæ
Mœnia habet, noſtræque capit moderamina terræ.
Ergo tibi fauſto procedat lumine ſemper
Auricomus Rex aſtrorum. Tibi ſydera vultu
Felici aſpirent. Te cœli gratia cingat.
Macte noua virtute, alto te te inſere cœlo,
Iamq; vale, & longum ducas feliciter æuum.

ER-

ERRATA.

Fol. 10.lin.11.lege,aggrediantur.fol.46.lin.vlt.vel fol.47. lin. 1.omittantur hæc: (dam alium nobilem reſpondit Parla.)fol.47. lin.12.lege,1586.fol.63.lin.6. lege,definitionibus. Ibid.in marg. lin.penult. lege,ſuis.fol.63.lin.1.lege,tempore.fol.77.lin. vlt. lege,natiuitate.fol.90.in margine,lin.6.lege,tentatio. fol.103. li.19. lege Epitaphium.fol.112.lin.26.lege,Zuuinglij. fol.113. lin. 13. dele, &.

Cum facultate Superiorum.

Digitized by Google